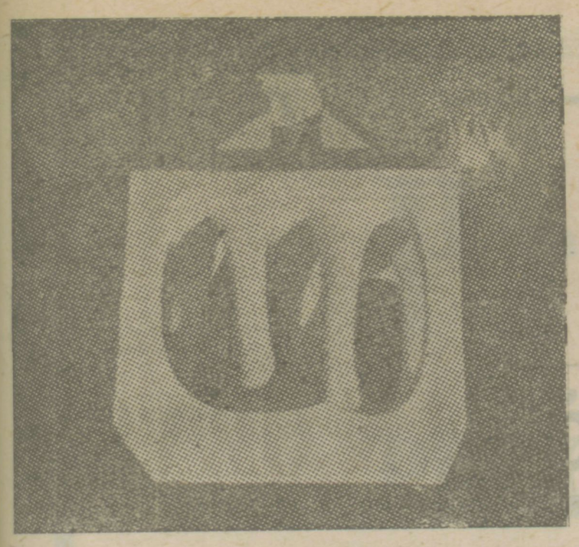

Fotografija na prvi strani lista predstavlja maketo spomenika, kakršnega bodo postavili v Ilirski Bistrici na čast padlim borcem vseh prekmorskih brigad. Osnutek za spomenik, ki bo hkrati grobnica, je izdelal primorski akademski kipar Janez Lenassi ob sodelovanju ing. arh. Žive Baraga-Moškonove

snežnik

GLASILO SOCIALISTIČNE ZVEZE DELOVNEGA LJUDSTVA OBČINE ILIRSKA BISTRICA

LETO IV ● ŠTEVILKA 7 JULIJ 1965 CENA 20 DIN Poštnina plačana v gotovini

★★★

VODIČ

PROSLAVA

PREKOMORSKIH BRIGAD

LEGENDA

1. PARKIRNI PROSTOR ZA OSEBNA VOZILA
2. PARKIRNI PROSTOR ZA VSA VOZILA
3. PARKIRNI PROSTOR ZA AVTOBUSE
4. PRIREDITVENI PROSTOR
5. PRODAJNI PROSTOR /ŠANK, STOJNICA/
6. TRIBUNA
7. INFORMATIVNI CENTER
8. RTV CENTER
9. ZBOR PEVCEV
10. ZBOR PREKOMORSKIH ENOT
11. IGRIŠČE
12. PLESIŠČE
13. GOSTIŠČE
14. ZDRAVSTVENI DOM
15. TURISTIČNI URAD
16. RAZSTAVA
17. ZAČASNA AMBULANTA

ILIRSKA BISTRICA
4. JULIJ 1965

Program proslave

PREKMORSKIH BRIGAD V ILIRSKI BISTRICI

SOBOTA, 3. julija 1965

Ob 10. uri:

Slavnostno zasedanje splošnega zbora skupščine občine Ilirska Bistrica (v osnovni šoli Il. Bistrica).

Otvoritev razstave:

— Prekmorci v narodnoosvobodilni borbi,

— Življenje in delo na Primorskem od osvoboditve do danes,

— Osnutki in makete za spomenik NOB v Ilirski Bistrici.

Sprejem delegacij mladinskega pohoda »Po partizanskih poteh« pri predsedniku občinske skupščine in v garnizonih JNA.

Ob 17. uri:

Komemoracija pri spomeniku padlih v Ilirski Bistrici. Govoril bo dr. Hočevar Franc, javni tožilec SFRJ. Pri komemoraciji sodelujeta Invalidski partizanski pevski zbor in Godba milice iz Ljubljane. Dirigent Radovan Gobec.

Program:

1. J. Ravnik: Žalostinka,

2. R. Simoniti: Postoj, kdor mimo greš, Kot žrtve ste padli v borbi za nas,

3. K. Pahor: Brigade s hribov.

Istočasno so komemoracije pri spomenikih NOB v Baču, Koritnicah, Knežaku, Šembijah, Jelšanah, Novokračinah, Podgrajah, na Pregarjah, Premu in Ostrožnem brdu.

KULTURNE ŠPORTNE IN ZABAVNE PRIREDITVE:

Ob: 19. uri:

Celovečerni koncert Partizanskega invalidskega zbora (pred osnovno šolo v Ilirski Bistrici).

Ob 20. uri:

Prvenstvena košarkaška tekma zvezne lige «Lesonit« »Slovan« (športni park N. Žagar, Ilirska Bistrica).

Neprekinjeno predvavanje filmov v kino dvorani »Svoboda« v Ilirski Bistrici.

V večernih urah prosta zabava v športnem parku, hotelu »Zmagi« in restavraciji »Triglav«.

NEDELJA, 4. julija 1965

Ob 6. uri

Budnica — godba na pihala iz Postojne.

Ob 8. uri:

Zbiranje prekmorskih brigad in mladinskih brigad na nogometnem igrišču.

Ob 10. uri:

MNOŽIČNO ZBOROVANJE pred osnovno šolo v Ilirski Bistrici:

1. Fanfare,

2. Internacionala,

3. Raport brigad,

4. Govor tovariša Mihe Marinka, političnega sekretarja CK ZKS,

Koncert združenih pevskih zborov:

S. Marolt: Pesem 14. divizije,

O. Danon: Zastava partije,

M. Kozina: Naša vojska,

K. Pahor: Na juriš,

P. Šivic: Svobodna Slovenija,

R. Simoniti: Pesem o Titu.

Izvajajo združeni moški zbori iz Ajdovščine, Bača, Branika, Cerkna, Dornberka, Jelšan, Ilirske Bistrice, Kuteževega, Podnanosa, Podgrada, Sežane, Proseka, Kontovela, Krasa, Ronk, Vrtojbe in pevski zbor Vinko Vodopivec iz Ljubljane ter 2 okteta iz Primorske.

Spremlja godba iz Idrije, dirigenta: D. Kanduč in K. Koloini.

Ob 11. uri:

Koncerti godb na pihala iz Postojne in Idrije.

Ob 12. uri:

Srečanje borcev prekmorskih brigad.

KULTURNE, ŠPORTNE IN ZABAVNE PRIREDITVE:

Od 12. ure dalje:

Košarkarske in rokometne tekme (športni park).

Ob 17. uri:

Kulturna prireditev, pri kateri sodelujejo Medrepubliška kulturno prosvetna zveza Plevlje in pevski zbor prosvetne zveze iz Trsta (pred osnovno šolo).

Neprekinjeno predvajanje filmov v popoldanskem času (kino dvorana). V večernih urah prosta zabava v športnem parku, hotelu »Zmagi«, restavraciji »Triglav«.

RAZSTAVE:

Prekmorci v NOB,

Življenje in delo Primorske od osvoboditve do danes,

Osnutki in makete za spomenik NOB,

Likovna razstava: DOMAČI SLIKARJI RASTAVLJAJO,

Fotografije foto-kino kluba Ilirska Bistrica.

Občani: obiščite kulturne, športne in zabavne prireditve!

Prebivalci ilirskobistriške občine!

Udeležite se v čim večjem številu MNOŽIČNEGA ZBOROVANJA, ki bo v nedeljo, dne 4. julija 1965 ob 10. uri pri osnovni šoli v Ilirski Bistrici v počastitev 20-letnice osvoboditve in velike proslave slavnih prekmorskih brigad! Naj ne bo prebivalca naše občine, ki se ne bi udeležil te splošne slovenske manifestacije v našem mestu!

OBČANI!

Na množično zborovanje v počastitev velikega praznika pridite tudi od drugod, iz sleherne vasi, tako da bomo lepo pričakali goste iz vseh krajev naše domovine in bratskih republik ter tako dostojno počastili veliki praznik – 20. obletnico osvoboditve našega mesteca

Osrednji odbor za proslavo prekmorskih brigad

V Ilirski Bistrici je zasedal dne 22. junija 1965 osrednji odbor za proslavo prekmorskih brigad pod vodstvom predsednika dr. Hočevarja Franca. Sestanka se je udeležila tovarišica Vida Tomšič, predsednica Glavnega odbora SZDL Slovenije. Odbor je obravnaval zaključne priprave na proslavo ter sklenil, da bo nadaljeval z delom do ureditve vseh odprtih vprašanj borcev prekmorskih brigad. Obenem je dal odbor priznanje aktivnemu delu pri pripravah vsem članov srednjega odbora, aktivni podpori GO SZDL Slovenije in občanom Il. Bistrice, ki so s prostovoljnim delom prispevali k urejevanju mesta in vasi v pričakovanju proslave

TOVARIŠICO VIDO TOMŠIČ SO POZDRAVILI PIONIRJI OSNOVNE ŠOLE »DRAGOTINA KETTEJA«, NAKAR SO SI OGLEDALI ŠOLSKO RAZSTAVO IN ILIRSKO BISTRICO VSI ČLANI ODBORA

Borci prekmorskih brigad pripovedujejo

IVAN KREFT:

Ognjeni krst prekmorske brigade

Prva prekmorska brigada je bila formirana v Italiji 20. oktobra 1943. Ognjeni krst je doživela na Korčuli dva meseca po ustanovitvi. Dne 22. decembra 1943 smo začuli na Mljetu iz smeri Korčule sumljive detonacije. S tem otokom, na katerem je bila komanda 13. brigade in 5. Pomorskega obalnega sektorja, smo imeli stalne stike, saj je en bataljon 13. dalmatinske brigade branil tudi naš otok. Ena četa tega bataljona pa je bila na otoku Lastovo. Iz Korčule so nas tudi oskrbovali z vsem, kar smo potrebovali: s hrano, municijo in drugim. Le dotrajanega akumulatorja za naš radio sprejemnik nam niso mogli zamenjati za novega, zato smo ga morali skoraj tedensko pošiljati polnit na Korčulo. Tudi 22. decembra 1943 se je kurir kljub detonacijam odpravil na Korčulo, da bi med drugim napolnil akumulator. Vrnil se je z nenapolnjenim akumulatorjem. Da ne bi povzročil panike, je povedal le to, da se je začela bitka za Korčulo. Kmalu smo zvedeli tudi za nekatere podrobnosti. Zelo nas je prizadela vest, da je bil 24. XII. pri odbijanju nemškega desanta v Karbunih težko ranjen komandant 26. divizije Niko Martinovič, ki je dospel na Korčulo 23. XII. s Hvara z rezervo 26. divizije, to je z dvema bataljonoma 1. dalmatinske (pozneje proletarske) brigade.

V napadu na Korčulo so sodelovali 750. polk, 118. lovske divizije, okrepljen z oddelkom obalnih lovcev polka Brandenburg, artilerijski divizion 668. art. polka in čete tankov 92. motorizirane brigade. Nemško geslo za to operacijo je bilo »Herbstgewitter.«

Ko so Nemci začeli napad na Korčulo, se je reorganizirala v obrambo tega otoka. 13. dalmatinska brigada ki se je pripravljala za napad na Pelješac, namesto nje pa je prišla na otok Prva prekmorska brigada, okrepljena z dvema bataljonoma Dalmatinske brigade iz Visa pod vodstvom komandanta divizije, Nika Martinoviča. Prve detonacije, ki smo jih čuli 22. decembra 1943 ob pol petih zjutraj, so prihajale iz vasi Račišče in zaliva Banja, zahodno od mesta Korčule. Izkrcanje je Nemcem uspelo najprej v Samogradu, potem pa tudi v Banji. Tudi Korčula se ni mogla dolgo upirati. Iz nje so Nemci prvi dan napredovali v smer proti vasi Pupnat. Ko so imeli Nemci drugi dan tudi že na otoku dovolj artilerije in tankov, so napredovali v smeri proti Čaru. Pa tudi tretji dan so se skušali izkrcati pri Brni, kjer so bili odbiti, pač pa jim je uspelo izkrcanje v Karbunih.

V takem položaju za branilce ni bilo drugega izhoda, kakor da se evakuirajo, dokler je še bilo možno. Toda tudi evakuacija je bila zelo težavna in je zahtevala nove žrtve v vrstah Prve prekmorske brigade.

SREČKO VILHAR:

Pretežna večina se ni več vrnila domov...

(Iz spominov na I. in II. prekmorsko brigado)

Nekoč smo Slovenci poznali južno Italijo večinoma iz zgodb, kakršni sta bili n. pr. tista o razbojniku Mussolinu in pa tista o Rinaldiniju. V otroških letih sem si iz njih ustvaril svojevrstno sliko o divjih hribovitih krajih Kalabrije in Bazilikate. Takrat in še mnogo let kasneje se mi ne bi moglo niti sanjati, da me bi zla sila tirala prav sem in da bodo kos trdega življenja prebili prav tu tudi številni moji rojaki.

V KONFINACIJI MED LUKANSKIMI PASTIRJI

Jeseni leta 1940 sta me dva karabinjerja odpeljala iz zloglasne trdnjave v Gaeti. Ta moj odhod iz zaporov je imel tako turoben izgled in je pomenil tolikšno ponižanje človekovega dostojanstva, da ga res ne bi hotel več opisovati. V grozljivem stanju in v živčni stiski sem si milil, da bo prišlo zdaj na vrsto še hujše, kot je bila gaetska trdnjava s svojim mrkim zidovjem in mrakom. Pa vendarle ni bilo tako. Po dveh dnevih vožnje in bivanja v prehodnih zaporih sem se znašel v srcu Bazilikate. Fašistom ni bilo všeč to grško ime in so pokrajino preimenovali v Lukanijo. V gorski vasi Tolve naj bi prebil 5 let konfinacije. Če ne bi prišlo pozneje vmes leto 1943, bi tu lahko sedel še leta in leta. Minilo bi 5 let in fašistična oblast bi mi konfinacijo podaljšala še za 5 let itd. Ko danes razmišljam, se mi zdi skoraj neverjetno tisto, kar sem v njej doživel. Na videz fantastično sliko, ki sem si jo izoblikoval o italijanskem jugu, nisem skoraj v ničemer popravil; le dopolnjeval sem jo.

Najbolj me je mučila skrb, kaj se dogaja v domovini. V naselju z 12.000 prebivalci sta menda imeli radijski sprejemnik le dve osebi, časnik, ki je prinašal politične vesti in poročal o poteku vojne, pa je bila tu popolnoma neznana stvar. Šele sredi leta 1942 sem dobil prve vesti o uporu v Jugoslaviji, vendar zaenkrat še v taki obliki, da si z njimi nisem mogel veliko pomagati. Lukanski vojaki, so se vračali domov iz Jugoslavije, so v smislu tradicij in svoje značilne miselnosti trdili, da vodi upor bivši italijanski general Tito (v bližini T. je tudi naselje s tem imenom!) in postal naj bi takšen »brigante«, kakršnih Lukanija še ni videla. Imel sem dovolj dela, da sem iz takih in podobnih vesti luščil resnico. Konfinirancev nas je bilo v Lukaniji kar precej in naša skupna organizacija je sčasoma tako napredovala, da smo si lahko ustvarili dokaj jasno sliko o položaju v Jugoslaviji in svetu. Toda zdaj smo bili že pri letu 1943.

Poleti so zavezniki večkrat bombardirali lukanske strateške ceste. Ob enem takih bombardiranj (ponavadi le ponoči) je prebivalstvo v trumah zapustilo naselje in se spustilo v globel. V tej množici smo bili tudi konfiniranci. Iz globeli se je marsikdo vrnil z malarijo. Tudi mene je napadla prav v času, ko bi bilo treba največ delati. Kdor jo je poskusil, ta ve, kaj napravi ta bolezen iz človeka. Ko za silo okrevaš, se že ponovno vrača. Tako je bilo poslej ves čas moje partizanščine.

Med konfiniranci sem bil edini Slovenec (z menoj je bil nekaj časa le Tretjak iz Sv. Križa pri Trstu). Ko je malarija nekoliko popustila — in bilo je to nekaj dni po vojaški kapitulaciji Italije — sem jo mahnil peš v 35 km oddaljeno Potenzo. Nemci so se bili od tod že umaknili in v srednji Italiji se je izoblikovala nova fronta. Moja največja želja je bila, da bi našel vsaj enega Jugoslovana. Pomenila bi se in se skupaj podala na pot v domovino. V mestu sem našel strašno razdejanje. Dan prej so ga zavezniki pomotoma bombardirali. Tu sem naletel na nekatere vojake iz »Battaglione speciale«, ki niso vedeli kaj bi. V mestu ni bilo človeka, na katerega bi se lahko oprli. Jasno nam je bilo, da je treba nenudoma poiskati stike, ki bi nekaj zalegli. Obljubil sem jim, da se bom vrnil. Moj drugi obisk Potenze je bil ploden. Srečal sem se s predstavnikom narodnoosvobodilne vojske in zvedel, da so se začeli bivši jugoslovanski interniranci itd. zbirati v Bariju. Tako je padel sklep, da je treba takoj kreniti na pot.

(Nad. na 6. strani)

Sredi preteklega meseca je obiskal šolarje v Pregarjah in Jelšanah nekdanji komandant artilerije IV. armade general Karel Levičnik. Učencem je pripovedoval o slavnih poteh prekmorskih brigad od njihovega formiranja pa do zaključnih bojev. Seveda je šolarje najbolj zanimalo, kako hudi so bili boji v neposredni okolici njihovih domov.

V Jelšanah pa so ga učenci še zaprosili, da se za spomin z njimi fotografira.

(Nad. s 5. strani)

V CARBONARI IN GRAVINI

V Taborišču Carbonara pri Bariju sem se prijavil nekako v času, ko se je osnovala I. prekmorska brigada. Takoj sem spoznal, da se bo treba še trdo boriti, da bi si Prekmorci izvojevali svoje pravice. Ob mojem prihodu so bile okoli taborišča straže indijskih vojakov. Prekmorce so nas zavezniki takrat smatrali za nekakšne svoje ujetnike ali internirance. Tiste, ki so bili preglasni ali pa so preveč javno nasprotovali četnikom (tudi teh je bilo nekaj v taborišču!), so celo zapirali. Obljube v Potenzi (iskanje pripadnikov »Battaglione speciale«) so me prisilile, da sem se za nekaj časa izmuznil iz taborišča. Vrnil pa sem se ravno ob selitvi I. prekmorske v Gravino. Carbonarske šotore so zdaj zamenjale taboriščne barake s skrajno pomanjkljivo opremo. Ležišča so bila podobna nekakšnim rešetkam. Zadovoljivo je bila urejena edinole prehrana. Same konzerve, vendarle masti dovolj! Tu sem našel po dolgih letih več svojih starih znancev in med njimi tudi Alberta Sulčiča, bivšega robijaša iz Sremske Mitrovice, doma iz Sv. Križa pri Trstu in še druge. Vsi smo si želeli, da bi čim prej krenili v Jugoslavijo. In to bi se zgodilo že hitro, če bi naše prizadevanje podprli zavezniki. Oviralj so nas na vse mogoče načine. Verjetno so upali, da bodo prišli na površje četniki, ki naj bi nas spravili pod svojo komando. Pri teh svojih računih pa so se seveda močno ušteli. Končno so morali pristati.

NA DALMATINSKIH OTOKIH

Odhajali smo v uniformah, korakali kot redna vojska, vendar brez orožja (odnos zaveznikov!). Nekega večera smo se vkrcali na vojno ladjo. Noč je bila nemirna. Od jugoslovanske obale je pihala ledenomrzla burja. Iz obrazov angleških častnikov in mornarjev sem razbral zaskrbljenost. Kaj lahko bi bili udarili ob kakšno nemško mino. Na nas so gledalj z nezaupanjem in tako tudi mi nanje. Politično smo si bili navzkriž. Zgodaj zjutraj smo končno pristali v Starem gradu na Visu. Močno smo se zgražali ob pregledu orožja, ki smo ga izkrcali z ladje. Namenjeno je bilo oborožitvi brigade. V zabojih je bila tudi večja količina puškabesink, ki jih italijanska vojska ni več uporabljala niti v prvi svetovni vojni. Bilo se je treba znajti in se čim prej rešiti balasta.

Bataljoni brigade so se razmestili na otokih Šolta, Brač in Hvar. Prebivalstvo nas je povsod sprejemalo z velikim navdušenjem. Huda ovira za naš boj pa je bilo predvsem pomanjkanje ladij. Premestitve z otoka na otok so bile težavne in sila zamotane. Ves čas nam je nagajala tudi huda burja. Vrhove otoka Brača je prav tiste dni pobelil sneg. Po nemškem napadu na Korčulo — prekmorce je močno prizadel — smo se koncentrirali na Visu in se neke noči vkrcali na dolgo vrsto manjših ribiških ladij. Izkrcali smo se v bližini Vranskega jezera. Bili smo na kopnem. Tako se je začelo za nas prekmorce povsem novo obdobje.

NA POTI V BOSNO

Po krakem premoru je brigada krenila proti Liki. Tu nas je čakal hud spopad s sovražnikom. Ponoči smo že deloma prekoračili železniško progo, ob kateri je bilo veliko sovražnikovih bunkerjev. Ves svet okoli nas je bil zaledenel in nikjer ni bilo pravega zaklona. Sovražnik nas je z več strani zasul z močnim strojničnim ognjem. V tistem hipu je pridrvel na kraj spopada še oklopni vlak. Pošten boj je bil skoraj nemogoč. Izgubili smo okrog 70 borcev. Šele čez dva dni se je brigada ponovno zbrala, da bi nadaljevala svoj pohod čez zasnežene Dinarske planine. Začel se je pohod, ki je trajal nepretrgoma 37 ur. Človek zdrži več kot žival. Na tej poti nam je v snegu omagala marsikatera mula. Končno smo prišli v Drvar, ki je bil ena sama razvalina. Korakali smo mimo častne tribune, na kateri so stali člani Vrhovnega štaba narodnoosvobodilne vojske. Težko bi bilo popisati naše veselje.

I. prekmorska (dejansko združeni I. in II.) se je v Drvarju razformirala. Bila je preveč številčna in imela je premalo izkušenega vojaškega kadra, da bi lahko operirala samostojno. Razdelili smo se zaradi tega na več skupin in vsaka od teh se je morala prebiti do položajev enote, kateri je bila dodeljena. Kos poti k svojim enotam smo se celo vozili z edinim partizanskim vlakom. Kaj kmalu se je moja skupina znašla v osrčju bosenskih planin. Po globokem snegu smo gazili vse do pobočij Vlašića, kjer so bili bataljoni XIII. proletarske brigade. Na tej poti se mi je pripetilo nekaj nenavadnega. Na planini se mi je približal star pastir, zgrabi za gumb moje suknje in vzkliknil: »Zdaj verjamem, da so tudi Angleži naši zavezniki, verjamem, da bodo partizani zmagali!« Na gumbu je bil angleški grb. Čudil sem se, da je pastir vedel, kakšen je angleški grb.

Prihod prekmorcev v Bosno je bil velik dogodek. Prišli smo kot redna vojska in vsi v novih uniformah. To je dvigalo pogum in krepilo vero v zmago. Velikega pomena je bila sploh celotna akcija prekmorcev v južni Italiji, saj so z njo pred zavezniki jasno izpričali svojo navezanost na narodnoosvobodilni boj jugoslovanskih narodov.

Borci I. in II. prekmorske brigade so prispevali lep delež v boju za osvoboditev. Pretežna večina se ni več vrnila domov. Njihova trupla počivajo na prostranih bosanskih planinah in na ravnicah Srema.

Glasilo SNEZNIK izhaja enkrat mesečno. Izdaja ga občinski odbor SZDL II. Bistrica – urejuje uredniški odbor. Glavni in odgovorni urednik J. Keuc, člani uredništva: F. Munih, M. Lavrenčič, F. Fatur, T. Guštinčič, I. Suštar, H. Debevec in M. Princ. Tehnični urednik: J. Novak. Tisk Kočevski tisk, Kočevje. Letna naročnina za tuzemstvo 240 din, za inozemstvo 1,5 $ ali 800 din. Tek. rač. pri NB v II. Bistrici številka 602-141-608-96. Rokopisov in risb ne vračamo. Naklada 4.000 izvodov.

Tone Kodrič

Z misijo NOV na Sicilijo v oktobru 1943

Zadnje mesece pred kapitulacijo fašistične Italije sem bil kot vojak redne italijanske vojske v Kalabriji. Vojni dogodki so drveli naprej z nezadržano naglico. Bilo je že skoraj otipljivo, da bije fašističnemu okupatorju zadnja ura. Slovenci iz Primorske in Istre smo bili kot vojaki raztreseni po vsej Italiji. Največ nas je bilo v južni Italiji, kamor so nas odpošiljali kot nezanesljive državljane.

Razen tistih, ki smo še bili v redni vojski, je bilo v južni Italiji in na otokih zelo veliko primorskih fantov in mož v znanih posebnih enotah — »Bataglione speciale«. Nekateri tovariši, ki so se vrnili iz domačih krajev z dopusta, so prinesli vesti o borbi partizanov v domovini. Take vesti smo sprejemali z velikim navdušenjem in začeli s pripravami za pobeg iz vojske. Tako sem se dogovoril z nekaterimi tovariši, da smo skupaj dezertirali in na skrivaj odšli v bližino Foggie. Tam smo dobili zvezo s pripadniki »bataglione speciale« in se zmenili s tovarišem Bojanom Vodopivcem, ki je bil po poklicu učitelj. Tovariš Vodopivec je bil kot podčastnik dodeljen enoti posebnega bataljona. Z njegovo pomočjo smo organizirali pobeg in tako prišli v Taranto. Vodopivec je kasneje padel kot partizan v borbah pri Kninu.

Tako smo se meseca oktobra po kapitulaciji fašistične Italije znašli v taborišču NOV v Gravini. Tam je bilo zbirališče Primorcev in Istranov, ki so prihajali iz vseh krajev Italije. Srečevali smo internirance, že ozdravele ranjence in tovariše, ki so bili dodeljeni raznim italijanskim vojaškim enotam na Srednjem vzhodu — v Egiptu, Kairu, Alžiriji in drugod. Vsi so imeli samo eno željo: čimprej odpotovati v domovino in se tam z orožjem v rokah boriti proti okupatorju.

V Gravini se je formirala I. Prekmorska brigada, kateri sem bil dodeljen kot vodnik voda. Nekako štirinajst dni pred odhodom brigade v domovino smo dnevno vadili in poslušali politične ure. Tako smo se pripravljali za tiste velike naloge, ki smo jih kot vojaki v tujih uniformah tako željno pričakovali. Kako težko smo dočakali dan odhoda! Zgodaj zjutraj smo opremljeni z vsem potrebnim orožjem čakali na odhod, zbrani v čete. Tik preden je bil dan znak za odhod, je prihitel tovariš Franček Hočevar, doma iz Novega mesta, član vodstva zbirne baze. Poklical me je iz vrste in sporočil, da ne bom odpotoval z brigado, ker sem določen za neko važno nalogo.

To nepričakovano sporočilo me je zelo potrlo. Vse dni, odkar smo dezertirali v Kalabriji, sem si tako vroče želel, da bi odpotoval v domovino in se tam pridružil borcem za svobodo. Pomiril sem se šele po daljšem pojasnjevanju, da bo naloga, ki jo bom skupno z dvema tovarišema opravljal na Siciliji, za naše osvobodilno gibanje še veliko važnejša, kot če bi se kot borec pridružil partizanom. Za odhod na Sicilijo smo bili določeni trije tovariši: Krajcer Pavle iz Ljubljane, neki Črnogorec — imena se žal več ne spominjam in jaz. Naša naloga je bila zaupna in smo morali delati previdno. Takrat so imeli vso oblast na otoku naši zavezniki in Badoglieva vojska. In s tem smo morali tudi računati. Na Siciliji je bilo takrat zelo veliko število Primorcev in Istranov, ki so pripadali znanim delavskim bataljonom in rednim vojaškim edinicam. Razen teh je bilo tudi precej naših Primorcev v taboriščih, internacijah in zaporih. Posamezniki so tavali po otoku in iskali priložnosti, da bi odpotovali v domovino.

ODHOD NA SICILIJO

Naša tričlanska misija NOV je odpotovala na Sicilijo okrog 15. oktobra 1943. Njena naloga je bila, da tam naveže stike z vsemi Primorci in Istrani, ki jih je tja prignal fašistični režim. Kot dober poznavalec italijanskega jezika sem bil v misiji določen za morebitne razgovore z italijanskimi oficirji, upravniki taborišč in zaporov. Tovariš Krajcer je imel nalogo, da vsem našim rojakom, ki jih bomo obiskali, pojasnjuje cilje in namen naše borbe, uspehe partizanske vojske v domovini, vprašanje kralja Petra in priključitev Primorske in Istre k Jugoslaviji. Razen tega je bila njegova naloga, da politično pripravlja vse obiskane za odhod k partizanom. Povsod bo tudi razdeljeval literaturo. Tovariš iz Črne gore pa je kot dober poznavalec francoskega in delno angleškega jezika dobil nalogo, da z zavezniškimi oblastmi na otoku urejuje vse potrebno za naše neovirano potovanje po otoku.

Iz pristanišča Reggio Calabria smo z ladjo odpotovali v Mesino. Ob prihodu smo se zglasili pri zavezniškem poveljstvu, ki nam je takoj izdalo dovoljenje za potovanje po vsem otoku. (Zdi se mi potrebno poudariti, da smo med našim bivanjem na otoku v nekaterih krajih dobili ta dovoljenja brez večjih težav, v drugih pa s pomisleki in raznimi pridržki. Nam je bilo to razumljivo, saj smo bili kot misija NOV na otoku z nalogo, ki posebno Badolijevcem ni šla v račun, delno pa tudi našim zaveznikom.)

Mesino smo si hitro ogledali. Zaradi bombardiranj je bilo mesto skoro popolnoma razdejano. Pokonci so stale le še tiste redke in močne stavbe, zgrajene v zadnjih letih. Prebivalci so tavali po ruševinah kot izgubljeni in iskali hrane. Ko so nas zagledali, so z začudenjem obstali. Bili smo prvi partizani z rdečimi zvezdami na kapah, ki smo prišli na otok. Skupine sestradanih in lačnih otrok so tekale za nami in vzklikali: »Russo! Russo!«

(Nad. na 7. strani)

(Nad. s 6. strani)

Pri obhodu mesta smo na ulicah slučajno srečali nekaj vojakov — Slovencev, medtem ko jih v vojašnicah ni bilo več, ker so bile ob bombardiranjih vse porušene. Tako smo našo nalogo hitro opravili in odpotovali naprej v Catanijo. Potovanje je bilo združeno z velikimi težavami. Porušene so bile vse železniške proge in ceste, manjkalo je potrebnih prevoznih sredstev. Pri potovanju smo se morali posluževati vseh priložnostnih sredstev, od navadne konjske vprege, angleškega jeepa, avtobusa ali pa limuzine italijanskega trgovca, ki smo ga kar sredi ceste ustavili. V Cataniji smo se ustavili en dan in eno noč. Obiskali smo nekaj vojašnic in se z našimi primorskimi fanti-vojaki takoj dogovorili za sestanek. Tega smo imeli zvečer v predmestju, da smo lahko v miru in brez motenj govorili o vsem potrebnem za njihov odhod v Gravino. Tako smo delali tudi pri vsem našem nadaljnjem delu na otoku, da smo se tako izognili morebitnim prihodom zavezniških, predvsem pa italijanskih vojaških patrulj.

Na prvi sestanek v Cataniji je prišlo kakih 25 fantov iz raznih krajev Primorske in Istre. Sestanek je bil zelo uspešen, saj so vsi, ki so se ga udeležili, odšli v partizane v Gravino. Na sestanku smo jim priporočili in pojasnili, kako naj se organizirajo in sestavijo odbor, ki bo skrbel za učinkovit potek odhoda. Cela skupina je že nekaj dni po tem sestanku prišla v Gravino in se tam priključila partizanom.

Uspeh tega prvega sestanka nam je bil v veliko vzpodbudo pri našem nadaljnjem obiskovanju vojašnic na otoku. Istočasno pa nam je to pomagalo, da smo potem z večjo samozavestjo in odločnostjo nastopali vsakokrat, kadar so nam italijanski častniki hoteli ovirati naše delo. V vsakem takem primeru smo nastopali kot sodelavci naših zaveznikov. Tak odločen nastop je vplival, da so nam bila potem odprta vrata v vse vojašnice na otoku. Tako smo lahko prišli v stik z našimi fanti in se z njimi pogovorili o vsem, kar je bilo potrebnega za njihov odhod z otoka. Kjer je bilo to potrebno, smo obiskali tudi zapore in se pogovorili z zaporniki — Slovenci s Primorske.

IZ CATANIJE V PALERMO

Osrednja točka našega potovanja je bila Palermo, kjer smo se ustavili tri dni. Obiskali smo več vojašnic in sedež tamkajšnje KPI. Osebno sem obiskal več vojašnic in nekaj ustanov. V eni izmed obiskanih vojašnic sem dobil domačina Leopolda Pangosa. Z njegovo pomočjo smo potem zbrali vse naše fante, kar jih je bilo v tem mestu. V treh dneh smo imeli več sestankov, na katere je prišlo najmanj 150 naših fantov.

Pri obisku ene izmed vojašnic v tem mestu sem že na dvorišču naletel na odpor dežurnega oficirja, kapetana italijanske narodnosti. Le-ta me je od daleč poklical in pomigal s prstom, naj pridem k njemu. Prav tako sem obstal jaz in mu vrnil mig s prstom, naj on pride k meni. Ponovil je prejšnjo kretnjo s prstom, prav tako jaz. Uvidel je, da ima opravka z nenavadnim obiskovalcem in je počasi prišel v bližino. V italijanščini me je vprašal, kdo sem in kaj imam opravka v vojašnici. Odločno sem mu v slovenščini odgovoril: »Kdo pa ste vi? Zakaj zahtevate, da povem kdo sem, saj sami vidite.« Pojasnil sem mu nadalje, da sem zavezniški oficir. Med nama je prišlo do precej ostrega prerekanja. Okrog naju se je zbralo več drugih oficirjev, ki so z velikim zanimanjem sledili prerekanju. Med oficirji so nekateri svetovali dežurnemu, naj mi ne dela ovir, ker lahko vidi, da sem predstavnik vojske, ki se bori na strani zaveznikov. Ta vojska ima v Jugoslaviji veliko armado, ki se z uspehom bori proti nemškemu okupatorju. Dežurni je končno popustil in odšel. Tako sem lahko opravil zaupano nalogo. V tej največji vojašnici v Palermu je bilo kakih 40 Slovencev s Primorskega. Vsi so prišli na sestanek, katerega smo organizirali v privatnem gostinskem lokalu v predmestju. Po natančnih pojasnilih tovariša Krajcerja so se fantje v razpravi zelo zanimali za našo borbo v domovini itd. Na vsa vprašanja so dobili obširna pojasnila. Tudi v tej vojašnici smo sestavili poseben odbor, ki je prevzel nalogo, da bo organiziral odhod vseh naših fantov in mož iz tega mesta. Žal, naša misija ni mogla prevzeti nobene skupine, ker je bila njena naloga v prvi vrsti poiskati in organizirati vse naše ljudi in jim olajšati odhod na našo bazo v Bariju — Gravini.

Medtem ko je tovariš Krajcer odgovarjal fantom na vprašanja, sem jih z zanimanjem opazoval. Od vsega povedanega jih je najbolj zanimalo vprašanje, ali bo Primorska priključena k Jugoslaviji. Zanimalo jih je, če se tudi oni lahko že prištevajo Jugoslovanom in tisti novi Jugoslaviji, kjer nas ne bo nihče več tlačil, nihče več ukazoval in poniževal. Za tako Jugoslavijo so pripravljeni dati vse, tudi življenje. Videl sem, da se je marsikateremu utrnila solza veselja, ko je tako daleč od doma poslušal slovensko besedo. Ta jim je vlivala poguma in samozavesti. V njihovi notranjosti je rasel ponos, da so sinovi naroda, ki se tako hrabro in neustrašeno bori ob strani zaveznikov za svojo svobodo, za svoj jutrišnji srečnejši dan.

SREČANJE S ČETNIKI

V Palermu smo naleteli tudi na četnike. Ti so bili do naših fantov skoro sovražno razpoloženi. Ko so nekega večera v vojašnici prepevali slovenske pesmi, so čez zid vrgli ročno bombo. K sreči je padla daleč vstran in se ni nikomur nič zgodilo. Četniki bi bili s to gesto radi zabranili petje slovenskih pesmi.

Naša misija je četnike kljub temu obiskala na njihovem sedežu. Bili so oblečeni v lepe ameriške uniforme. Govorili so srbohrvatski jezik. Ko smo se na sedežu predstavili kot misija NOV, so nas sicer poslušali, vendar nismo dosegli nobenega uspeha. Pojasnili smo jim namen našega obiska in poudarili, v kako težkih pogojih se v domovini borijo partizani, kako velike so žrtve. Toda vse to ni ovira, da partizani ne bi zmagovali, saj kljub slabši oborožitvi dosegajo velike uspehe in je vedno več ozemlja pod njihovo kontrolo. Na vsa ta pojasnjevanja so nam odgovorili, da bodo ostali, kjer so. Tu jim ničesar ne manjka, imajo vsega, kar si poželijo: hrano, obleko, denar in prostost.

Kmalu po tem sestanku smo prišli v stik s tovarišem Ljubom Leontičem — sedaj živi v Beogradu — ki je bil na Siciliji naš edini predstavnik. Opravljal je podobno nalogo kot naša misija in bo o našem takratnem delu lahko kaj več napisal. V razgovoru z njim smo spoznali, da smo po srečanju s četniki zašli v kočljiv položaj. Obstajala je nevarnost, da bi nas zavezniki na pobudo četnikov lahko tudi zaprli. Zato smo v dogovoru s tovarišem Leontičem zapustili Palermo in odšli naprej.

SREČANJE S SLOVENCEM — ITALIJANSKIM PORočNIKOM

Na našem nadaljnjem potovanju po Siciliji smo naleteli na edinega Slovenca, ki je bil v redni italijanski vojski poročnik. To je bil tovariš Cveto Pišler iz Idrije, kjer še živi. Kot vse ostale, smo tudi njega povabili na sestanek in razgovor. Pomagal nam je organizirati sestanek in dal vsem njemu podrejenim vojakom - Slovencem dovoljenje, da so lahko nemoteno zapustili vojašnico in prišli na sestanek. Tudi sam se je odločil, da zapusti italijansko vojsko. Sam je potem pripeljal v Bari — Gravino skupino okrog 20 fantov in ostal v partizanih vse do osvoboditve kot poročnik. Ne spominjam se več, v katerem mestu smo ga našli, vendar menim, da je bilo to mesto Enna.

V mestecu Piazza Amerina nismo našli nobenega naših primorskih fantov. Da naš obisk ne bi bil zaman, smo zavili k fotografu in se slikali za spomin. Med tem ko smo bili v ateljeju, se je v čakalnici zbrala večja skupina črno oblečenih žena in deklet. Domačin, ki nas je videl vstopiti v fotografski atelje, je sporočil, da nas zunaj nestrpno čakajo žene. Ko smo se vrnili v čakalnico, so žene in dekleta vstale in nas spoštljivo pozdravile. Ker so se želele pogovoriti, smo rade volje pristali. Med razgovorom smo spoznali, da nas imajo za Ruse. Zanimalo jih je, če smo kot taki kje na ruski fronti srečali njihove svojce, može in sinove. Tja so bili poslani kot pripadniki italijanskega ekspedicijskega korpusa v Rusiji. Bile so zelo potrte, ko smo jim pojasnili, da nismo Rusi, pač pa Jugoslovani. Žal nam je bilo zanje. Pohlepni fašistični imperializem je njihove može in sinove uporabil kot dolge tipalke morske hobotnice in z njimi posegel celo v tako oddaljeno rusko zemljo. Tam so ostali za vedno kot žrtve nenasitnega imperializma.

VZDOLŽ IN POČEZ PO SICILIJI

Naše potovanje po Siciliji je trajalo mesec dni. Bilo je združeno z velikimi težavami in ovirami tako glede prehrane, prenočevanja in potovanja. Obiskali smo naslednja mesta: Mesino, Catanijo, Palermo, Trapani, Marsalo, Enno, Venno, Piazzo Amerino, Taormino, svetovno znano turistično mesto Sicilije, kjer je celo mesto en sam cvet, en sam vrt. Razen teh smo obiskali še več manjših krajev, katerih imen se več ne spominjam. Upravičeno lahko trdim, da je po našem posredovanju Sicilija zaživela. S tem mislim na naše fante, ki so v vseh obiskanih mestih nosili tujo uniformo in bili odtrgani od domovine, da bi ji ne mogli kot zvesti sinovi priskočiti na pomoč, ko sta jo pregazila fašistični in nacistični škorenj.

Našo nalogo smo opravljali z vso zavzetostjo in zavestjo, da tako po naših skromnih močeh in zmožnostih opravičimo zaupanje, ki ga je naši misiji dala Partija. Vsem tistim možem in fantom, vsem internirancem in obsojenim na zaporne kazni, ki so se mučili na oddaljeni Siciliji, smo omogočili, da so se potem lahko pridružili osvobodilni borbi. Čeprav je težko zapisati točno število vseh, ki so potem odpotovali na našo zbirno bazo v Bari-Gravino, menim, da bi lahko zapisali število od 1500 do 2000 fantov in mož. Vsi ti so se plebiscitarno in z navdušenjem odločili za odhod v partizane in se potem hrabro borili v sklopu III. Prekmorske brigade v raznih krajih Jugoslavije. Mnogi med njimi so v borbi žrtvovali tudi svoja življenja. V to brigado sem bil vključen tudi jaz kot komandir čete.

Naj dodam, da smo po vrnitvi s Sicilije obširno poročali štabu baze v Bariju o uspehu našega potovanja. Bili smo pohvaljeni s pripombo, da smo zaupano nalogo dobro in temeljito opravili.

Edvard Pikl

Začetki vojnega zrakoplovstva NOV in POJ v 1943/1944

NEKEGA DNE V JESENI 1943 STA PRIŠLA TOV. VIDMAR IN TOV. J. AVŠIČ NA GRIČICE, KJER JE TEDAJ BILA OFICIRSKA ŠOLA GLAVNEGA ŠTABA NOV SLOVENIJE. ZANIMALA STA SE, ČE SO MED ČLANI ŠTABA OZ. MED SLUŠATELJI OFICIRSKE ŠOLE TUDI PRIPADNIKI BIVŠE VOJNE MORNARICE IN VOJNEGA ZRAKOPLOVSTVA. HKRATI STA SPOROČILA NOVICO, DA SE BODO TI PRIPADNIKI LAHKO KMALU UVRSTILI V ENOTE SVOJE STROKE, TO SE PRAVI V MORNARICO IN LETALSTVO.

V oficirski šoli je bilo manjše število mornariških in letalskih oficirjev in podoficirjev. Novica o ustanovitvi mornarice in letalstva je vzbudila med njimi veliko zanimanje in veselje. Po odhodu tov. Vidmarja in Avšiča se je pričelo ugibanje in razpravljanje, kdaj in

(Nadaljevanje na 8. strani)

(Nadaljev. s 7. stra.)

kje bodo ustanovili te enote. Nekateri so menili, da bo začetek letalstva nekje na svobodnem ozemlju Bosne, a za mornarico v Dalmaciji. Nihče med njimi pa se ni domislil dejanskega mesta in časa osnovanja letalstva in mornarice. V oficirski šoli tedaj še ni bilo nič znanega o sklenitvi sporazuma med NOV in POJ in britanske vlade o formiranju posebnega jugoslovanskega letalskega odreda v okviru britanskega kraljevskega vojnega letalstva. Sporazum je predvideval, da bo poseben kader izbral maršal Tito, a formiranje in urejanje letalskih enot bo na Srednjem vzhodu.

Približno 14 dni po odhodu tov. Vidmarja in Avšiča je dobil štab oficirske šole nalog, naj napoti vse letalske in mornariške strokovnjake v zbiralni center najprej na Hvar, potem pa na Vis. Iz cele Jugoslavije so se začeli pomikati in prebijati skozi sovražnikove vrste letalci, tankisti in mornarji proti jadranski obali. Iz Slovenije je odšlo več skupin. Prva skupina se je zbrala v Travnem dolu v štabu korpusa. Pot jih je vodila skozi Otočec v Senj. V Otočcu in Senju je čakalo že več drugih skupin letalcev, tankistov in mornarjev s Hrvaške. Vsi skupaj in še okoli 30 britanskih oficirjev in vojakov, ki so ušli iz ujetništva, so se naslednjo noč odpeljali z malo tovorno jadrnico iz Senja mimo Kornatskih otokov na Vis. Po kratkem odmoru so pot nadaljevali na Hvar, kjer je bil štab mornarice NOVJ in kjer je bilo glavno zbirališče za mornarje, tankiste in letalce. Do decembra 1943 se je zbralo na Hvaru okoli 200 strokovnjakov. Še istega meseca so bili prepeljani s Hvara na Vis, od koder so jih skupaj z begunci iz Dalmacije prepeljale britanske vojne transportne ladje v Italijo v Bari in potem z železnico v Grumo in Savelletri. V mesecu januarju 1944 je prispelo še precejšnje število strokovnjakov iz raznih italijanskih taborišč, vojnih ujetnikov in internirancev. Ko je bilo zbiranje končano, so se podali vsi letalci in tankisti v malo mesto Caravigno, kjer se je formirala šola za letalce in za tankiste. V letalski šoli so bili razni tečaji za pilote, izvidnike in mehanike. V teh tečajih so obnavljali strokovno znanje iz svoje stroke in se tako pripravljali za prevzem letal v Severni Afriki. Spomladi 1944 je odplul iz Brindisija v Aleksandrijo veliki konvoj ladij, s katerimi se je preselila tudi letalska in tankovska šola v Afriko. Letalce so britanski vojni kamioni konec aprila 1944 prepeljali iz Aleksandrije v Bengazi, kjer je potem letalska šola nadaljevala svoje delo.

V Afriki se je priključilo našim enotam preko 2000 primorskih Slovencev, bivših italijanskih vojakov in pozneje voj. ujetnikov Anglo-Američanov. Del teh naših rojakov je bil uvrščen v letalsko šolo v Bengaziju, drugi del pa v letalsko zaledno enoto v Alžir. Manjši del izvidnikov je bil poslan v Kairo v I. letalsko transportno komando zaradi izpopolnjevanja v moderni aero-navigaciji.

V Bengaziju so Britanci na podlagi sklenjenega sporazuma pripravili 50 lovskih letal tipa Hurricane in Spitfire za formiranje dveh lovskih polkov.

Po kratkem urjenju naših pilotov na šolskih letalih so prišli na lovska borbena letala, na katerih so se prav kmalu počutili kot doma. Ko so piloti osvojili letenje in taktiko lovskega letalstva, sta se formirala dva letalska lovska polka. Prvi polk je imel 25 lovskih letal tipa Hurricane-H (z angleškim nazivom »351 squadron«), drugi pa 25 lovskih letal tipa Spitfire (»352 squadron«). Vsak polk je dobil tudi ustrezno število pomožnega osebja za vzdrževanje letal. V omenjena lovska polka so bili vključeni tudi bivši jugoslovanski kraljevi letalci iz Kaira, ki so po zlomu jugoslovanske armade aprila 1941 preleteli s skupino hidroplanov tipa Dornier-C iz Boke Kotorske čez Kreto v Aleksandrijo. Ta skupina — okoli 30 oficirjev in podoficirjev je leta 1941 in 1942 aktivno sodelovala z britansko aviacijo v borbah v Severni Afriki. Pozneje se je odločila za vstop v letalstvo NOV in POJ.

Poleti 1944 sta bila oba polka preseljena iz Afrike v Italijo na letališče Termoli. V letu 1944 sta oba polka izvedla mnoge uspešne akcije na nemške postojanke v Dalamaciji in dalamatinskih otokih.

Po dolgem hrepenenju in nestrpnem čakanju sta se oba polka naposled preselila v domovino in sicer januarja 1945 na otok Vis, odkoder so piloti lovci še bolj aktivno napadali sovražnikove postojanke in tako pomagali akcijam naših enot NOV na kopnem.

Ko je bila obala osvobojena do Zadra, sta bila oba polka premeščena na letališče Zemunik blizu Zadra. Po najkrajšem času sta bila polka zopet pripravljena za nove podvige pri preganjanju sovražnika vse do osvoboditve Trsta in do njegovega končnega zloma.

Anton Simčič

Kot veliko drugih primorskih fantov, sem tudi jaz prišel iz daljne tujine preko Jadranskega morja v domovino.

Iz mnogih zagrizenih borb in pohodov so mi ostali najbolj v spominu naslednji dogodki:

Dogodek iz boja za Knin

Nekega deževnega jutra je naša brigada zamenjala I. dalmatinsko proletarsko brigado na položaju. Ker se je četa, ki smo jo zamenjali, umaknila s položaja pred našim prihodom, je naša četa prešla linijo in trčila ob Nemce, ki so prežali v zaklonih. Čeprav smo hitro reagirali, je padlo nekaj tovarišev. Med tremi ranjenimi je bila tudi bolničarka čete. Na njen klic na pomoč so jo poskušali rešiti trije borci eden za drugim, vendar jim ni uspelo. Kmalu nato smo izvršili juriš, toda bili so mrtvi vsi štirje.

Istega dne smo doživeli šest hudih napadov in protinapadov, toda položaj se bistveno ni spremenil, zato so pričeli Nemci, ki so bili v številčni premoči z obkoljevanjem naših položajev. Zaradi nevarnosti, ki nam je pretila, je bil izdan ukaz za umik, toda do skrajnega levega krila povelje ni prišlo; tako nas je ostalo na mali vzpetini vsega sedem. Po ugotovitvi, da smo popolnoma obkoljeni, smo izvršili preboj z ročnimi bombami. Toda najhujše je nastopilo, ko so naši streljali na nas, misleč, da smo sovražnik. Morali smo se jim predati, kajti le tako smo si rešili življenje, žal, le trije od sedmih.

IN ŠE EN SPOMIN!

Celodnevna bitka med Kaštelom in Solinom je dosegla svoj višek šele proti večeru, ko je prišlo povelje za juriš. V prvem zaletu smo zavzeli utrjeno postojanko, kjer smo zajeli 26 Nemcev. Nato smo imeli nekaj ur počitka v tovarni cementa. Zjutraj so povedali ujetniki, da je vsa tovarna minirana. Njih skupina bi jo morala pognati v zrak. Rešila nas je dvojna sreča: da smo jim miniranje preprečili, ker smo jih zajeli in da ni nobeden naših zadel v temi na postavljene žice, ki so povezovale eksploziv.

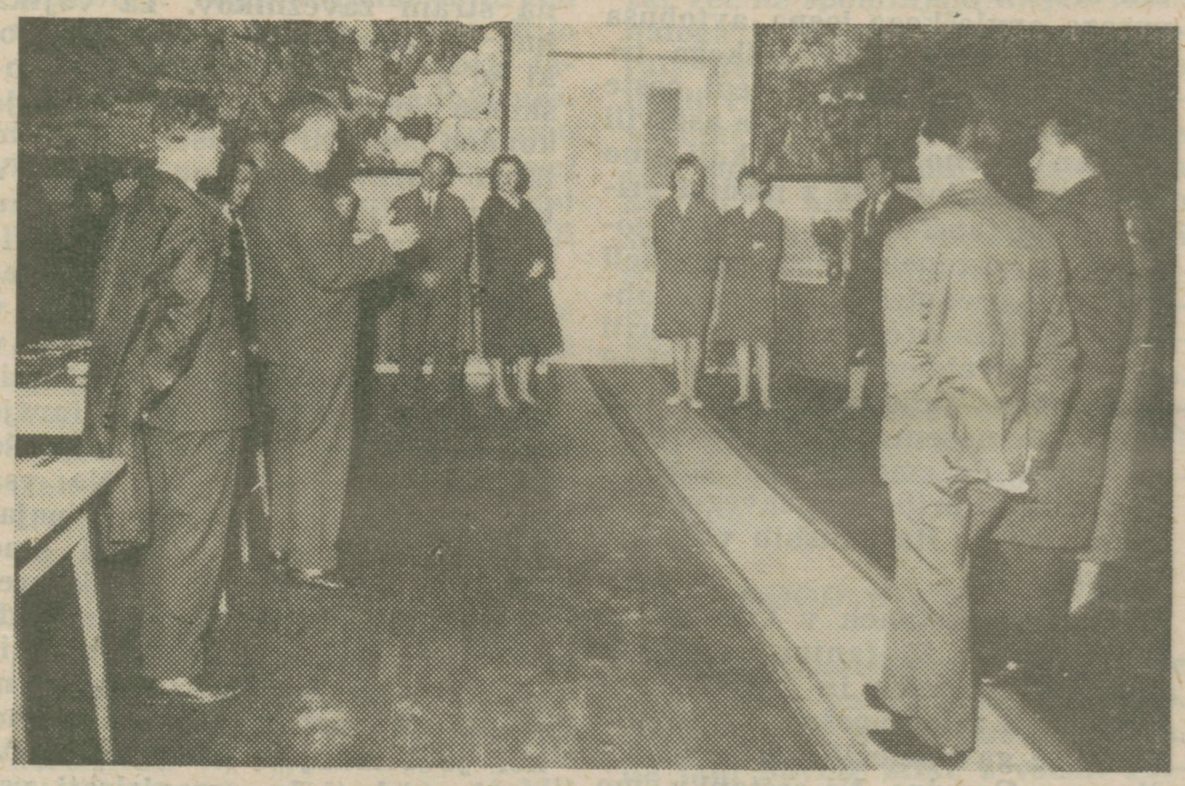

Ob otvoritvi razstave tiska v NOB

RAZSTAVA TISKA IZ NOB

V počastitev 20-letnice osvoboditve je Matična knjižnica v Ilirski Bistrici dne 5. VI. 1965 odprla razstavo tiska NOB.

Razstavljeno je bilo precej primerkov takratnega tiska, zlasti periodika. Na treh mizah so bili razporejeni Mladi puntar, Glas mladih, Naša borba, Slovenka, Primorski kmečki glas, Primorski partizan, Matajur ter veliko drugih publikacij. Vseh eksponatov partizanskega tiska je bilo 123.

Zanimiva je bila tudi Bibliografija NOB. V njej so evidentirane vse publikacije, ki so bile izdane v dobi okupacije. Za slehernega zgodovinarja, ki se ukvarja s preteklo vojno, je to zelo važen pripomoček. In še podatek mimogrede — v najtežjih pogojih je bilo izdanih približno 6 publikacij dnevno, kar preseneča vsakogar. Sicer je bilo skoraj vse ciklostirano, vendar je tudi to veliko pomenilo.

V drugi polovici dvorane pa so bile razstavljene knjige o tematiki NOB, izdane v svobodi.

Starejši ljudje so zlasti radi ogledovali ciklostirane brošure, ki so se jih še živo spominjali.

Neki Bistričan je v spominsko knjigo napisal: »Zanimiva razstava — potrebna, da ne gre zgodovina NOB v pozabo.« In to res.

Kako smo vozili sanitetni material v BRKINE

Bilo je neke nedelje poleti 1943. leta. Med tednom sem znosila na dom — vsak dan nekaj — več kilogramov sanitetnega materiala, obvez, zdravil itd. iz Ilirske Bistrice. Hodila sem namreč v službo, zatorej nisem bila nič sumljiva, ko sem imela na kolesu vedno kakšno torbo. V torbi sem prenašala pošto in zdravila. Dopoldne tiste nedelje smo se zmenili Franc Ljubič, Fani, Pepca in Pepe Jeršinovič, da bomo popoldne z vozom in konji peljali nekaj hrane in zdravila kar po cesti skozi Topolc in Bitnjo na Janeževo brdo. V vreče smo natlačili nekaj sena, vmes pa dali hrano in zdravila. Sedle smo na voz me dekleta in oba moška. Ko smo se približali železnemu mostu pri Topolcu, kar naenkrat plane pred konja fašist z naperjeno puško in pravi: »Halt!« Lahko si mislite, kaj smo tisti trenutek občutili vsi. Prepričani smo bili, da smo izdani. Sreča, da smo se tako prestrašili, da smo vsi trdi obsedeli in nismo začeli bežati, kajti fašist nas je vprašal, če se lahko z nami pelje do Bitnje, kjer so imeli fašisti postojanko. »Seveda!« smo vsi naenkrat zakričali. Govorile smo z njim, se mu dobrikale in ga spraševale od kod je doma, kako mu je tukaj všeč, obenem pa smo bili vsi trdi od strahu, da ne bi slučajno potipal vreče. Tako smo se peljali do Bitnje. Že vsi nestrpni smo si mislili: »No, zdaj bo pa le zlezel dol.« Rekli smo mu, da se peljemo po češnje na Janževo brdo in da smo vzeli s seboj seno za konje, ker bomo tam dalj časa. Franc je že pognal konje, ko se je fašist vendar zahvalil in skočil z voza. Toda kaj se spet zgodi? Naenkrat se sname kolo pri vozu. Fašisti so pritekli, da bodo pomagali popraviti. »No, če danes nimamo smole, ne rečem nič,« sem si mislila in opazovala delo vsa trda od strahu. In zopet niso opazili nič sumljivega. Lepo so pomagali popraviti voz; Franc je pognal konje in počasi smo se vzpenjali v breg in srečno pripeljali material na Janževo brdo.

Ilirska Bistrica pričakuje praznik

UREJEVANJE MESTA ŠE VEDNO TRAJA. VSE JE ENO SAMO VELIKO MRAVLJIŠČE. VSE VRE, GRADI, NOSI IN KIPI. MOČ ČLOVEKOVEGA SKUPNEGA DELA PRIHAJA TU V POLNI MERI DO IZRAZA. ČLOVEŠKO TOVARIŠKO SRCE, MISEL IN ROKA USTVARJAJO ČUDEŽE. KAR JE BILO ŠE VČERAJ NEMOGOČE, JE DANES RESNICA. BIJE SE BOJ S KRATKO ODMERJENIM ČASOM, FINIŠ DELA JE IZ URE V URO VEČJI. STISKA SE DELOVNI OBROČ OKOLI MESTA KOT NEKOČ OKOLI SOVRAŽNIKA. KO ZAŽIVE JESENSKE BARVE GOZDA, KO JESENSKE SLANE POPARIJO DREVJE, V NAJBOLJ ŽIVIH BARVAH, PRAV TAKO JE Z NAŠIMI PREUREJENIMI IN NOVO ZGRAJENIMI STAVBAMI, VRTOVI IN PARKI. VSE SE KOPLJE V LEPIH SPREMINJAJOČIH SE BARVAH, ŠE POSEBEN ČAR PA DAJEJO MESTU VSE MOGOČE LUČI POVSOD TAM, KJER JIH DO DANES ŠE NI BILO.

Žene in dekleta pri urejanju Levstikove ulice

Mesto dobiva vse lepši obraz. Skupno delo pri urejevanju in olepševanju mesta, ki bo sprejelo vse tiste, ki so se borili za našo svobodo, nam je vsem zopet odkrilo in uresničilo načelo: V slogi je moč.

Ko se koplješ ob delu pri urejanju mesta v lastnem znoju, spoznaš, kaj je fizično delo, ki zahteva celega človeka. V tem skupnem delu se kali naš značaj. V vsem tem je nekaj velikega, tovariškega. V našem življenju je nekaj velikih dni; tak je tudi 4. julij, naš praznik. Delo nas je ponovno zbližalo.

Neutrudljivi delovni ljudje iz kolektivov so na vseh deloviščih kar najbolj podobni partizanom: po požrtvovalnosti, po tovarištvu, po človečnosti in medsebojnih odnosih. Med svojim kolektivom sem v sebi začutil zvezo z mladostjo, ne zaradi let, ki so minila in se nakopičila v meni, temveč zaradi občutka, da ne bom v sebi nikdar več tako močan kot sedaj, ko delam, kot delamo in se pripravljamo za naš veliki praznik.

PRI UREJEVANJU MESTA OPRAVLJENIH NAD 35.000 PROSTOVOLJNIH DELOVNIH UR

Ilirskobistriški občani in mladina, predvsem pa člani delovnih kolektivov, upokojenci, skratka vse, kar je bilo za delo sposobno in kar živi v našem lepem malem mestecu, je na prostovoljnih delovnih akcijah za ureditev mesta opravilo v zadnjih treh mesecih nekaj nad 35.000 prostovoljnih delovnih ur, katerih vrednost presega nad 10 milijonov dinarjev. Med pomembnejšimi deli, ki so bila opravljena s prostovoljnim delom, so: parkirni prostori, podiranje ograj po mestu, planiranje na več krajih, urejevanje kanalizacije, nakladanje kamenja, urejevanje pločnikov, urejevanje stavb, parkov, popravilo ulic, čiščenje mesta in številna druga dela, ki jih je bilo treba opraviti za ta veliki praznik.

Tako lahko trdimo, da so občani mesta Ilirske Bistrice vložili veliko truda, da bi čim lepše uredili mesto in tako dostojno pričakali veliko proslavo, zaradi česar ne moremo mimo tega, da ne bi ob tej priložnosti dali vsem tistim, ki so v teh akcijah sodelovali ali kakor koli pomagali, vse priznanje in veliko zahvalo. Prav tako ne bi bilo prav, če bi pri tem pozabili naše okoliške vasi, ki so pri urejevanju cest, vodovodov in številnih drugih vaških komunalnih problemov pokazali s prostovoljnim delom, veliko voljo in požrtvovalnost. Ob zaključku lahko trdim, da smo veliko storili in da bomo v taki slogi in tovarištvu v bodoče dosegli še mnoge lepe uspehe.

ik

Zadnja prostovoljna dela — ureditev pločnikov — se bližajo koncu

Že od marca meseca deluje na osnovni šoli »D. Kette« v Ilirski Bistrici foto-kino krožek. Pionirji, ki ga obiskujejo, zavzeto izpolnjujejo delovni program krožka. Z najboljuspelimi fotografijami so se v juniju udeležili pionirske republiške fotografske razstave: Pionirski foto 65, ki je bil letos v Kopru. Pripravili pa bodo manjši fotografski prikaz, kako so se naši občani pripravljali na proslavo prekmorskih brigad. Na sliki: Tudi šolarji hitijo in urejujejo okolico svoje šole

Tudi pripadniki JA so priskočili na pomoč Bistričanom pri urejanju mesta.

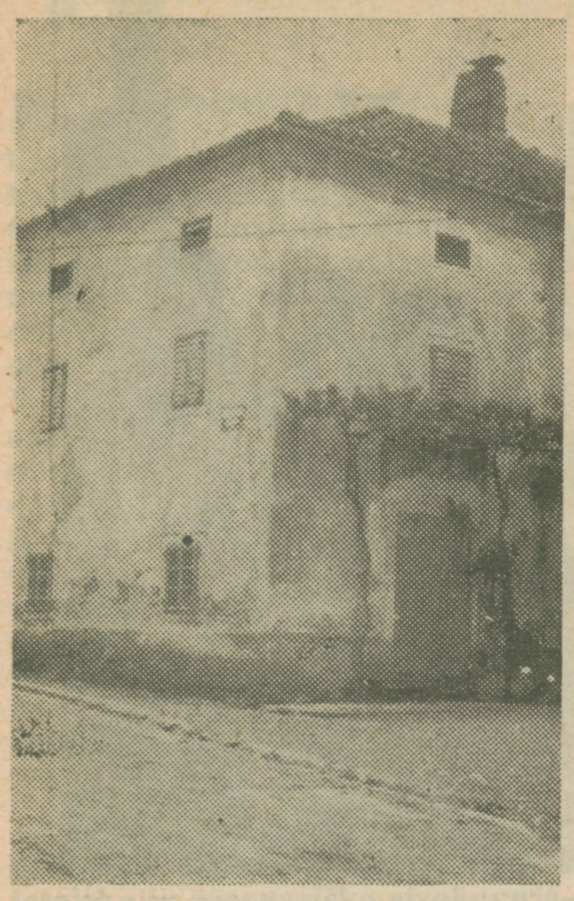

Štiri obdobja našega šolstva v slikah

Prva šola se je pričela v našem kraju leta 1814. Kje so bile tedaj učilnice ne vemo. Pred dograditvijo novega šolskega poslopja leta 1866 so bile učilnice v hiši nasproti stare osnone šole v Jurčičevi ulici

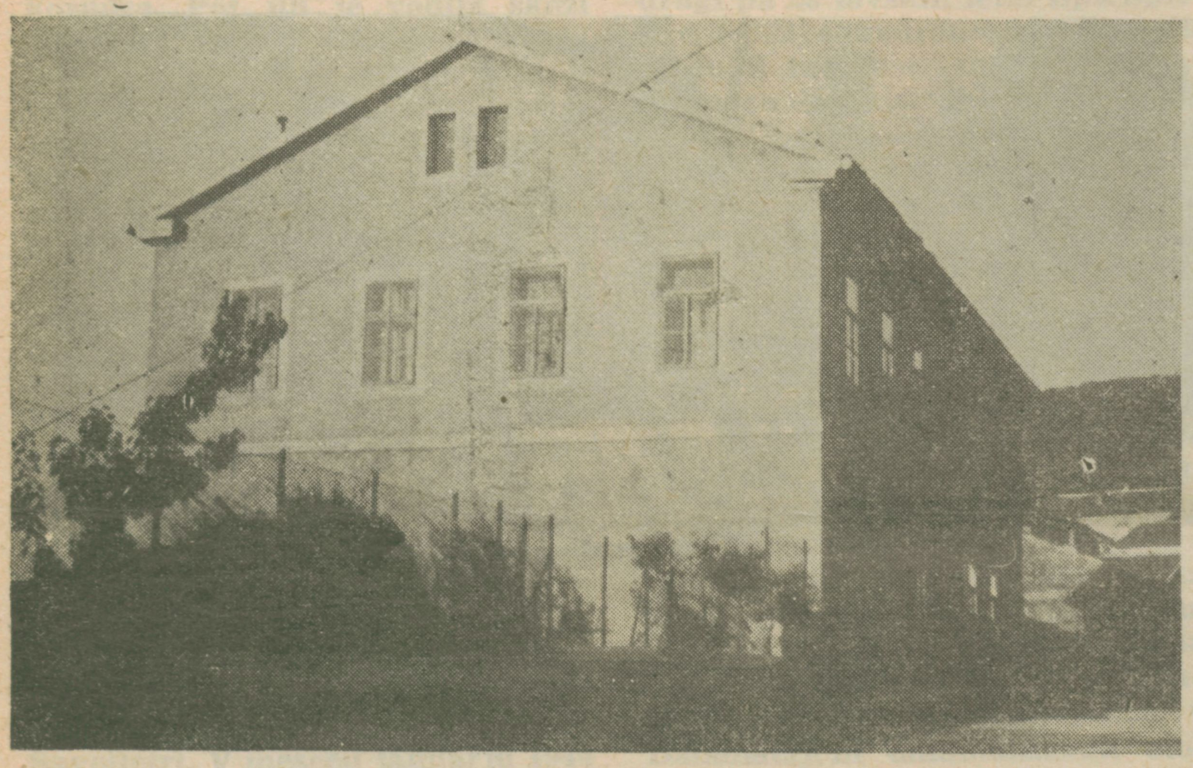

To poslopje je bilo zgrajeno leta 1866. Dopisnik Učiteljskega tovariša hvali »veličastno« poslopje, velika okna, zračne in svetle učilnice. Za tiste čase je bila šola vsekakor napredek. V tem poslopju je bil pouk vsa leta v bivši Avsto-Ogrski in v dobi italijanske okupacije ter po osvoboditvi do leta 1963, ko je bila zgrajena današnja šola

Že pred letom 1900 je pričela delovati v Trnovem samostanska osnovna dekliška šola. Bila je internatskega tipa in so se v njej šolale poleg Bistričank le hčerke premožnih staršev. V tem poslopju je bila po osvoboditvi nižja gimnazija z dijaškim domom. Pouk v njej je bil vse do leta 1963.

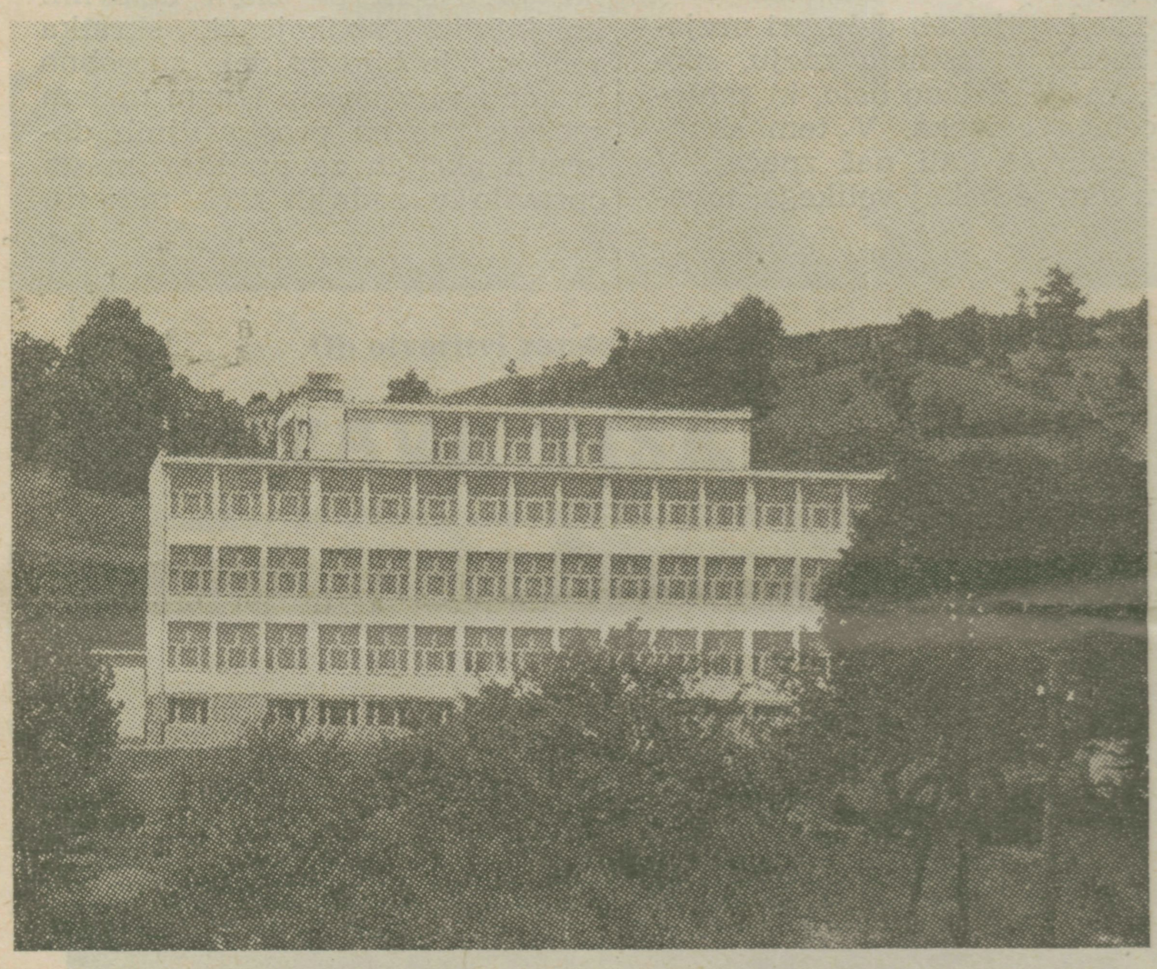

Z zgraditvijo novega sodobnega, šolskega poslopja leta 1963 so dani vsi pogoji za kvaliteten napredek v učnovzgojnem delu. Šola je res lahko v ponos vsem občanom

Borci za borce

4. julij je dan, ko smo udeleženci NOB dobili nenapisano potrdilo o svoji zvestobi lastnemu ljudstvu in o svojem brezpogojnem srdu do sovražnika. Čeprav je ta dan eden izmed tristopetinšestdesetih v letu, je edinstven, zato ni slučajno, da bo prav ta dan proslava prekmorskih brigad. S to mislijo v srcu toplo pozdravljamo udeležence slavnih prekmorskih brigad. Iz trpljenja milijonov ljudi je zrasla naša svoboda.

»Noč bila je težka in brez sna.
Težka pot omahujočega.
Dan! Zablisnilo se je do vrha neba,
v kotih je izginila tema.
Odločen vstal sem in zravnan.
Zarja se razlila je čez plan,
rdeče zagorele so planine.
In z zarjo v borbo šel je — partizan.«

To so bile velike reči. Kako pretresljive podobe naših vasi, koliko naših grobov!

Iz naše občine je v NOB darovalo svoja življenja 734 ljudi; v naši občini je pokopanih 445 borcev iz drugih krajev; krvavi — vendar slavni dogodki, ki dajejo obeležje 4. juliju — našemu občinskemu prazniku in še in še — to so dejstva, ki sežejo globoko v srce in zavest vsakega našega občana. In zgodovina NOB v našem kraju ni spregovorila o 5915 borcih.

Svojim ciljem smo zaupali in zvesto prilivali olja svoji veliki misli za bodočnost. Zato proslavljamo 4. julij — dan borca z isto zavzetostjo, kot smo verovali v svojo zmago.

Vam, dragi tovariši prekmorskih brigad, pa še posebej:

Dobrodošli na naši skupni proslavi!

Aktivnost sindikatov v Ilirski Bistrici

IZ UVODNIH RAZPRAV IN DISKUSIJ NA SEMINARJU ZA NOVOIZVOLJENA VODSTVA SINDIKALNIH ORGANIZACIJ LAHKO POVZAMEMO NASLEDNJE ZAKLJUČKE IN SMERNICE ZA USPEŠNEJŠE REŠEVANJE OSNOVNIH NALOG V PRIHODNJEM OBDOBJU.

RAZPRAVA JE UGOTOVILA, DA JE BILA DOSEDANJA PRAKSA V DELU SINDIKALNIH ORGANIZACIJ USMERJENA PREVEČ NA IZVAJANJE NALOG, KI SO PRIHAJALE OD VRHA NAVZDOL. SINDIKATI SE MORAMO ZAVZEMATI ZA TO, DA BODO NOVA VODSTVA SPREMENILA DOSEDANJO OBLIKO DELA, KI JE V NASPROTJU Z DEMOKRATIČNIMI NAČELI SAMOUPRAVLJANJA. TREBA JE OKREPITI SAMOSTOJNO DELOVANJE SINDIKATOV, KI SE ODRAŽA PREDVSEM V SPOSOBNOSTI SPOZNAVANJA DEJANSKIH PROBLEMOV IN DRUŽBENIH NASPROTIJ, KI SE V POSAMEZNIH ORGANIZACIJAH RAZLIČNO IN SPECIFIČNO PORAJAJO.

Z vso ostrino moramo zavračati stare koncepte, napačna pojmovanja o družbeno politični vlogi sindikalnih organizacij, ki govorijo, naj se sindikati ne mešajo v gospodarska in druga vprašanja in naj le vzgajajo delavce, da bodo bolj disciplinirani, da bodo poslušno izpolnjevali delovne naloge, da ne bodo sitnarili glede osebnih dohodkov, standarda itd. Toda prav to je bistveno področje dela naše organizacije.

Pri uresničevanju enotnih ciljev moramo nujno skrbeti za uspešnejše povezovanje z ostalimi družbeno-političnimi organizacijami. Povezovanje pa ne pomeni, da se morajo različna gledišča in stališča za vsako ceno uskladiti. Politične organizacije so predvsem sredstvo delovnih ljudi, da bi preko njih uspešneje spoznavali družbene procese, se seznanjali z idejnimi osnovami sistema socialističnih odnosov in z izmenjavo mnenj omogočili, da bi bile sprejete in realizirane najboljše odločitve v samoupravnih organih. Zato moramo sindikati svoje delo organizirati in zastaviti tako, da vzpodbujamo družbena gibanja, da delovnim ljudem pomagamo spoznavati ekonomske zakonitosti in jih usmerjamo tako, da bodo sami čimbolj sposobni razreševati družbeno protislovja. Karakteristični pojavi, da so vodstva sindikalnih organizacij vodstva sindikalnih organizacij odmaknjena od članstva, ker zaprto obravnavajo probleme in sprejemajo stališča, ki zadovoljujejo manjši del članstva, da je za nekatera vodstva važnejša prisotnost na kolegiju ali samoupravnem organu in kontaktiranje z vodilnimi delavci kot pa razgovori v kolektivu, da posamezni funkcionarji svoja stališča posredujejo kot stališča in interes organizacije, ki so celo zelo odmaknjene od dejanskih problemov, morajo izginiti iz prakse delovanja sindikalnih organizacij.

Nenehno se moramo boriti za uveljavljanje načela, da je samoupravljanje in delitev po delu mera, ki postavlja vse delovne ljudi v položaj ko so sami gospodarji svojega dela. Prepogoj za to pa je, da bomo izkoreninili iz prakse tiste subjektivne sile in tendence, ki preprečujejo delovnim ljudem uresničevanje svoje pravice in dolžnosti.

Reformo gospodarskega sistema v smeri stabilizacije gospodarstva bo terjala od sindikalne organizacije stalno politično delo, da bi se ukrepi, ki pogojujejo gospodarsko stabilizacijo, pravilno tolmačili in se dosledno izvajali. Zavzemati se bo treba, da se povsod izboljšajo rezultati dela.

Smotrnejše nagrajevanje strokovnih služb je predpogoj za dvig produktivnosti in povečanja intenzivnosti gospodarjenja.

V samoupravnih organih se bo treba zavzeti, da zadolžijo odgovorne službe, da resno pristopijo k sistematičnemu in stalnemu analiziranju, proučevanje in iskanju možnosti za boljšo izkoriščanje obstoječih kapacitet bodisi v več izmenah ali s postopno boljšo organizacijo dela na vseh področjih. Dosedanjo prakso, ko so se problemi večkrat načenjali ko se je o njih samo razpravljalo, je treba prekiniti in končno pristopiti k realizaciji več ali manj poznanih rešitev.

Sindikati morajo zahtevati v delavskih svetih, da se postavi odgovorna strokovna služba, ki bo sistematično proučevala in uresničevala boljšo organizacijo dela in sistem neposrednega nagrajevanja predvsem strokovnih služb. Sedanji sistemi nagrajevanja so namreč neupopolni, ker vzpodbujajo prizadevanj storokovnjakov v tehnologiji in organizaciji dela.

Da se načelo demokratično ne bi izrodilo v anarhijo, se moramo zavzemati, da se omogoči večini članov kolektiva, da samostojno sprejema dolžnosti in pravice. To pomeni, da je treba vse pravice in dolžnosti uzakoniti v samoupravnih aktih po predhodnem demokratičnem dogovarjanju s člani kolektiva.

Tisti kolektivi, v katerih so še vedno samoupravne pravice zelo ozke in omejene kot je to primer v Narodni banki, v šolstvu ipd., morajo odločnejše zahtevati od centralnih odnosov pristojnih organov ali uprav, da se te pravice razširjajo in sicer predvsem z izpopolnitvijo sistema finansiranja teh dejavnosti, kar je predpogoj za razvijanje boljšega sistema delitve po delu.

Sindikati se moramo ponovno zavzeti, da zažive delovne enote, posebno tam, kjer so bile vpeljane samo zato, da je zadoščeno demokratičnemu videzu, nimajo pa pristojnosti pri proizvodnji, delitvi ter urejanju medsebojnih delovnih razmerjih.

Statut in druge samoupravne akte bo treba bolj sistematično in stalno dopolnjevati v skladu z razvojem odnosov in širjenjem materialnih osnov samoupravljanja. Ustrezne komisije, ki so se med tem ukanile, jih je treba ponovno izvoliti.

Spremembe in novosti, ki jih je novi temeljni zakon o delovnih razmerjih uredli samo načelno, je treba takoj začasno urediti s sklepi delavskih svetov.

Večjo pozornost bo treba v bodoče posvetiti uresničevanju samouopravnih predpisov. S sklepi delavskega sveta bo treba uveljaviti ntčelo, da bo vsak zaposlen imel statut in izvleček najvažnejših določil iz pravilnikov, da bo tako seznanjen z dolžnostmi in pravicami.

Statuti le delno obravnavajo rast kulturne ravni zaposlenih. Delovna organizacija naj organizira in materialno omogoči zaposlenim, da si pridobijo osnovno šolsko izobrazbo, ki naj bi hkrati tudi načelno pogoj pri sklepanju rednega delovnega razmerja. Pravice in dolžnosti o izobraževanju zaposlenega pa bi morale biti zapisane v statutu in pravilniku o izobraževanju.

Sindikati premalo proučujejo vse vrste konfliktov v delovni organizaciji, zlasti pa takozvane protestne ustavitve dela. Proučiti bo treba vzroke in jih odpravljati. Le tako bo mogoče doseči, da se bodo protislovja razreševala v pozitivni smeri.

Po določilih temeljnega zakona o volitvah delavskih svetov in drugih organov upravljanja bo prihodnje leto potekel rok za obvezno reelekcijo vseh direktorjev in drugih vodilnih delavcev, ki so na delovnem mestu že več kot osem let. V tej zvezi se bosta, pojavila dva osnovna uspešnosti dela sedanjih vodilnih delavcev in pa ustrezni razpisni pogoji. Določil o tem pa v statutih ni ali pa so pomanjkljivi. Zato opozarjamo na to že sedaj. Sindikalne organizacije naj preko samoupravnih organov prevzame iniciativo za urejanjen teh vprašanj. Obenem naj doseže, da bodo samoupravni organi proučili in postavili načelo o možnosti menjave kadrov na vodilnih strokovnih delovnih mestih in tako odprli pot sposobnejšim kadrom.

Naša mladina v delovnih akcijah

Večkrat se malo sprehodim po našem parku, ki postaja iz dneva v dan vse lepši, vse prijetnejši. Pogled se mi največkrat zaustavi na kompleksu športnih igrišč in bazena. Rokometno igrišče je dograjeno, asfaltirano in mladi športniki že preizkušajo svoje znanje in se bahajo s tem, kdo je dal več golov. V kratkem pa bomo lahko že navijali in vspodbujali naše rokometaše. Upajmo, da bodo tudi ti šli po stopinjah košarkarjev. Sedaj smo vsi, starejši in mlajši, zadovoljni in ponosni na naš park, ki nosi ime »Mladinski športni park Nade Žagar«.

Mladinske delovne akcije niso za nas Bistričane nič kaj novega in nič kaj tujega. V delovnih akcijah sodelujemo že od samega začetka, od prvih udarniških del pri obnavljanju porušene domovine in dalje pri skoraj vseh gradnjah železniških prog, avto-cest, lokalnih cest in drugih objektov.

Leta 1946 se začenjajo prve večje delovne akcije mladine vse Jugoslavije. Tako je že v tem letu skupina mladih iz Ilirske Bistrice sodelovala pri gradnji mostu v Prestranku. Tedaj še nismo imeli samostojne brigade. Istega leta je skupina bistriških dijakov, ki so se šolali v Postojni in Trstu, sodelovala v delovnih akcijah na Lokvah. Izkazali so se kot zelo dobri brigadirji in so bili večkrat pohvaljeni. Že naslednje leto so se udeležili naši takratni dijaki z mladinsko delovno brigado V. primorsko MDB Milojke Štrukelj, dela na progi Šamac—Sarajevo, dalje na progi Brčko—Banoviči in drugod. Leta 1948 gradimo že avto-cesto Zagreb—Beograd. Na odseku pri Kuzminu je delala v sklopu primorskih brigad tudi naša četa, ki so jo sestavljali srednješolci ter delavska mladina. Bili so izmed vseh najboljša četa in najboljši dokaz je, da so dobili vsi udarniške značke.

Leta 1949 je pri gradnji avtoceste pri Kutinu sodelovalo okrog 25 mladink in mladincev, ki so bili prav tako v sklopu primorskih brigad Janeza Vipotnika.

Že nekaj let je delo v mladinskih delovnih brigadah zamrlo. Ponovni začetek in tokrat v naši občini, predstavlja gradnjo brkinske ceste leta 1954. Prav v tem času je bila naša mladina tista, ki se je te akcije udeležila v velikem številu in jo tudi organizirala. Obe leti smo dali samostojno kmečkodelovsko brigado in drugo, iz takratne vajenske šole. V tej akciji so poleg naših domačih brigad sodelovale še srednješolske brigade iz vse Slovenije. Ko je bila brkinska cesta izročena svojemu namenu, je bilo v Ilirski Bistrici organizirano veliko zborovanje vseh, ki so sodelovali v tej akciji. Pozneje smo se občasno srečevali, pri gradnji drugih objektov kot npr. ceste na Snežnik, koče na Snežniku, pri gradnji našega bazena ipd.

Po dograditvi brkinske ceste smo vsako leto sodelovali pri graditvi avto-ceste in v zadnjem obdobju še na Jadranski magistrali. Zadnja naša mladinska akcija je že omenjena akcija pri gradnji rokometnega igrišča. To je letošnja naša edina mladinska delovna akcija, kajti v tem letu ni bila organizirana akcija pri izgradnji Jadranske magistrale.

Po tem nekoliko skopem pregledu udeležbe naše mladine v mladinskih delovnih brigadah od začetka pa do danes ugotavljamo, da je bil prispevek naše mladine pri izgradnji širše in ožje domovine dokaj ploden. Po drugi strani zopet lahko z gotovostjo trdimo, da so se vsi naši brigadirji in brigadirke odlično izkazali s svojim pridnim delom, disciplino in požrtvovalnostjo. Prav upravičeno smo danes lahko ponosni in zadovoljni z vsemi našimi uspehi in priznanji, ki smo jih dosegli. Prepričana sem, da se bomo tudi v bodoče s tako vnemo in požrtvovalnostjo odzivali klicu domovine.

Naše uredništvo je obiskal glavni urednik »Prosvete« iz Chicaga

Louis Beniger, glavni in odgovorni urednik dnevnika »Prosveta« glasila Slovenske narodne podporne jednote in Chicaga

SNEŽNIK, MENDA NAJMLAJŠI ČASOPIS V NAŠI REPUBLIKI, SI JE KAR KREPKO UTRL POT V SVET. NJEGOVA NAKLADA JE RASLA IZ MESECA V MESEC IN JE DOSEGLA ŽE ŠTEVILO 4000. LIST JE ŽE KMALU PO USTANOVITVI PRESTOPIL MEJE OBČINE. NAROČNIKI SO SE JAVLJALI IZ NAŠE REPUBLIKE, PA TUDI IZ DRUGIH REPUBLIK. POSEBNO RAZVESELJIVO JE, DA SO SE NANJ NAROČALI NAŠI ŠTEVILNI IZSELJENCI IZ ZDA, KANADE, AVSTRALIJE IN ŠTEVILNIH EVROPSKIH DRŽAV.

Dne 22. in 23. junija je bilo naše uredništvo posebno počaščeno, ko nas je nepričakovano in nenapovedano obiskal glavni in odgovorni urednik dnevnika »Prosveta« — glasila Slovenske narodne podporne jednote, največje slovenske podporne organizacije v ZDA. Uglednega gosta smo zaprosili za kratek razgovor, da bi nam kaj več povedal o tej organizaciji, o svojih vtisih pri nas, in da bi nas seznanil tudi z drugimi stvarmi, ki so nas seveda ob tej priliki zanimale. Našemu vabilu se je rad odzval in prisluhnimo, kaj nam je pripovedoval:

»Organizacija Slovenske narodne podporne jednote je bila ustanovljena že leta 1904 v Chicagu, njeni ustanovitelji pa so bili napredni slovenski delavci in socialisti, ki so se že pred leti tam naselili. Organizacija se je zaradi številnega članstva — ima nekaj nad 65.000 članov — razdelila na oddelek odraslih in oddelek mladine. Poleg dnevnika Prosveta izdaja SNPJ še svoj tednik, oddelek mladinske organizacije pa svojo revijo, mesečnik pod imenom: Voice of Jouth, kar bi pomenilo »Glas mladine«.

Tednik in dnevnik izhajata v nakladi 45.000 izvodov, mladinska revija — Voice of Jouth — pa v nekaj nad 14.000 izvodih. Zanimivo je vedeti, da je organizacija lani slavila svoj jubilej — 60-letnico obstoja in vsestransko aktivnega delovanja. Veliko skrbijo tudi za razvedrilo svojih članov. Tako so že leta 1929 in 1930 priredili skupinske izlete in obiskali svojo »rodno grudo« — Jugoslavijo. Seveda so bili tedaj pogoji za organizacijo takih izletov težji kot danes, kar nam tudi pove podatek, da so samo v povojnih letih že četrtič obsikali Jugoslavijo v večjih skupinah, številne skupine pa se že pripravljajo za obisk Jugoslavije letos in naslednje leto. Tako smo vsi, ki smo obiskali Jugoslavijo, z velikim zadovoljstvom ugotovali, da so narodi Jugoslavije do danes dosegli nepričakovane uspehe v izgradnji v vojni porušene domovine. Ker sem sam Bistričan, sem bil izredno presenečen nad nezlomljivo voljo občanov, ki so prispevali in še veliko prispevajo za ureditev mesta in okolice s prostovoljnim delom, kar so redki primeri daleč na okrog. Izredno sem presenečen nad uspehi v turističnem razvoju mesta in okolice, čeprav vem, da ima zlasti Ilirska Bistrica s svojimi naravnimi lepotami in bogastvom vse možnosti, da se v dokaj kratkem času razvije v močno turistično središče. Presenečen sem tudi spričo vaše velike prizadevnosti pri glasilu Snežnik, ki je gotovo predstavil delo in uspehe vašega lepega mesteca daleč po svetu, zato predlagam, da si naši uredništvi izmenjata glasili in sodelujeta, saj tudi naše glasilo kroži po Japonski, Južni Ameriki, Afriki in še v številnih drugih deželah, skratka povsod tam, kjer so naši rojaki.«

Na koncu naj vam, dragi bralci, predstavimo še našega gosta: To je bil Louis Beniger, rojen leta 1895 v Ilirski Bistrici, ki je leta 1913 odpotoval v ZDA in tam končal srednjo šolo, na univerzi države Wisconsin pa je končal študije iz novinarstva in sociologije. Ob stisku rok nam je obljubil, da se bo po naši veliki proslavi ponovno oglasil v Ilirski Bistrici ter nas še enkrat obiskal. Posebno pa se je zahvalil še za nadvse gostoljuben sprejem pri predsedniku občinske skupščine tov. dipl. ing. Kukovcu Ivanu in vsem tistim, s katerimi je imel kakršne koli razgovore.

jk

Značilnosti razvoja občine Ilirska Bistrica

Današnjo velikost je občina pridobila šele pred kratkim zaradi večkratnih zaporednih teritorialnih in organizacijskih sprememb v razvoju našega upravnega in komunalnega sistema. Občina meri preko 48.000 ha gričevnatega in hribovitega kmetijskega in gozdnatega sveta na sušnih kraških in flišnih brkinskih tleh. Na tem območju je poleg mesta Ilirska Bistrica še 62 vasi in zaselkov s 15.500 prebivalci. Osnovo za življenje oziroma narodni dohodek dajejo: delo v gozdu, predelava in prodaja lesnih sortimentov in izdelkov iz lesa v lesno industrijskih obratih ali s kemično predelavo, delo na polju, v sadovnjakih in travinju z dobro razvito govederejo in perutninarstvo s precejšnjimi tržnimi viški. Spričo nastalih pogojev za razvoj organske kemije se je tudi Tovarna organskih kislin močno uveljavila kot dodatni vir za delo.

Uspešno se razvijajo tudi dodatne dejavnosti kot maloprodajna trgovina in trgovina na veliko, komunalna dejavnost, gradbena in obrtna dejavnost ter turizem in gostinstvo. Vzporedno s temi uspešno delujejo vse potrebne družbene službe, kot so: šolstvo, zdravstvo in druge institucije ali samostojno ali pa so vključene v širše teritorialne skupnosti v medobčinskem sodelovanju. Medsebojna tesna povezava vseh teh dejavnosti daje značilno sliko upravne, družbeno ekonomske in geografske zaključne celote z zelo lepimi možnostmi za hiter napredek v korist prebivalcem občine kot najširše družbene skupnosti.

Današnja dosežena stopnja gospodarske moči in družbenega napredka je izredno pomembna, saj je nastajala pod zelo težkimi pogoji. Začelo se je na razvalinah osvobojenih krajev. V borbi za svobodo in ljudsko revolucijo je aktivno sodelovalo 498 domačinov. Obnoviti smo morali 1.198 stanovanjskih in gospodarskih poslopij, šole, ceste in druge naprave, prav tako skromne obstoječe proizvodne obrate lesne industrije. Neomajna volja in neizmerno navdušje ob zmagi in pa novi družbeni odnosi so rodili obilne sadove. Nekaj sto delovnih mest je naraslo na preko 3.200 zaposlenih, narodni dohodek je narastel iz nekaj 10 tisoč na 391.000 din na občana v letu 1964. Zgradili smo nova javna poslopja in naprave po vaseh in v mestu od šol, vodovodov, cest, dvoran in domov družbenih organizacij, gradimo nove dele mesta, stanovanjska naselja, zdravstveni dom, poslovne stavbe, kmetijske in tovarniške proizvodne obrate in mnogo drugega.. Z vsakim letom se poveča naše bogastvo za nekaj milijard dinarjev. Vsah dan se počutimo bolj ponosni, ko opazujemo, kako nastajajo vse lepši pogoji za še večja dejanja za naše skupno življenje. Pri vsakdanjem delu z marsičem nismo zadovoljnji, često nas jezi ali teži vprašanje, zakaj ne bi dosegli še večjih delovnih uspehov. Dobri gospodarji morajo tako razmišljati, ker je taka ocena lastnega dela tista gibalna sila, ki vodi k vedno večjim dosežkom. Zato moramo sproti odpravljati naše slabosti, pa naj bodo to osebne ali pa organov samoupravljanja. Življenje postaja v pogojih, ko moramo upravljati z vse večjimi napravami in drugim bogastvom, vedno bolj bogato, istočasno pa terja od nas tudi vse več znanja. Res je, da smo si v povojni dobi pridobili ogromno novega znanja in je pridobilo srednjo, višjo in visoko izobrazbo sorazmeroma veliko občanov, vendar moramo priznati, da spričo težav, ki jih imamo pri vedno hitrejšem razvoju in napredku tehnologije, organizacija dela, delitve dohodka v okviru organov samoupravljanja in napredovanja strokovnih služb, še nimamo dovolj strokovnih kadrov. To pomeni, da bomo morali v bodoče poleg proizvodnih nalog zelo skrbno zasnovati boljši sistem izobraževanja in mu zagotoviti vso potrebno materialno osnovo. Z znanjem bomo tudi uspešno nadaljevali naš delovni polet.

Ob proslavi, posvečeni prekomorcem, smo uresničili našo veliko skupno željo, da bi naše mesto in vasi dobile novo podobo — lepšo in bolj urejeno. Sedaj smo si ustvarili dobro izhodišče za nadaljnje napore in vsi naši kraji naj postanejo lepi, eni najlepših v naši domovini, kakršne naši dobri, prizadevni in politično zavedni občani tudi zaslužijo!

Transport — samostojno podjetje

»Avtopodjetje Transport« v Ilirski Bistrici je bilo ustanovljeno leta 1947 pod firmo »Okrajno avtopodjetje Ilirska Bistrica«. Predmet poslovanja je bil avtošpedicijska služba, prevoz s tovornimi in osebnimi avtomobili, mehanična popravila motornih vozil za lastne in tuje potrebe.

Ob ustanovitvi je bilo zaposlenih vsega 16 delavcev, od tega 5 šoferjev, 8 delavcev v delavnici in 3 zaposleni na upravi. Podjetje je podedovalo od podružnice »PAPA« minimalna osnovna sredstva v slabem stanju in sicer: 3 tovorna vozila s skupno nosilnostjo 8 ton, star osebni avto za taksi službo in motorno kolo, v delavnici pa staro stružnico in nekaj drobnega inventarja.

Delovni prostori so bili močno razdejani še od vojne. Spričo slabil cest na podeželju, kamor so s tovornjaki vozili gradbeni material za obnovo požganih domov, so vozila razpadala. Nadomestnih delov ni bilo dobiti nikjer. Člani kolektiva so si skušali pomagati s kakšnim uporabnim delom, ki so ga našli na zbirališču uničenih vojnih vozil v Ljubljani.

Ves dohodek, ki ga je podjetje ustvarjalo v naslednjih nekaj letih, je bil porabljen za popravilo starih vozil, tako da za nabavo novih ni bilo niti misliti. V tem težkem in odločilnem obdobju za razvoj podjetja je tedanje Ministrstvo za lokalni promet zahtevalo, da se podjetje ukine. Kolektiv ni klonil. Na pritožbo so zvezni organi likvidacijo preprečili. Za kolektiv je bila to velika vzpodbuda.

Do leta 1952 je podjetje izboljšalo stanje prevoznega parka in ustavirilo finančna sredstva v taki višini, da so se zgradile nove delavnice in upravni prostori. Poudariti je treba, da se je celotna rekonstrukcija izvršila z lastnimi sredstvi brez kakršnihkoli dotacij ali kreditov.

V letu 1957 je podjetje nabavilo prva nova vozila in sicer 4 avtovlake v nosilnosti 70 ton. To je bil za podjetje velik korak naprej. V naslednjem letu so bila nabavljena še nova vozila. Tudi delavnice so se opremile z nekaterimi novimi stroji. Podjetje se je začelo uveljavljati po vsej državi.

Zaradi povečanja in modernizacije voznega parka je bilo treba misliti na boljšo komercialno službo. Zato je podjetje odprlo svoje poslovalnice v Ljubljani, Celju, v Zagrebu in na Reki, medtem ko je za področje Srbije sklenilo pogodbo o sodelovanju z nekim tamkajšnjim podjetjem, ki je že imelo svoje predstavništvo v Nišu, Beogradu, Novem Sadu in v Subotici.

Konkurenca med prevozniškimi podjetji je postala že taka, da ni bilo več težko dobiti vozila za prevoz, vendar podjetje ni bilo v strahu, ker je spričo nizkih kalkulacij in vestnega gospodarjenja lahko konkuriralo ostalim podjetjem.

V letu 1958 je zgradilo podjetje 6 novih stanovanj z svoje delavce. Leta 1960 sta bili sezidani v Rabcu 2 zidani hišici z 8 ležišči za oddih delavcev, na Sviščakih pa planinska kočica s 4 ležišči.

V letu 1965 je postal prejšnji obrat KIK zopet samostojno podjetje. Uspehi samostojnega poslovanja so že vidni v prvih petih mesecih tega leta, saj smo le z 19 % večjo tonažo vozil dosegli za 60 % večjo realizacijo kot v istem obdobju lanskega leta. Od planiranega prometa v letu 1965 v višini 864 milijonov smo dosegli v prvih petih mesecih 344 milijonov ali 39,80 %.

Dolga in trnjeva je bila pot, da je lahko podjetje od skupne nosilnosti 8 ton, kolikor jih je imelo ob ustanovitvi, prišlo do skupne nosilnosti 716 ton.

Današnje število zaposlenih se je dvignilo od takratnih 16 na skupno 128, od tega je 60 voznikov, 47 v delavnici in 21 na upravi. Poleg tega se uči pri našem podjetju še 15 vajencev. Za šolanje teh je podjetje potrošilo v letošnjem letu 553.000 din. Ob reorganizaciji KIK-a so bili razdeljeni tudi štipendisti; naše podjetje jih je dobilo 8 in tako sedaj štipendiramo 1 učenca na KIŠ, po 1 na STŠ, Srednji EŠ in enega na pravni fakulteti. Od naših delavcev študira eden na STŠ — električni oddelek in eden na višji upravni šoli. Za redne štipendije, izreden študij in za ostalo strokovno izobraževanje je podjetje v letošnjem letu izplačalo nad 600.000 din.

V lanskem letu je naše podjetje odkupilo 4 stanovanja. V letošnjem letu pa smo sklenili pogodbo z gradbenim podjetjem iz Postojne za gradnjo 6 stanovanj v vrednosti 46 milijonov din.

Podjetje ima še vedno velike težave z delovnimi prostori. Že pred leti predvidena gradnja se še ni realizirala in tako morajo delavci ob deževnem vremenu popravljati vozila na prostem pod dežniki. Prav tako pa je pereče vprašanje tudi parkiranja specialnih vozil, ki prevažajo vnetljive tekočine.

SKUD PEVSKI ZBOR l. 1953/54 Glasbeno življenje je bilo pred 10 leti pri nas zelo živahno. Tedanji pevski zbor je pod vodstvom pokojnega pevovodje Lojzeta Grma dobival lepa priznanja pri raznih nastopih

Naše turistično društvo se vedno bolje uveljavlja. Dne 5. VI. t. l. je organiziralo skupinski ogled cvetlične razstave v Trstu

Z udarniškim delom so podjetju prihranili veliko denarja

Člani delovnega kolektiva Lesonit so se letos zelo izkazali pri urejanju počitniških objektov v Moščeniški Dragi.

Z ozirom na nujna popravila ter vzdrževanje objektov v Moščeniški Dragi bi letos potrebovali nad en milijon in pol dinarjev. Ker pa je letošnje leto bolj jalovo z denarnimi sredstvi, je prevzel inciativo sindikat oziroma njegova komisija za oddih in rekreacijo in dela se že bližajo koncu.

Tako so do 15. junija uredili že celoten prostor, prepleskali skoraj vse weekend hišice, napravili stopnice od poti do glavne terase ter opravili še tešteto manjših mizarskih, instalaterskih in zidarskih del.

Tri sobote je odpeljal poln avtobus v Moščeniško Drago. Dela so sicer veljala nad milijon in pol dinarjev, so do sedaj porabili nekaj nad tristo tisoč dinarjev. Na enak način nameravajo prepleskati in urediti tudi dom na Sviščakih.

Kljub temu, da je samoprispevek članov kolektiva različen, pač po dohodkih posameznikov, je sindikat omogočil nekaterim članom, ki so socialno šibki in potrebni oddiha. brezplačen oddih na morju.

Tako skušajo še enkrat omogočiti oddih tistim članom, ki si kljub sorazmerno nizkim cenam na morju ne morejo privoščiti resničnega oddiha. Želi si le, da bi tak brezplačen odmor omogočili še nekaterim članom, ki bodo sicer za dopust še trše delali.

Mi.

V vsako hišo »SNEŽNIK«

NAŠI DELOVNI KOLEKTIVI • NAŠI DELOVNI KOLEKTIVI

Investicijski program Lesonita in njegova realizacija

Za smotrno izkoriščanje investicijskih sredstev po zaključnem računu letošnjega leta je investicijska komisija, ki jo je imenoval kolegij, izdelala plan izkoriščanja investicijskih sredstev za dobo treh let.

Podrobneje je bila izvedena delitev letošnjega investicijskega sklada perspektivno; v skladu z razvojnim programom podjetja pa je obdelan plan investicij za leto 1966 in leto 1967.

Takšno razdelitev dela so narekovale predvsem nekatere ključne investicije, ki so že v razvoju in se v letošnjem letu ne bodo končale, temveč bodo objekti dograjeni in prevzeti šele prihodnje leto.

Večjo obsežnost investicijske dejavnosti v letošnjem letu so zahtevali nekateri objekti, zajeti že v lanskem investicijskem programu, za katere so se le pripravljali elaborati in iskala razna dovoljenja.

Zakasnitev pri realizaciji objektov pa so povzročili razni faktorji, kot devizni problem in težave pri iskanju dovoljenj.

Razdelitev sredstev, ki so bila letos na razpolago, ni bila lahka, saj so nekateri objekti, za katere smo pripravljali dokumentacijo že v lanskem letu, zajeli 70 % celotnih razpoložljivih sredstev.

Tako smo bili prisiljeni eliminirati iz programa gradnjo nekaterih novih objektov ter črtati nabavo nekaterih novih strojev.

Navzlic velikim in nujnim potrebam po razširitvi in tehnični izpopolnitvi vseh obratov so bila razdeljena sredstva za tiste objekte, ki so za nadaljnji razvoj podjetja neobhodno potrebni. Ti so novo skladišče, povečanje trafo postaje, montaža nekaterih novih strojev in drugo.

Letošnji investicijski plan pa je bil v mesecu aprilu korigiran z novimi zveznimi investicijskimi ukrepi, ki določajo redukcijo investicijskega zneska, ustvarjenega v letu 1965 za 36 % in formiranje 10 % garancijskega zneska na investicije, ki ga lahko izkoristimo po dovršenem tehnično prevzetem objektu, v kolikor se material med gradnjo ne podraži.

Temu sledi še 16 % zmanjšanje zaradi prenosa v obratna sredstva.

Ta ukrep je zahteval ponovno revizijo našega investicijskega programa in odstopiti smo morali od realizacije nekaterih zelo pomembnih objektov in izpolnitve novo grajenih objektov.

Ena največjih investicij letošnjega leta je gradnja novega skladišča z 2800 m² tlorisne površine in z zmogljivostjo 4200 ton plošč, katerega gradnja bo veljala preko 120 milijonov dinarjev in bo dograjeno v jeseni.

Temu objektu je dana vsa prioriteta, saj so nam novi skladiščni prostori po zadnji rekonstrukciji osnovne proizvodnje nujno potrebni in predstavljajo vozlišče našega nadaljnjega razvoja.

Selitev sedanjega skladišča oplemenitenih plošč v novo grajeno skladišče predstavlja začetek novih postopnih rekonstrukcijskih del v osnovni proizvodnji. Ta se bodo po investicijskem planu zaključila leta 1967, s čimer se bo proizvodnja postopoma povečala na 25.000 ton.

Nadalje obravnava investicijski plan rekonstrukcijo industrijskega tira z vgraditvijo tira skozi skladišče in dveh paralelnih tirov zunaj njega.

Redukcija investicijskega plana pa zahteva prenos teh del na prihodnje leto.

V času gradnje skladišča bo izvršena le premestitev obstoječega industrijskega tira v notranjosti skladišča z vgrajenimi končnimi kretnicami.

Sprememba investicijskega programa je zajela tudi mostne tekalne žerjave z nosilnostjo 5 ton, ki naj bi bili vgrajeni v obeh poljih skladišča. Zanj je bila sklenjena pogodba že v lanskem letu, toda morali smo gradnjo dvigal pri izvajalcu prekiniti oziroma preložiti za neodrejen čas.

Zaradi nedokončanega industrijskega tira ter slabe mehanizacije bo minipulacija v skladišču otežkočena in bo zahtevala še vedno precej ročnega dela.

Glede podaljška severnega dela glavne proizvodne hale predvideva plan le stroške za izdelavo projektov in pridobitev dovoljenj; gradnja bi bila dovršena v 1966. letu.

V gradbene objekte smo že zajeli odkup zemljišč v korist povečave skladišč surovin, gradnjo skladišča kemikalij in upravne zgradbe. Stroški navedenih investicij so bili sukcesivno razdeljeni na obdobje nadaljnjih treh let.

Od splošne industrijske opreme je bila pri obravnavi letošnjega investicijskega programa dana prioriteta montaži in ureditvi impregnacijskega oddelka za impregnacijo papirja v obratu kaširnice in povečavi oddelka defibracije.

S tem bodo odpadle težave, ki jih imamo zaradi variabilne kvalitete fenolnega papirja Tesnilke iz Medvod ter se bomo razbremenili tudi občasnega uvoza navedenega repromateriala. Od domače impregnacije pričakujemo zmanjšanje proizvodnih stroškov ter to, da se bodo v to opremo vložena sredstva že v prvem letu obratovanja izplačala.

Za odelek defibracije pričakujemo v prihodnjem mesecu dobavo še enega rafinatorja iz Švedske ter vse ostale opreme, ki je v izdelavi pri kovinskem podjetju v Ajdovščini. Povečava navedenega oddelka je nujna, saj obstoječi rafinator ni grajen za današnje proizvodne zmogljivosti.

Izpopolnitev tega oddelka pa pomeni tudi izboljšanje kvalitete izdelka ter povečanje proizvodnih zmogljivosti.

Letošnji investicijski plan obravnava še modernizacijo in dograditev trafo postaje, povečano toplotno-energetskega sistema, montažo nove robilnice ter nabavo razne pomožne opreme, za katero so rezervirana le manjša finančna sredstva.

V povečano trafo postajo bodo vgrajeni trije transformatorji po tisoč kWA, saj sedanje zmogljivosti ne odgovarjajo več sedanjim varnostnim predpisom.

Zmogljivost trafo postaje se bo s tem povečala za 21 %.

Dograditev trafo postaje je predvidena v mesecu septembru, v času letnega remonta.

Investicijska vsota 10 milijonov dinarjev je po letošnjem planu zajemala montažo lokomobilskega parnega kotla zmogljivosti Q = = 1300 kg pare/h pri p = 12 at, novega parnega generatorja za R = = 200 kg/h in p = 12 at, v gradnjo protitlačne parne turbine 18/6 at ter izpopolnitev filtrirnih naprav za napajalno vodo kotlovnice.

Povečava energetskih kapacitet je nujna in vezana na potrošnika toplotne energije v proizvodnih obratih kot so stiskalnica, impregnacija, toplotno oplemenjevanje ter na izboljšanje defibratorja.

Nadalje obravnava plan dobave nekaterih strojev kot stroja za brušenje in poliranje, strojne opreme za potrebe lesopana, manjše opreme za delavnice vzdrževalnih obratov ter izpopolnitev laboratorijske opreme.

Redukcija investicijskega plana v zvezi z novimi gospodarskimi reformami je prizadela tudi to področje. Tako smo morali odstraniti iz programa napravo za kaširanje lesonitnih plošč, opravljeno s posebnim rafinatorjem, z bazeni in mešali in z doziranimi napravami v skupnem znesku 25 milijonov dinarjev.

Prav tako je bil korigiran plan za nakup nekaterih vozil, prikolic, brusilnih strojev ter pisarniške opreme.

Za naslednja leta obravnava investicijski plan izpopolnitev opreme lakirnice z mehaniziranim brušenjem ter postavitev nove proge za kitanje, povečavo oddelka toplotnih komor, spremembo klimatizacije, izpopolnitev opreme na valjčni stezi in dopolnitev opreme bivše kaširnice B za zgraditev novega obrata kaširnice v prostorih sedanjega skladišča starega železa.

Zneski za vsa omenjena dela so v investicijskem planu analizirani in niso majhni.

Upoštevajoč nove gospodarske inštrumente obstojajo dvomi glede realizacije vseh planiranih del v dobi treh let. Zato bo potrebno prihodnje leto izvesti ponovno analitični pregled investicijskega plana, upoštevajoč tedaj razpoložljiva investicijska sredstva in ta prilagoditi tedanjim nujnim potrebam podjetja.

Omenjeni investicijski plan je bil obravnavan in sprejet na seji DS 20. maja 1965.

(Nadaljevanje na 15. strani)

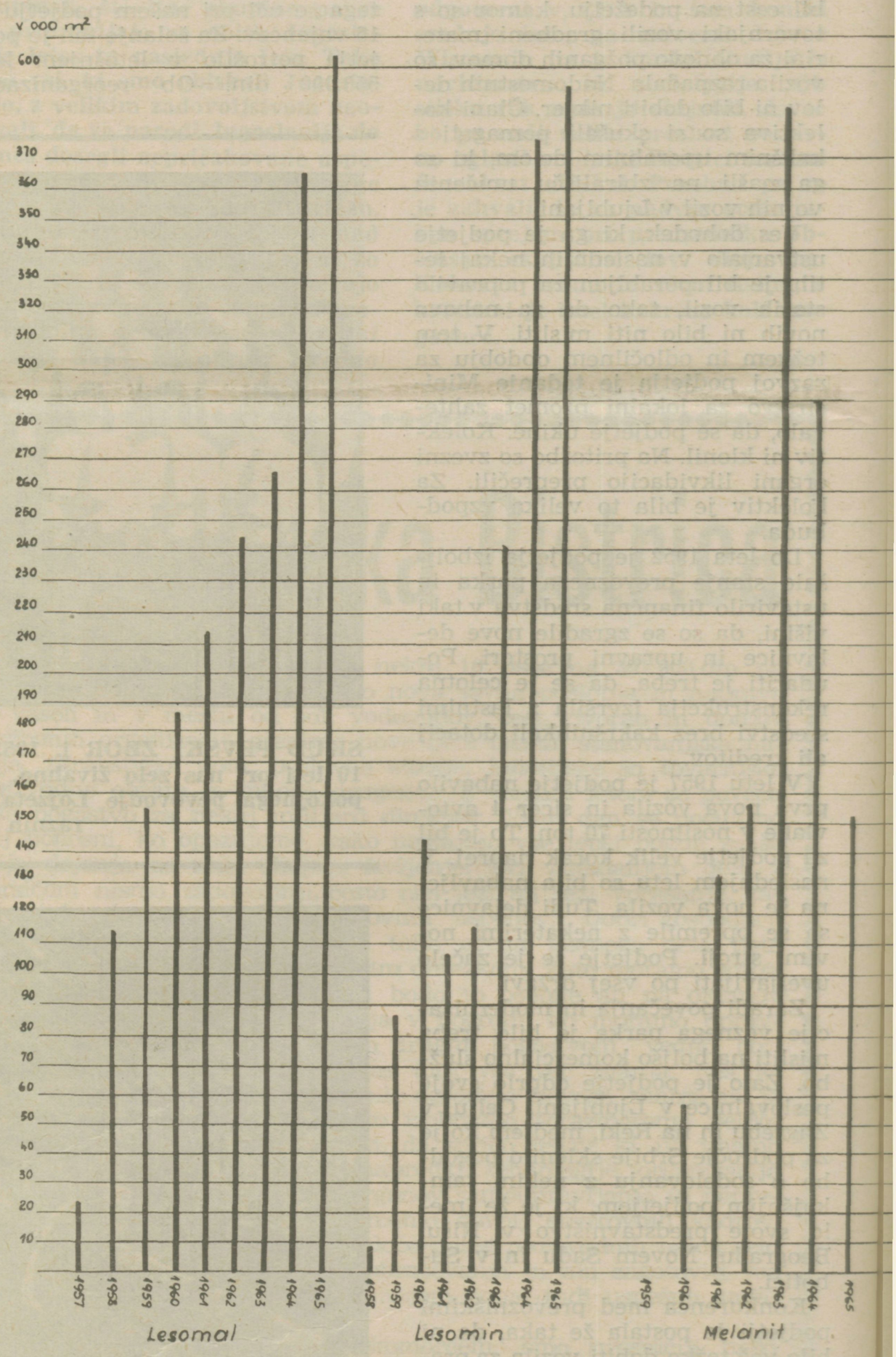

RAZVOJ IN USPEH TOPOLA

LESNA INDUSTRIJA »TOPOL« ILIRSKA BISTRICA IMA MNOGOLETNO TRADICIJO. PRVI ZAMETKI RAZVOJA SEGAJO ŠE V PRETEKLA STOLETJA, KO JE BILO NA TEM PODROČJU VEČ VODNIH ŽAG-VENECIJANK. LE-TE SO SUROVINE ČRPALE IZ BOGATEGA ZALEDJA SNEŽNIŠKIH GOZDOV. TAKO JE PRED PRVO SVETOVNO VOJNO IN PO NJEJ OB STRUGI BISTRICE IN REKE OBRATOVALO OKROG 50 VODNIH ŽAG, KI SO OSKRBOVALE REŠKI IN ITALIJANSKI TRG Z REZANO BUKOVINO IN JELOVINO. IZ TE PRVOTNE DEJAVNOSTI SO SE PO PRVI SVETOVNI VOJNI PRIČELA POSTOPOMA RAZVIJATI VEČJA LESNOINDUSTRIJSKA PODJETJA. LETA 1939 JE BILO NA TEM PODROČJU 8 LESNOINDUSTRIJSKIH PODJ. IN 16 VODNIH ŽAG, KI SO LETNO PROIZVAJALE NAD 30.000 m³ REZANEGA LESA, 5000 m³ ZABOJEV, 450 m³ FURNIRJA, 300 m³ VEZANIH IN PANEL PLOŠČ TER 20.000 m³ TESANEGA IN JAMSKEGA LESA.

Tako močan razvoj lesne industrije je omogočila brezobzirna politika italijanskih oblasti, ki je takšen razvoj podpirala. Posledice take politike so se kmalu pokazale v močno okrnjenih gozdnih fondih. Prav zaradi tega se je po osvoboditvi proizvodnja žaganega lesa iz leta v leto postopoma zmanjševala ter končno uskladila z razpoložljivimi gozdnimi masami. Zaradi tega so izumirale žage venecijanke, ostalo pa je le nekaj manjših lesnih podjetij.

Po zadnji vojni je bilo iz treh takšnih zasebnih podjetij formirano podjetje »TOPOL«, ki ima v svojem sklopu furnirski, žagarski in pohištveni obrat ter zabojarno. Bogat in kvaliteten asortiment proizvodov nudi možnost velike izbire plemenitih furnirjev vseh vrst domačega lesa kot oreha, hrasta, jesena, bresta, javorja itd. Pohištveni obrat izdeluje kosovno, klasično in moderno pohištvo, furnirske garniture in izvaja oplemenjevanje raznih plošč — iveric, panela — s furnirjem, ultrapasom itd. Žagarski obrat proizvaja žagan les listavcev, medtem ko izdeluje zabojarna razne zaboje in zabojne elemente.

Podjetje »TOPOL« izvaža velik del svoje proizvodnje. Tako izvaža furnirje v Italijo, ZR Nemčijo, Avstrijo, DR Nemčijo, ČSR, SSSR, Poljsko, ZAR in Maroko, rezan les v Italijo, Grčijo, Španijo in ZR Nemčijo, zaboje v Izrael, pohištvo pa v Anglijo in Ameriko.

Izvozu posvečuje vso skrb, zato izpolnjuje svoj asortiment zlasti finalnih izdelkov, da bi tako povečala vrednost izvoza.

Kljub skromnemu investiranju je podjetje v zadnjih letih vidno dvignilo vrednost proizvodnje. Tako je v letu 1964 porasla vrednost proizvodnje v primerjavi z letom 1963 za 25 odstotkov, v letošnjem letu pa za 4,8 odstotkov v primerjavi z letom 196. Vrednost planirane proizvodnje za leto 1965 se je proti doseženi vrednosti v letu 1963 povečala za 71 odstotkov, proti doseženi vrednosti v letu 1964 pa za 28 odstotkov. Te uspehe je podjetje doseglo s povečano produktivnostjo 1964 : 1963 kaže porast za 26,1 odstotek medtem ko znaša porast prvih pet mesecev leta 1965 : 1964 4,1 odstotkov. Produktivnost je naraščala zaradi boljše organizacije delovnih pogojev in večje prizadevnosti proizvajalcev.

Veliko pozornost posveča podjetje izboljšanju standarda svojih delavcev. V ta namen je bilo adaptiranih in zgrajenih več stanovanj. V letošnjem letu je v izgradnji nov stanovanjski blok s šestimi stanovanji, ki bo rešil nekaj najbolj perečih stanovanjskih problemov. Enako skrb posveča podjetje tudi oddihu članov kolektiva. V Rabcu je poleg obstoječih weekend hišic zgrajen še nov četvorček. Na ta način bo omogočeno letovanje večjemu številu delavcev z njihovimi družinami. Nova vekend hišica je letos postavljena tudi na Sviščakih, ki bo omogočila mnogim članom kolektiva — ljubiteljem planin — miren dopust v gozdu.

Že v lanskem letu je podjetje pričelo s temeljitimi pripravami za prehod na 42 uri delovni teden. Analize so pokazale, da ima podjetje vse pogoje za prehod na skrajšani delovni čas in že v letu 1964 sta to izvedla obrata žaga in pohištvo, meseca julija letos pa preide na skrajšani delovni čas celotno podjetje.

Skrajšani delovni čas daje našim delovnim ljudem več prostega časa, tako da čili in spočiti lažje zmagujejo naloge, ki jih postavlja pred nas socialistična družba.

D. D.

Skladišče plemenite hlodovine v TOPOLU

Investicijski program Lesonita in njegova realizacija

(Nad. s 14. strani)

Za smotrno izkoriščanje sredstev letošnjega sklada pa je nujno, da vsak upravljavec v kol. ravna po sklepih DS ter rešuje vse tekoče potrebe po investicijskih sredstvih preko komisije za osnovna sredstva, ki je dolžna usklajevati potrebe celotnega podjetja in kontrolirati, kako se izkoriščajo sredstva.

Ing. Anton Pajk

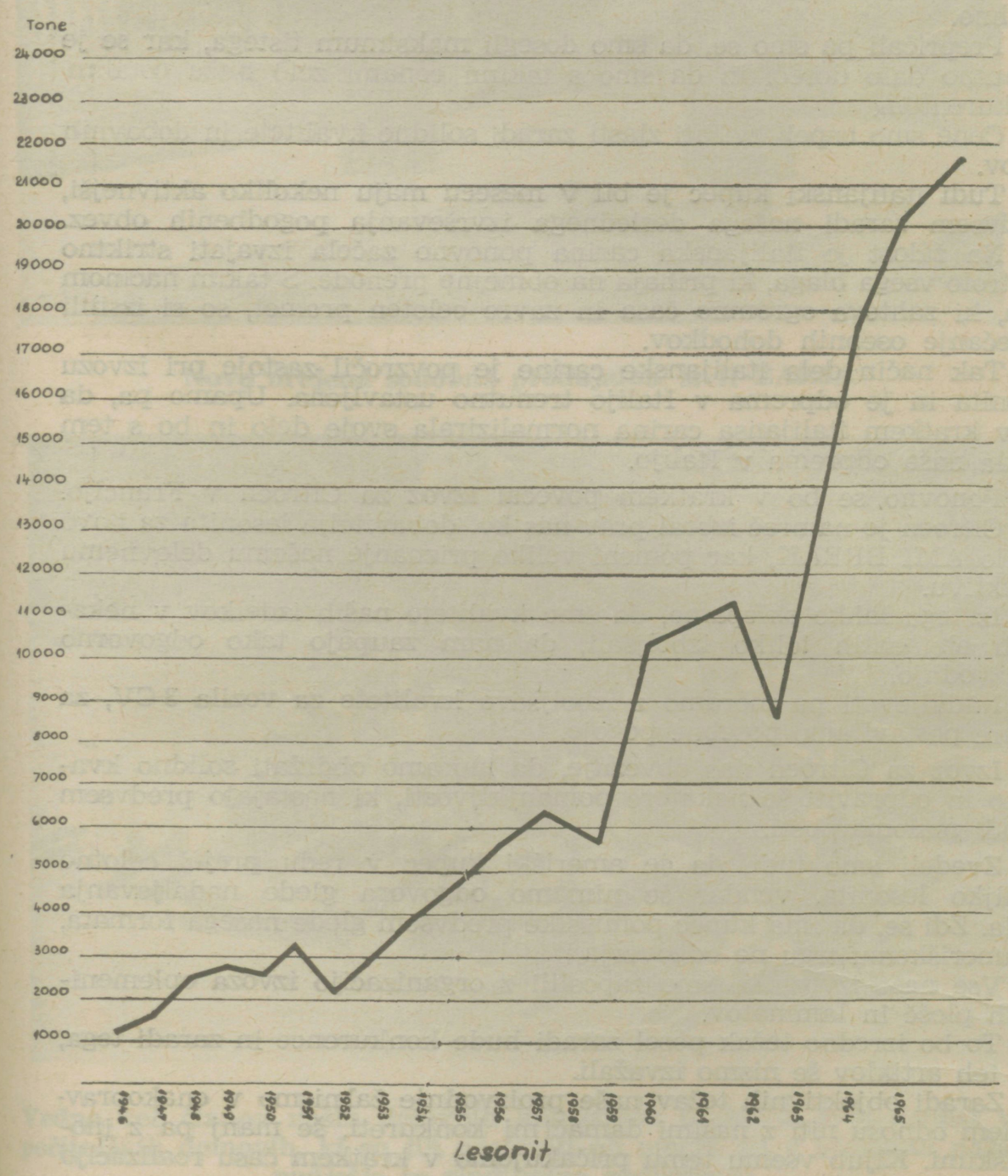

Preizkus hidranta novozgrajenega vodovoda v Rečici

Postojnske »GRADNJE« na gradbiščih v Ilirski Bistrici

Splošno gradbeno podjetje »Gradnje« Postojna, ki ima tudi pri nas svoje gradbišče, posluje pod tem imenom že od 1955. leta. Podjetje je v tem času premostilo številne težave, s katerimi se je srečevalo v času aktivnega 10-letnega dela. Razen v Ilirski Bistrici, kjer ima svoje gradbišče, se podjetje »Gradnje« Postojna uveljavlja tudi v drugih krajih zaradi svoje gradbene mehanizacije in solidnega dela. Največ zaslug za velik napredek moramo priznati celotnemu delovnemu kolektivu, ki si je vsa potrebna proizvodna sredstva ustvaril s svojimi napori in s svojimi lastnimi sredstvi, zaradi česar je bil tudi nekoliko počasnejši v razvoju kot pa druga tovarstna podjetja v Sloveniji.

»Gradnje« so že leta 1958 dosegle nekaj nad 78 milijonov realizacije, od tistega časa dalje pa je začelo rasti, tako da je njegov bruto produkt leta 1963 dosegel že nad 500 milijonov dinarjev in je bil sedem krat večji kot leta 1957.

Paralelno s tako velikim porastom proizvodnje pa so hkrati tudi porasla sredstva družbenega standarda. Vrednost osnovnih sredstev je bila leta 1957 borih 17 milijonov, leta 1963 pa že nad 104 milijone dinarjev. Vse to je bilo investirano iz lastnih sredstev podjetja, le malenkosten delež — 5 milijonov dinarjev — so najeli investicijskih posojil. Do leta 1957 še praktično niso imeli sklada skupne porabe, v letu 1963 pa so že iz tega sklada zgradili 11 družinskih stanovanj in samski dom v Postojni, ki ima skupaj 60 sodobnih ležišč. Podjetje je bilo tudi prisiljeno graditi samski dom, saj zaposluje po večini delovno silo iz drugih krajev. Prav bi bilo, če bi na to mislila tudi ilirskobistriška podjetja.

Direktor podjetja, tov. Žnidaršič, nam je ob koncu povedal še to, da so doseženi uspehi v podjetju izključno zasluga celotnega kolektiva, ki se je tudi marsikdaj odpovedal osebnim dohodkom v korist izgradnje podjetja. Naša edina želja je, da bi bila tudi podjetja, za katera izvajamo dela, zadovoljna z nami, čeprav vemo tudi to, da so še marsikje pomanjkljivosti in ne gre povsod tako, kot bi si to mi vsi skupaj želeli.

PLAMA, naše najmlajše podjetje se uspešno prebija skozi težave

Začelo se je leta 1955, ko je iz delavnice steklene galanterije iz Hrpelj ločila obrat predelava plastike ter ga namestila v Podgradu. Začetek je bil več kot skromen. Brez sredstev, bodisi finančnih ali materialnih, je 20 delavcev prinašalo od doma potrebno orodje, brez strokovnih izkušenj so začeli s proizvodnjo izdelkov iz plastike: ventilatorjev, črpalk in podobnim. Toda dobra volja in odločnost sta premagovali začetne težave. Leta 1957 je bilo že 40 delavcev v obratu in proizvodnjo so razširili: izdelovali so polistirol, vbrizgane izdelke in tiskane vrečke. Tedaj je postal obrat samostojno podjetje PLAMA, leta 1958 pa se je združilo s koprsko Partizanko, sedanjim IPLASOM, ki je imelo slično proizvodnjo. Oba obrata sta se specializirala, tako da je Podgrad obdržal izdelavo vreč, Koper pa brizgalne izdelke. Z veliko prizadevnostjo so sami izdelali stroje za izdelavo plastičnih vreč, po načrtu, ki so ga dobili iz Anglije, pa so izdelali stroj za izdelavo pene. Proizvodnja je po količini in vrednosti skokoma rasla. Leta 1961 so morali poiskati za izdelavo pene nove prostore. Našli so jih v bližnji Hrušici, tako da je v Podgradu ostala le proizvodnja investicijske opreme: ventilatorjev, cevi in črpalk. Vse izdelke izdelujejo iz domače surovine, ki jo proizvaja Jugovinil. Za peno se potrebna surovina še uvaža, v načrtu pa imajo, da bi osvojili postopek, s katerim bi iz uvožene polsurovine izdelali potrebno smolo. Tako bi bila preskrba s surovinami bolje zagotovljena.

Pena ima široko uporabo: za tapeciranje, v konfekciji, v čevljarski industriji, avtomobilski industriji itd. Tudi vrečke izdelujejo iz domače surovine, polietilena, ki ga proizvaja zagrebška tovarna. Glede prodaje izdelkov ni nobene skrbi, saj smo pri nas glede uporabe plastike v precejšnjem zaostanku za razvitimi deželami.

Obrat je postal letos spomladi samostojno podjetje in se preimenovalo v PLAMO.

jk

RAZPIS

Tovarna organskih kislin Ilirska Bistrica sprejme v šolskem letu 1965/66 v uk 16 učencev za izdelovalce organskih kislin.

Šolanje traja tri leta.

Pogoji za sprejem so naslednji:

1. moški, stari od 15 do 18 let,
2. dober šolski uspeh,
3. dobro zdravstveno stanje,
4. veselje do kemije.

Interesenti naj vložijo prošnjo na KSS pri TOK Ilirska Bistrica do vključno 10. julija 1965.

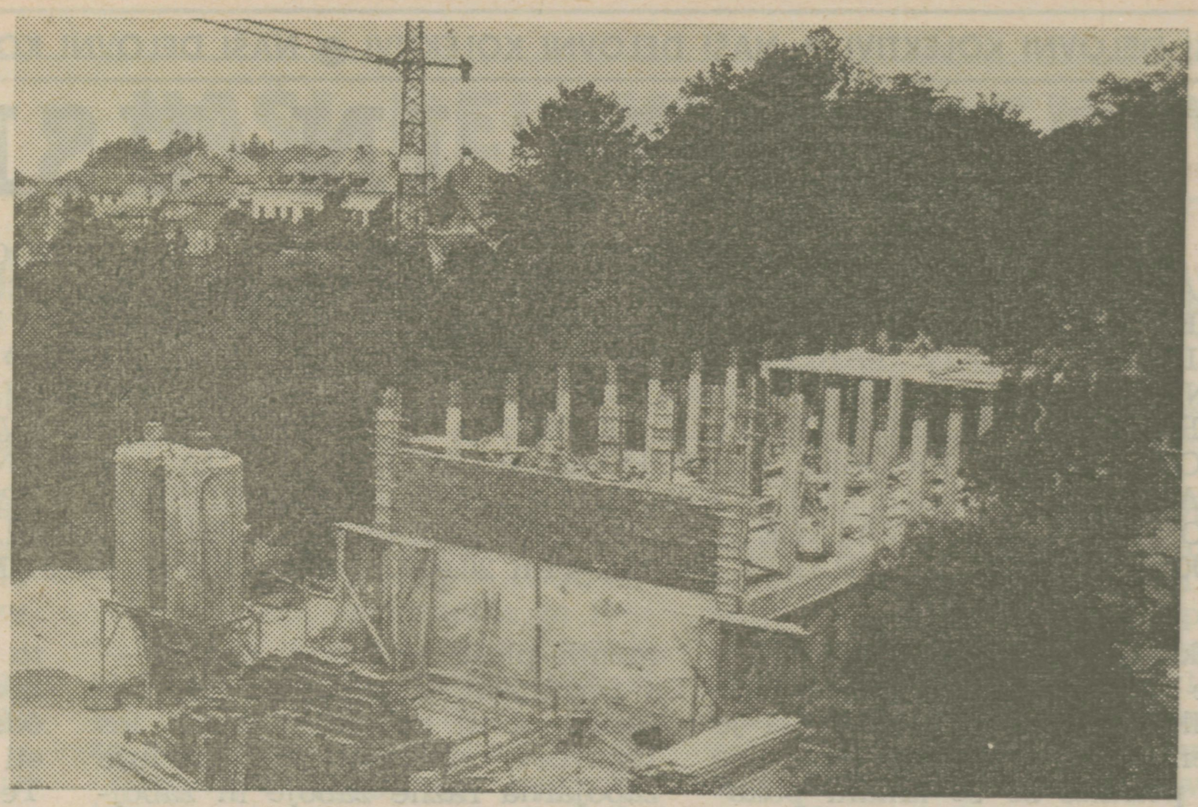

Začetek gradnje novega poslopja PTT v Postojni

IZVOZ LETOS

CITROEN JE IZBRAL LESONIT ZA DOBAVITELJA ZA NOVO VOZILO AMI BREAK, KAR POMENI VELIKO PRIZNANJE CELOTNEMU KOLEKTIVU

V maju bi morali izvoziti po planu 640 ton v vrednosti 36.000 dolarjev. Dejansko pa smo izvozili v preteklem mesecu 720,45 ton v vrednosti 45.651 dolarjev.

Tako smo tudi ta mesec presegli plan izvoza in sicer količinsko za 12,5 % deviznem efektu pa za 28,5 odstotka.

Povprečna cena je bila nekoliko nižja kot v aprilu — 63,36 dolarjev po toni oziroma 64.100 din. Cena je padla zaradi zmanjšanja izvoza lesonita v Italijo, predvsem proti koncu meseca, in zaradi istočasnega zvišanja izvoza v Zapadno Nemčijo.

V maju nismo izvažali Citroenu v Francijo.

Naš izvoz je znašal v mesecu maju preko 400 ton lesonita v Italijo in 275 ton v Zapadno Nemčijo.

V maju sicer nismo pričakovali padca cen. Cena je padla v glavnem zato, ker smo v Nemčijo izvozili v glavnem 2,5 mm debele plošče franco Kotoriba in je prevoz nekoliko dražji.

Z zadovoljstvom ugotavljamo, da smo uspeli povečati cene v Zapadni Nemčiji za približno 6 %, kar bo po odbitku rabatov prineslo skoraj 13 mark oziroma nekaj več kot 3 dolarje na tono.

Vsem, ki ne poznajo razmer na nemškem trgu, kjer konkurirajo zaradi ugodnega geografskega položaja razen domače proizvodnje še Švedi, Finci, Čehi, Francozi in Italijani, se bo zdelo to zvišanje cen majhno.

Prepričali pa smo se, da smo dosegli maksimum tistega, kar se je trenutno dalo doseči in da smo s takimi cenami zelo blizu ostalim konkurentom.

Cene smo uspeli zvišati zlasti zaradi solidne kvalitete in dobavnih rokov.

Tudi italijanski kupec je bil v mesecu maju nekoliko aktivnejši, predvsem zaradi našega doslednega izvrševanja pogodbenih obvez.

Na žalost je italijanska carina ponovno začela izvajati striktno kontrolo vsega blaga, ki prihaja na obmejne prehode. S takim načinom dela, ki zahteva ogromno časa in zavre celoten promet, so si izsilili povečanje osebnih dohodkov.

Tak način dela italijanske carine je povzročil zastoje pri izvozu lesonita in je odprema v Italijo trenutno ustavljena. Upamo pa, da bo v kratkem italijansa carina normalizirala svoje delo in bo s tem stekla naša odprema v Italijo.

Ponovno se bo v kratkem povečal izvoz za Citroen v Francijo.

Citroen je namreč izbral prav nas kot dobavitelja lesonita za novo vozilo AMI BREAK, kar pomeni veliko priznanje našemu delovnemu kolektivu.

Iz tega lahko sklepamo, da smo kvaliteto naših izdelkov v nekaterih elementih toliko izboljšali, da nam zaupajo tako odgovorno proizvodnjo.

Nadaljevati pa moramo z izboljšavo kvalitete za vozila 3 CV, za katere postavljamo posebne pogoje.

Izvoz za Citroen nas obvezuje, da moramo obdržati solidno kvaliteto in odpraviti še nekatere pomanjkljivosti, ki nastajajo predvsem zaradi malomarnosti.

Zvedeli smo tudi, da je ameriški kupec v redu prejel celotno pošiljko lesonita, vendar še nimamo odgovora glede nadaljevanja posla. Zdi se, da ima kupec pomiselke predvsem glede našega formata, ki ameriškemu trgu ne odgovarja.

Vse naše izvoznike smo zaposlili z organizacijo izvoza oplemenitenih plošč in laminatov.

To bo izredno težak posel zaradi hude konkurence in zaradi tega, ker teh artiklov še nismo izvažali.

Zaradi objektivnih težav naše proizvodnje žalnismo v enakopravnem odnosu niti z našimi damačimi konkureti, še manj pa z inozemskimi. Kljub vsemu temu pričakujemo v kratkem času realizacijo prvih izvoznih poslov tudi na tem področju.

Razvojna pot trgovskega podjetja

ILIRIJA

Kolektiv Trgovskega podjetja »Ilirija« iz Ilirske Bistrice bo v kratkem slavil 18- letnico svojega obstoja — ustanovljeno je bilo že v juliju leta 1947.

Začetna poslovna sredstva so bila minimalna. Skladiščni prostori, ki so za trgovsko organizacijo sila potrebni, so bili v premajhnem skladišču, upravni prostori pa v dveh zasebnih sobah.

Podjetje je v začetni dobi poslovalo kot distributor zagotovljene preskrbe. Že leta 1948 je odprlo nove poslovalnice za prodajo raznega prehrambenega ter industrijskega blaga na drobno. Kolektiv je ob ustanovitvi štel 75 članov. V sestavu podjetja so bila skladišča, 20 poslovalnic in skromen prevozni park. Za nenehno skrb in razvoj podjetja — za kar zasluži kolektiv tudi našo pohvalo — je le-to prejemalo številne pohvale.

Če pregledamo razvoj delavskega samoupravljanja pri tem podjetju, ugotavljamo, da se je močno uveljavilo. Sedanji 19-članski delavski svet ima več komisij, ki delujejo v okviru svojih zadolžitev. Redno in vestno opravlja svojo funkcijo tudi 9-članski upravni odbor, ki skrbi za pravilno delovanje podjetja.

V podjetju deluje aktivno tudi sindikalna podružnica, ki je v zadnjih letih poskrbela za oddih članov kolektiva, kar jim je lepo uspelo. Tako je bilo lani že nad 110 članov kolektiva z družinskimi člani na letovanju ob morju. Z letovanjem so začeli najprej v Kostreni, naslednje leto v Njivicah na Krku ter končno v Lovranu pri Opatiji, kjer je vzela podružnica v najem del stanovanjske stavbe. V tem času so nabavili več opreme za letovanje, šotorov, blazin in podobno.

Reorganizacija leta 1954 je to gospodarsko organizacijo močno prizadela in rodila negativne posledice za vso maloprodajno trgovino v Ilirski Bistrici ter povzročila štirileten zastoj trgovine na malo. Tedaj je bila podjetju odvzeta maloprodajna mreža v celoti. Na podeželju so jo prevzele zadruge, v Ilirski Bistrici so nastale samostojne trgovine, ki pa niso bile gospodarsko dovolj močne, da bi si zagotovile uspešen razvoj; vsa štiri leta so životarile brez ustvarjanja kakršnih koli sredstev za sklade t. j. za obnovo poslovalnic in poslovnih prostorov in nabavo sodobne opreme. Do ponovne reorganizacije je prišlo leta 1958, ko je »Ilirija« ponovno prevzela vso maloprodajno mrežo. Reorganizacija se je nadaljevala z ustanovitvijo podjetja »Hermes« in s ponovno odcepitvijo trgovin z industrijskim blagom ter končala s ponovno združitvijo konec prvega poletja 1959. Pogoste spremembe in reorganizacije imajo brez dvoma še danes občutne posledice.

V tem času izredno dinamičnega razvoja pa je bilo mnogo storjenega za vzgojo trgovskega kadra. Tako se je od leta 1954 dalje izučilo trgovske stroke nad 60 vajencev, ki so po večini ostali v podjetju. V uku imajo trenutno še 14 vajencev, pet pa jih bodo še v kratkem vzeli v uk. Štipendirano je bilo tudi nekaj srednjega strokovnega kadra, sedaj pa štipendirajo še deset štipendistov na različnih strokovnih šolah. S strokovnimi izpiti je nad 16 delavcev pridobilo potrebne strokovne kvalifikacije.

Delitev osebnih dohodkov se v zadnjih letih utrjuje ter se iščejo vzpodbudne oblike, kar je dobro utrdil že sedanji pravilnik o delitvi osebnih dohodkov.

Celotni dohodek in čisti dohodek ugodno naraščata, predvsem pa skladi, ki so v primerjavi z osebnimi dohodki znatno hitreje naraščali.

Pri obnovi in modernizaciji trgovin si kolektiv želi hitrejšega poleta, kar bi bilo tudi v korist potrošnikom, a zaradi skromnih sredstev tem željam ni v celoti ustreženo. Z lastnimi sredstvi in le deloma najetimi posojili je kolektivu uspelo urediti nekoliko lokalov in sicer so na novo uredili poslovalnico v Klani, tri mlečne restavracije, novo trgovino za prodajo pohištva, trgovino Moda, nekaj pa jih je bilo še obnovljenih in na novo urejenih. Kolektiv res zasluži za svoja prizadevanja pohvalo.

Novo urejena, sodobna prodajalna živil PREHRANA

Novo urejena sodobna prodajalna živil ZARJA

Vedno več članov naših delovnih kolektivov preživlja svoj dopust v počitniških domovih, ki so jih postavili ob morju ali v planinah naša podjetja in sindikalne podružnice

Desetina, ki je l. 1952 osvojila na medokrajnem tekmovanju I. mesto

Rast in perspektive Tovarne organskih kislin

Temelj, na katerem se je razvila sedanja Tovarna organskih kislin, je bila pravzaprav stara mlekarna, ustanovljena že l. 1896.

Leta in leta je mlekarna zbirala iz bližnje in daljne okolice mleko in ga delno prodajala svežega, ali pa ga je predelovala v surovo maslo. Stranski produkt predelave masla-sirotko, pozneje tako iskano surovino so porabljali za krmo živini, ali pa so jo zlivali proč. Leta 1949 so storili prvi korak, da bi obrat usmerili v industrijo. V Hrušici so postavili delavnico za predelavo sirotke v kazein, osnovo za izdelavo lepila, ki se uporablja v lesni industriji. Pozneje so prenesli ta obrat v Ilirsko Bistrico. Toda proizvodnja kazeina ni imela večjih perspektiv. Splošna industrializacija je terjala drugačno usmeritev. Najprej so pomislili na predelavo sadja spričo tega, da je naš kraj sredi sadjarskega območja. Toda ta načrt ni bil realiziran. Kaj sedaj?

Leto 1954 pomeni preobrat v nadaljnjem razvoju. Na pobudo univ. prof. ing. Friderika Gerla so pričeli s pripravami za proizvodnjo kalijevega bitartrata, osnovnega sestavnega dela za pecilni prašek. Osnovna surovina za ta produkt je vinski kamen, ki ga je bilo dovolj v vinorodnih krajih naše domovine. Kmalu se je pokazalo, da bo plasiranje tega produkta težavno, ker obstoje za pecilni prašek cenejše surovine. Nova ideja — iz vinskega kamna naj bi izdelovali vinsko kislino, zelo važen produkt, ki se uporablja v kemični in prehrambeni industriji.

Prodajna cena vinske kisline je bila tedaj 5500 din. Da bi osvojili trg, je bilo potrebno neprestano racionalizirati proizvodnjo, nižati ceno in izboljševati kvaliteto. Naše podjetje je to preizkušnjo odlično prestalo. Naslednje številke o tem najbolj zgovorno pričajo.

Leto	Cena vin. kisl. din	Cena vin. kamna din	Pr. dav.	Povpr. mes. doh. del. din
1955	5.500	40	12 %	8.000
1963	1.500	160	25 %	30.000

Kljub temu, da se je količina proizvedene vinske kisline od leta 1966 strmo dvigala, ni moglo podjetje zadostiti vsem naročnikom. Osnovne surovine, vinskega kamna, ni za povečano proizvodnjo dovolj na razpolago. Treba je bilo najti izhod iz tega položaja. V vinorodnih predelih ostaja na tone vinskih droži. Ing. Škafar je s sodelavci izdelal postopek, kako pridobivati vinsko kislino iz droži. Da bi se izognili velikim prevoznim stroškom, so lani začeli realizirati načrt, po katerem postavljajo v vinorodnih krajih (npr. v Srbiji) s pomočjo kooperantov obrate, v katerih predelujejo iz vinskih droži polprodukt — kalcijev tartrat, tega pa v domačem obratu v vinsko kislino.

Vzporedno s proizvodnjo vinske kisline je podjetje osvajalo proizvodnjo mlečne kisline, prav tako važnega artikla v usnjarski, tekstilni in prehrambeni industriji ter v farmacevtiki. Za mlečno kislino tvori osnovno surovino sirotka. S težavo je dobilo podjetje preko kmetijske banke v Beogradu potrebne investicijske kredite. Prvotno nezaupanje v proizvodno sposobnost podjetja je kasnejši razvoj docela ovrgel. S proizvodnjo so pričeli leta 1957. Dotlej je kril celotne jugoslovanske potrebe uvoz. Ko se je pojavila domača mlečna kislina na trgu, si je le s težavo utirala pot.

Porabniki so bili sprva nezaupljivi glede kvalitete, poleg tega pa je grozil še rumunski dumping. V skladišču se je nakopičila že zaloga 70 ton! Podjetje je znižalo ceno od 700 na 320 dinarjev. Preko trgovskega podjetja »HEMPRO« iz Beograda je artikel le počasi prodrl na tržišče. Zaloge so hitro skopnele, povpraševanje pa se je iz dneva v dan večalo. Nastalo pa je vprašanje, kje dobiti tolikšno količino sirotke, da bi krili vse potrebe. Že itak so dovažali sirotko iz mlekarn vse Slovenije. Nov problem se je porajal, terjal je rešitev. Strokovnjaki v podjetju, inženirji so se s svojimi sodelavci spoprijeli z njim in ga rešili. Za surovinsko bazo so vzeli melaso — stranski produkt pri rafineriji sladkorja. Izdelali so originalen postopek, z majhnimi investicijami so leta 1963 postavili v istih obratnih prostorih nov pogon in proizvodnja se je podvojila! Če bo surovina zagotovljena, bodo po vseh realnih kalkulacijah dosegli v 7-letnem planu letno proizvodnjo 3000 ton in se tako uvrstili med najmočnejše producente mlečne kisline.

In citronska kislina?

Za vsako industrijo, posebno pa kemično, je potrebno povečati število proizvajanih artiklov. Leta 1958 se je pojavilo močnejše povpraševanje po citronski kislini, ki se uporablja podobno kakor vinska. Za proizvodnjo se je potegovalo kar pet, šest reflektantov, ki so nastopili z obsežnimi elaborati in zahtevali poleg ostalih investicij še okrog 100.000 dolarjev deviznih sredstev za odkup proizvodnega postopka iz ZDA. Toda naši strokovnjaki, ing. Kovač, ing. Škafar in ing. Gombec so se lotili dela in izvedli postopek pridobivanja citronske kisline iz melase. S programom in vzorcem izdelane citronske kisline je podjetje nato dobilo kredite ter pričelo s proizvodnjo.

Ob prejšnjih objektih TOVARNE ORGANSKIH KISLIN v Ilirski Bistrici sta v zadnjih dveh letih zrasla dva nova objekta za proizvodnjo citronske kisline. Obrata delujeta le nekaj mesecev in sta izpolnila ter presegla vsa pričakovanja. Delovnemu kolektivu — vse priznanje!

Eden najpomembnejših obratov Tovarne organskih kislin je vsekakor obrat citronske kisline. V mesecu maju letos je stekla proizvodnja v novo zgrajenih objektik in sedanji rezultati nam vlivajo mnogo optimizma. Rast proizvodnje nam ponazarja priložena tabela. Dani so vsi pogoji, da bo perspektivni plan proizvodnje tja do l. 1970 izpolnjen. Proizvodnja bi znašala tedaj 1500 ton letno!

Zaradi nadaljnjega povečanja asortimenta so pričeli pripravljati postopke za izdelavo oksalne in mravljične kisline, ki se uporabljata za konzerviranje silažne krme, sadja, v tekstilni industriji, za belenje itd. Osnovne surovine za izdelavo teh produktov so povsem različne od prejšnjih, kajti za proizvodnjo teh kislin po principu sinteze je potreben koks, pravzaprav ogljikov monoksid in natrijev lug. Vendar so proizvodnjo začasno odložili, ker je celoten kolektiv povsem angažiran pri povečanju proizvodnje ostalih kislin.

Ena od nadaljnjih nalog bo seveda neprestano zboljšavanje proizvodnje, odkrivanje rezerv, krajšanje proizvodnega postopka. Že doslej je podjetje doseglo pri tem tem lepe uspehe in vsi pogoji so dani, da bodo v doglednem času dosegli stopnjo proizvodnosti, kakršna velja drugod v svetu.

Celotni kolektiv, ki je z vztrajnostjo in delovno vnemo prebrodil mnoge težave na svoji dosedanji poti, zasluži priznanje naše skupnosti. Doseženi uspehi pri proizvodnji in spodbudne perspektive nudijo vse pogoje, da se bo še nadalje poglabljal sistem samoupravljanja in da se bo še povečala skrb za družbeni standard članov delovnega kolektiva. Vso srečo na nadaljnji poti!

Tabela količinske proizvodnje najvažnejših artiklov (Proizv. v tonah)

Leto	Vin. kisl.	Citr. kisl.	Mleč. kisl.
1956	25	—	—
1957	42,2	—	22,2
1958	52,2	—	57
1959	82,2	1	50
1960	91,4	6,8	93
1961	93	45	150
1962	133	117	155
1963	141	111	191
1964	182	147	327
1965 (plan)	185	300	300
plan po konč. invest.	500	1500	3000

V LESONITU bo odpravljeno eno izmed večjih ozkih grl, ko bo zgrajeno novo skladišče

Novo v komunalnem podjetju

Komunalno podjetje obsega celo vrsto dejavnosti: vodovod, kanalizacijo, ceste IV. reda, nizke gradnje, izdelovanje cementnih cevi, kamnolom in opekarno na Mali Bukovici. Od osvoboditve dalje je prešla komunalna dejavnost mnoge faze; šele leta 1963 se je formiralo podjetje, kakršno je danes.

Leta 1951 so se pričele raziskave zaradi novih zajetij spričo velikega projekta — izgradnje vodovoda »Visoki Kras«, ki bi dajal kvalitetno vodo naši občini, Opatiji, Reki in Sežani. Glavni cevovod je položen od Bistrice preko Pavlice do Staroda, kjer je rezervoar, nato pa se je priključi staremu vodovodu, ki dovaja vodo iz Buzeta. Nagel razvoj vsega omenjenega področja, posebno pa Reke in Opatije, je zahteval nove količine vode. Dela pri tem projektu gredo h kraju. Kapaciteta zajetij bo zadostovala povečanim potrebam. Pri tem pa ni skrbi, da bi za naše mesto vode zmanjkalo. Nastopil pa bo drug problem: zmanjšala se bo količina vode v rečici Bistrici, ki ne bo mogla več odplakovati nesnage, ki se v njej nabira. Edina rešitev: kanalizacija mesta! Z njo ne bomo mogli več dolgo odlašati. Z lastnimi sredstvi ne bo šlo. V kanalizacijo v Vojkovem drevoredu, v Jurčičevi ulici in v Sibiriji smo vložili šest milijonov din lastnih sredstev, to se pravi vsa za ta namen razpoložljiva sredstva.

Opekarna — lep uspeh podjetja.

Ni dolgo, ko je predstavljala opekarna na M. Bukovici pereč problem. Obrat je bil pasiven in reducirali so delovno silo. In danes? Brez večjih vlaganj je bil lani realiziran plan in celo presežen. Tri in pol milijona izdelanih opek je v primeri s prejšnjo proizvodnjo že lep uspeh. Sedaj je montirana oprema za novo proizvodnjo. Proizvodnja se bo povečala za eno tretjino, čeprav bo pri istih delih zaposleno enako število delavcev. Surovina je odlične kakovosti, izdelki povsem ustrezajo JUS in so celo nekoliko cenejši od drugih. Glede prodaje ni nobenih skrbi. Prodali bi lahko trikrat več opek samo na reško tržišče.

Kolektivu opekarne gre vse priznanje. Res so ljudje požrtvovalni, zato pa tudi uspeh ni izostal. Ob dobrem vodstvu so se v kratkem času izkopali iz težav. Osebni dohodek se je napram dohodku leta 1963 povečal za 100 odstotkov.

Novi stroj je izdelal Litostroj po licenci firme Bedeschi. Ta stroj avtomatično dodaja glino v filtrski mešalec, ki ima rešeto s tri milimetrskimi luknjicami. Iz mešalca gre glina po tekočem traku v valjčne mline, ki še enkrat temeljito zdrobijo in premešajo surovino, nato pa gre ta skozi dvoosni mešalec v prešo, ki oblikuje opeko. Na prešo se montirajo po želji različni ustniki, ki formirajo lahko tri vrste opeke: navadno zidno opeko, velike votlake in male votlake. Stroj proizvaja na minuto okrog 70 komadov opek, zato imajo še trenutne težave zaradi hitrega transporta. V načrtu pa imajo nabavo hidravličnih podstavkov in transportnih vozičkov. Celoten stroj poganja 12 elektromotorjev. Zaradi močne porabe električne energije so morali napeljati do trafo postaje do stikalne omare podzemeljski kabel. Nadalje bo treba tudi misliti na umetno sušilnico in nabavo buldožerja, kajti sedanji buldožer je izposojen.

Kolektivu opekarne gre vse priznanje. Res so ljudje požrtvovalni, zato pa tudi uspeh ni izostal. Ob dobrem vodstvu so se v kratkem času izkopali iz težav. Osebni dohodek se je napram dohodka leta 1963 povečal za 100 odstotkov.

V začetku junija letos je stekel novi avtomatski stroj za izdelovanje opek v Opekarni Mala Bukovica. Lep uspeh kolektiva Komunalnega podjetja!

SGP »Primorje« gradi objekte pri nas že od leta 1947

Med podjetji, ki gradijo razne objekte v Ilirski Bistrici, je prav gotovo najpomembnejše SGP »Primorje«. To podjetje ima svoj sedež v Ajdovščini, gradbišče pa ima raztresena po vsej Primorski in ostali Sloveniji.

Pri nas deluje gradbišče od l. 1947 s krajšim presledkom do danes. Svojo novo zunanjo podobo je dobila Ilirska Bistrica z novimi stavbami, ki jih je gradilo Primorje in teh ni malo: sindikalni dom, občinski stanovanjski blok, stanovanjski bloki v Župančičevi ulici, poslopje osnovne šole, stolpiči v Prešernovi ulici, industrijski objekti Lesonita, Kmetijskem industrijskem kombinatu in Topolu, vodovodni rezervoar itd. SGP »Primorje« je zgradilo doslej v Bistrici 150 stanovanj, do konca leta 1965 pa jih bo še 63. Poleg nadaljnjih stolpičev ima podjetje s svojem programu gradnjo industrijskih objektov v Lesonitu, V Podgradu in v Hrušici. V Bistrici gradi sedaj skladišče v Lesonitu.

Vseh stalno zaposlenih je v podjetju 1500, od teh jih je v Bistrici 120. Po potrebi zaposljujejo tudi večje ali manjše število sezonskih delavcev.

Podjetje ima svoj lastni projektivni biro in pa vse mehanične servise za svoj strojni park. Mehanizacija je sodobna: pri gradnji uporabljajo buldožerje, bagre, kiperje, žerjave in razna dvigala, transporterje, vibratorske stroje, valjarje in kompresorje.

Ker ni mogoče dobiti v kraju dovolj nekvalificirane delovne sile, najema podjetje precej delavcev od drugod, predvsem iz drugih republik. Splošni življenjski pogoji teh delavcev se postopoma zboljšujejo. Iz prejšnjih barak so se letos preselili delavci v staro šolsko poslopje, kjer so bile za njih urejene lepe spalnice in lastna menza.

Splošna skrb za delovnega človeka se kaže tudi v razvitem športnem življenju. Člani delovnega kolektiva sodelujejo v lastni strelski, kegljaški, odbojkarski in nogometni sekciji. Člani sekcij se stalno udeležujejo republiških tekmovanj med gradbinci. Podjetje izdaja tudi lastni časopis — mesečnik Primorje.

Za strokovni dvig kadra skrbi kadrovska služba podjetja, ki organizira tečaje za polkvalificirane in kvalificirane delavce, precej pa je tudi štipendistov na srednjih, višjih in visokih šolah. Za člane kolektiva ima podjetje dva počitniška domova, in sicer v Omišlju in Ankaranu. Članom kolektiva je na voljo avtobus za izlete, ekskurzije in podobno.

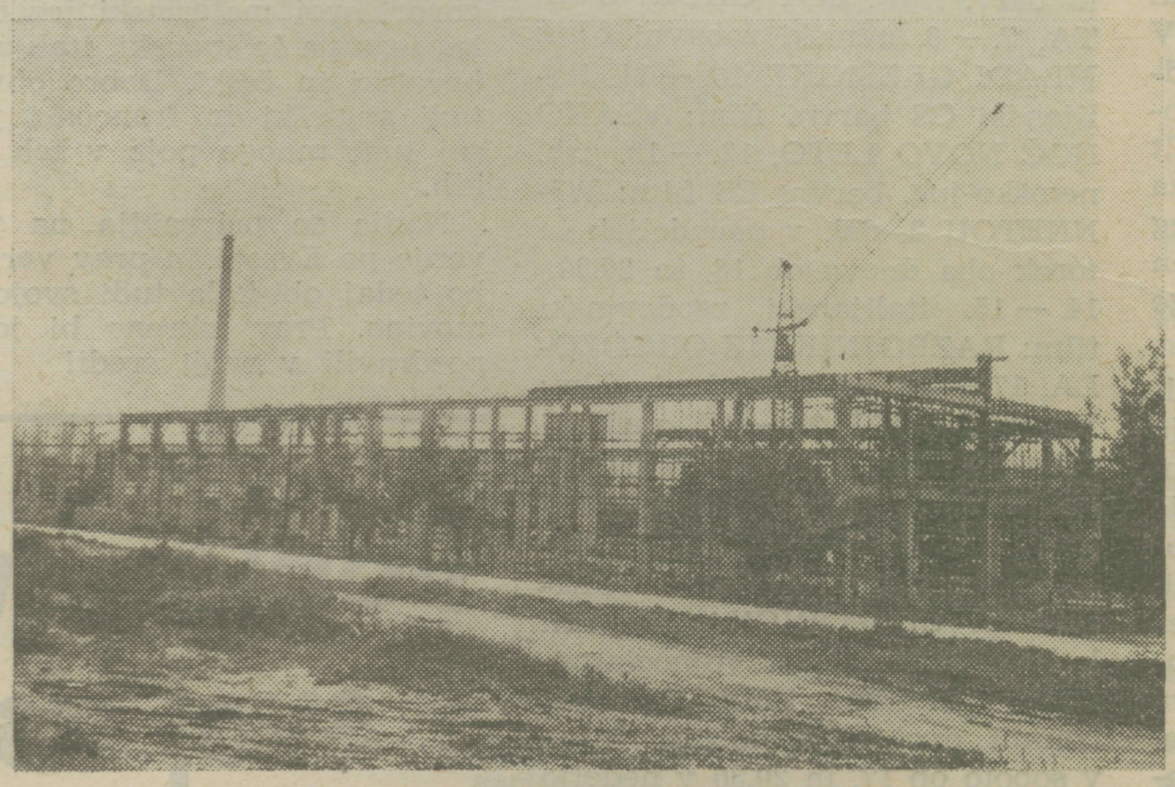

Del obratov TOVARNE ORGNSKIH KISLIN

Poglejmo kako je drugod...

Za nedeljski izlet sem si izbral Gorenjsko. Bilo je oblačno, sem in tja je celo deževalo. Tako je bilo do Postojne, potem pa se je vreme izboljšalo, v Ljubljani je že posijalo sonce. Na črpalki pred Kranjem je tudi fičko prišel na svoj račun, prijazen prodajalec je do vrha napolnil rezervoar ter obrisal prednje steklo. Izgleda, da je to fičku dobro delo, pognal se je preko mosta ter do »Lovca« prišel v četrti brzini.

Gorenjsko deloma poznam, vendar zadnja leta nisem hodil tam okrog in tudi na Ljubelju še nisem bil. Nekaj kilometrov za Kranjem se na desno odcepi cesta na Ljubelj. Zapeljal sem po njej, fičko je od časa do časa poskočil na luknji, ki se ji ni mogel izogniti. Po nekaj sto metrih pa je cesta zopet zavila na levo. Presenečen sem bil, ko sem zagledal velik napis »AVTOCESTA, za pešce in kolesarje prepovedano«. Prvi hip sem mislil, da sem zopet na poti proti Jesenicam, vendar me je znak »TRŽIČ, LJUBELJ« prepričal, da je vse v redu. Prijetno sem se počutil; vožnja po takšni cesti je res užitek; zavoji, vzpetine so blage, križanja z drugimi cestami pa so izvedena z nadvozi.

Vključil sem tranzistor. Na ljubljanskem valu je bila oddaja za pionirje. Ni me zanimala in obračal sem gumb naprej. Nikjer nobene glasbe; čisto na koncu skale pa sem zaslišal močan glas: »Tovarišu Jožetu Majcenu za uspešno opravljeno mojstrsko diplomo kolegi iskreno čestitajo in poklanjajo sledečo ploščo...« Sledila je poskočna gorenjska polka, dalje pa so si sledile ena za drugo razne želje in voščila s glasbo.

Zanimalo me je, katera je ta radijska postaja, ki do sedaj nisem vedel zanjo. Po jakosti sem sklepal, da mora biti nekje v bližini, pogled na skalo pa mi je povedal, da je njena valovna dolžina 202 m, ta val pa je na razpolago jugoslovenskim lokalnim radijskim postajam.

V Križah pri Tržiču sem poiskal prijatelja Lada, ki dela v Iskri in ga vprašal, če tudi on kdaj sliši to postajo. Nasmejal se mi je in rekel: »Kaj res ne veš, da imamo v Tržiču že več let lokalno radiopostajo?« No, res nisem vedel in prosil sem ga, naj mi kaj več pove o tem. Pogledal je na uro in dejal: »Danes je nedelja, torej oddaja postaja od 9. do 13. ure. Najbolje bo, da greva kar tja pogledat.«

Fičko je spet preskakoval luknje na stari tržiški cesti (zelo je zapuščena, odkar obstaja avtocesta) in kmalu smo se znašli pred stavbo Občinske skupščine v Tržiču.

Po labirintu ozkih hodnikov smo prišli do vrat, opremljenih tudi s signalno rdečko lučko, z napisom: »VSTOP PREPOVEDAN«, No, poznanstvo je tudi tukaj pokazalo svoje prednosti. Kljub rdeči luči smo smeli prestopiti prag. Spoznali smo direktorja, glavnega urednika ter tehniko Radio Tržiča. Vsi so bili prijazni ter nam na naša vprašanja dajali obširna pojasnila.

Tržič ni dosti večji od Bistrice, vendar so z lokalno radijsko postajo zelo zadovoljni

Radio Tržič je bil ustanovljen pred približno petimi leti. Poprej so Tržačani imeli lokalni časopis, ki je izhajal enkrat mesečno. Začetek je bil več kot skromen. Inventar je predstavljal radijski oddajnik, magnetofon, gramofon ter dve šolski klopi. Danes je situacija že precej boljša. Oddajnik je sicer še vedno isti z močjo 50 W. Cela postaja ima dva prostora: studio za snemanje in prostor z ostalo aparaturo. Studio je zvočno izoliran ter služi obenem za pisarno. V drugem prostoru je montiran oddajnik, trije kvalitetni magnetofoni, dva gramofona, mešalni pult s predojačevalcem, ojačevalec za signalizacijo in kontrolo itd. Poleg tega imajo še kvaliteten prenosen reporterski magnetofon in druge tehnične pripomočke.

Tedensko imajo skupno 7 ur oddaje, od tega 3 do 4 ure v nedeljo dopoldan, ostalo pa med tednom v popoldanskem času. Program je pester: od domačih poročil in novic, glasbe po željah, različnih športnih oddaj in radijskih iger do prenosa programa Radio Ljubljane. Stalno zaposlena imajo dva človeka, honorarno pa tehnika, dva spikerja ter urednike posameznih rubrik.

Med občani tržiške občine je njihov »radio« zelo priljubljen. Dosegli so celo uskladitev programa v tem smislu, da se zanimive oddaje ne predvajajo istočasno na Radu Tržič in Radiu Ljubljana, tako da lahko poslušajo program obeh postaj.

Zanimivo je, da obstaja v Sloveniji več lokalnih radijskih postaj. Ravno sedaj je pričel z oddajami Radio Jesenice, dalj časa pa že obstajajo takšni lokalni oddajniki v Celju, Mariboru, Slovenj Gradcu, Ptuju, Murski Soboti, Radljah ob Dravi, Brežicah in še drugod.

Kakor vidimo, je v Sloveniji več lokalnih radijskih oddajnikov, opuščajo pa se lokalni časopisi, ki izhajajo samo enkrat mesečno.

Tudi RTV Ljubljana je zelo zainteresirana za postavljanje lokalnih radijskih postaj, predvsem v tistih področjih, kjer sprejem Ljubljane na srednjih valovih ni zadovoljiv. V Sloveniji imamo sicer precej dobro mrežo UKW pretvornikov, vendar je danes še velika večina radio sprejemnikov prirejena samo za sprejem srednjih valov. Radioaparati z UKW področjem pa so danes tudi še sorazmerno dragi.

Pri nas v Ilirski Bistrici lahko kvalitetno sprejemamo ljubljanske oddaje samo preko UKW oddajnika na Nanosu. Na srednjem valu je sprejem zelo otežkočen ali pa sploh nemogoč. Dobro bi bilo razmisliti, kakšne so naše možnosti za postavitev lokalnega radijskega oddajnika.

Ilirska Bistrica leži približno v središču občine, domet postaje bi moral znašati približno 12 km. Zagotoviti bi morali dva primerna prostora, enostavnejši oddajnik bi se za prvo silo dalo dobiti v sodelovanju z obstoječim Radio-klubom »Snežnik«, zelo verjetno pa bi našli razumevanje tudi pri RTV Ljubljana.

Ing. D. G.

KINO

JULIJ 1965

3.— 4. VII. jugoslovanski zabavni barv. film: POT OKOLI SVETA, 7. — 8. nemški zabavni film: MLADI GREŠNIKI, 10. — 11. italijanski CS barvni film: VSAKO NOČ NOVO LETO, 12. — 13. zah. nemško-jug. barvni CS film: WINNETOU 2. del, v ponedeljek in torek oba dneva ob 18. in 20.30; 14. — 15. italijanski zgodovinski film: RAZBOJNIKI IZ ORGOZOLA, 17. — 18. ameriški borb. film: VOJNI HEROJ, 21. — 22. angleški zabavni film: NENAPOVEDANI SESTANEK, 24. — 25. amer. barvni CS film: ENAJST VETERANOV, 28. kriminalni film: MORILEC IN GOSPODIČNA, 31. VII. 1. VIII. angleški CS vojnookupacijski velefilm: ZMAGOVALCI (zaradi dvakratne dolžine filma v soboto ob 17. in 20.30 v nedeljo ob 15. in 18.30)

NADIA MILTON
La estrella juvenil del momento
Artista R. C. A. Victor

Slovenka — slavna pevka popevk v Južni Ameriki

Bralce Snežnika in naše občane bo prav gotovo zanimalo, da je njihova rojakinja Nadia Milton, s pravim imenom Nadja Zajc, slavna pevka povek, znana po vsej Južni Ameriki. Živi v državi Čile. Njeno mater, ki je živela v Ilirski Bistrici, so leta 1940 fašisti odvedli v koncentracijsko taborišče Aveline pri Neaplju. Tam se je leta 1943 rodila hčerka Nadja. Po končani vojni se je mati z Nadjo odselila k svoji sestri v Čile. Ker je bila mala Nadja izredno nadarjena za glasbo, ji je mati nudila vse, da se je glasbeno izobraževala. Ko je bila stara 8 let, je že nastopila v veliki koncertni dvorani v Santiagu.

Leta 1960 je prejela zlato medaljo za prvo mesto na mladinskem ameriškem pevskem tekmovanju v Santiagu.

Sedaj je Nadji 22 let in ima za seboj celo vrsto samostojnih nastopov po vseh državah Latinske Amerike. Njene gramofonske plošče so zelo cenjene.

Morda si bo kdo mislil, da se Nadja malo zaveda svojega porekla. Pa ni tako. Bere in piše ter govori svoj materinski jezik, poleg tega pa še španski, italijanski, hrvatski in češki. Dobro obvlada tudi angleški in francoski jezik, saj tudi mnogo poje v teh jezikih.

Nadja se pripravlja na potovanje po Evropi in prav verjetno bo tedaj obiskala tudi svojo domovino. Prav iskreno bi jo vsi pozdravili v svoji sredi!

Dopisuj v svoj list

Vaškostvarnost

Vsaka vas ima svojo zanimivost

Novice iz Sabonj

Cesta proti Podgradu ni le slaba, nemogoča je. Sedaj sicer vozijo material, vendar se bojim, da ne bo nikoli dobra.

Cesta v Sabonje je sicer za spoznanje boljša, toda kljub temu zelo slaba in povrh vsega pa še zelo strma, tako da ob slabem vremenu ni mogoče priti v vas z avtomobilom. Ubogi fičko, kaj vse moraš prestati!

Pri napajališču se ti odpre lep razgled na vasico s cerkvico, ki na hribčku kraljuje nad dolino.

Na hišnih številkah je tudi napis Sabonje, vendar je po mnenju Mežnarja, starega moža, ki se še spominja avstroogrskih časov, pravilno Sobonje ne pa Sabonje, kot so popravili Italijani. Baje je ime nastalo iz Sovodnje — ker so se potoki stekali na enem mestu v dolini pod vasjo.

Potok, ki teče za vasjo, ponikne v Ponikvah in ponovno pride na dan pri Voloskem v Preluki.

Na jugovzhodu vasi je velika jama. Starejši možje so vedeli povedati, da je bil vhod v jamo nekoč večji kot je danes. Za ozkim vhodom prideš v ogromno votlino, ki se konča s prepadom. Po besedah nekega agronoma, ki je še za časa Franca Jožefa hodil tod, domnevajo, da obstaja možnost, da je v tej jami prebival jamski človek.

No, pa to le mimogrede. Zanimalo me je, kaj je v vasi novega, kako živijo in delajo vaščani, kako so sprejeli nov odlok, po katerem so v Sabonjah oproščeni davka idr.

Vse to in še mnogo več sem zvedel, čeprav je bil lep popoldan (bil je izjema, kajti vsak dan je deževalo) in so ljudje delali po polju.

Kot v vseh vaseh, tako je tudi tukaj nekaj zapuščenih hiš in malo mladih ljudi; zaposlili so se v mestih in tako je ostalo obdelovanje zemlje na plečih starejših vaščanov.

»Pa nikar ne misli, da ostane zemlja zato neobdelana,« mi je segel v besedo mož petdesetih let, »kupili smo si nekaj strojev, ki nam mnogo pomagajo. V vasi imamo precej okopavnikov, pet strojnih kosilnic in drugih strojev kot cirkularjev, motoriziranih slamoreznic idr.«

Za razvedrilo vaščanov skrbita dva televizorja, 15 radioaparatov in balinišče, ki so si ga vaščani uredili pred kratkim.

»Dobro bi bilo,« je pripomnila neka gospodinja, »da bi imeli v vasi telefon. Posebno pozimi je zelo nerodno, ko moramo odhajati po zdravnika ali živinozdravnika po snegu nekaj ur peš. Telefon bi nam tu mnogo prištedil.«

Bil sem žejen in sem prosil za kozarec vode. Slaba voda.

»Res ni dobra, vendar je še bolj žalostno to, da nam je poleti redno zmanjkuje. Čudež je,« je pripomnil šolski upravitelj iz Podgrada, tovariš Kancler, »da ne pride do kake epidemije.«

»Voda bi nam v marsičem pomagala,« je povzel besedo drug moški. »Tako imamo v vasi precej velikih gospodarskih poslopij, ki niso izkoriščena. Če bi nam kako uspelo dobiti vodovod v vas — 3 km izkopa bi vaščani sami opravili — bi vas spričo ukinjenih davkov kmalu gospodarsko zaživela. Že dolgo namreč razmišljamo o tem, da bi gojili piščance. Nič manj kot kakih 15 tisoč bi jih lahko vzgajali, vendar nam je edina ovira voda. Zelo radi bi se pogovarjali o uresničitvi te zamisli.«

Verjel sem jim, morda bi se to dalo celo urediti z občinsko skupščino in podjetjem iz Neverk v obliki posojila. Morda res, ne vem. Bilo bi pa vsekakor mnogo za Sabonjce, sem razmišljal sam pri sebi, seveda o tem nisem ničesar govoril, ker sem premalo seznanjen z višino stroškov, ki bi s takim delom nastali.

Morda pa bo njihov primer oziroma želja vzpodbuda tistim vasem, ki imajo vodovod in o piščančereji še niso razmišljali.

Ali ni to morda eden od načinov, kako ustvariti v individualni kmetijski proizvodnji boljše pogoje?

Ali bi tudi v takem primeru mladina bežala iz vasi v mesta?

Zakaj neki, če bi bil zaslužek doma boljši?

Po kamniti vaški poti je ropotal voz, s katerim je vaščan odhajal na njivo.

Ob odhodu sem se pozdravil z vaščani in jim zaželel dobro letino.

Pri napajališču sem se še enkrat ozrl proti vasi. Lep pogled. Na zelenem griču so se kopale v soncu rdeče strehe, nad katerimi je kot pastir kraljeval zvonik vaške cerkve.

Ko me je po strmi in slabi cesti dobro streslo, sem prenehal misliti o Sabonjah in Sabonjcih in vso pozornost posvetil luknjam na cesti, ki jih je bilo več kot pa ravne površine.

Poplava ob Donavi, Tisi, Savi! Ne samo železniška postaja v Ilirski Bistrici ob prvem nalivu potem, ko so »uredili« novo kanalizacijo

Vodovod v Podgradu

Podgrad je razdeljen na dva dela. Prvi je ob glavni cesti, drugi pa zgoraj pod gradom. Vas pod gradom ima še vse značilnosti stare vasi, novi del ob cesti pa že kaže lepše in sodobnejše lice. Saj se tudi gradi kar precej v Podgradu in teren je vsekakor boljši tu ob cesti.

Del vasi pod gradom nima vodovoda. Ljudje gonijo napajat živino na skupno napajališče. Tudi gospodinje znosijo hektolitre in hektolitre vode na glavah. Lahko si zamišljamo, kaka muka je to zanje. Upajmo pa, da v prihodnosti tega ne bo več. Zakaj? Podgrajci so sklenili, da si napeljejo vodo po hišah. Seveda je bilo treba dogovora. Tov. Dekleva Jože je sklical sestanek in ljudje so se ga polnoštevilno udeležili. Sklenili so, da skopljejo skupni rov vsi, od tega rova pa vsak sam rov do svoje hiše. Že naslednji dan so začeli s kopanjem.

Rahlo dežuje, vendar je v kanalu živo. Ljudje marljivo delajo, čeprav ni ravno prijetno kopati mokro ilovico, ko ti hrbet vztrajno močijo drobne kapljice. Ustavil sem se kar pri prvem možaku.

»Kako da ste se odločili za kopanje?«

»Kopati bi morali začeti že pred petnajstimi leti, pa bi si prihranili marsikak korak. Vzemimo to zimo. Najprej poledica, nato živinske kužne bolezni. Živina ni smela iz hleva na napajališče. Vso vodo smo morali znositi domov. Pa je ni bilo malo.«

Tudi žene in dekleta kopljejo. Pobaral sem kar prvo:

»Kaj ni kramp malo pretežek za žensko?«

»Kaj pa škafi, do vrha polni z vodo, ti niso težki? Sedaj bom pa samo pipo zavrtela in voda bo tu. To bo velika olajšava za gospodinje. Laže se bomo posvetile domu in družini.«

Poiskal sem vodjo dela, tov. Deklevo.

»Jože, oprosti, ker te motim. Rad pa bi se malo pogovoril s tabo o napeljavi vode po Podgradu. Kaj misliš, koliko časa boste kopali?«

»Glavni jarek do gasilskega doma pa do stare cerkve, ki je dolg 190 m, bomo končali v tem tednu. Stranske jarke pa bodo začeli kopati ljudje takoj, ko končamo z glavnim. Nekateri bodo imeli kar precej dela. Ko bo to končano, pa bodo prišli instalaterji komunalnega podjetja, ki bodo postavili cevi.«

»Kako ste dosegli, da delajo vsi?«

»Kdor si hoče napeljati vodo, mora sodelovati pri kopanju glavnega jarka do konca. Uredili smo tako, da mora iz vsake družine kopati vsaj en član dnevno, jaz pa vodim točno evidenco. Pa tudi ostali, ki že imajo vodo, pomagajo.«

»Kdaj bo po vašem predvidevanju vse končano?«

»Če nam bo vreme malo bolj naklonjeno kot sedaj, mislim, da bomo končali do 4. julija. Radi bi proslavili 20-letnico s to delovno zmago.«

»Pa boste naredili kako posebno veselico?«

»Seveda! Pili bomo pa — vodo.«

Nasmejal sem se šali in odšel dalje. Dež je ponehal, ljudje pa so hiteli. Treba je očistiti trde in kamnite dele. Jutri se bo miniralo.

Voda po hišah v gornjem delu vasi bo v veliko pomoč ljudem, posebno gospodinjam. Iz srca jim želimo, da bi kmalu pritekla.

F. G.

Novice iz Staroda

Ker je naš list namenjen predvsem našim občanom, je prav, da tudi sami nekaj povedo o svojih težavah in načrtih, kajti šele tedaj bo izpolnil vlogo, ki mu je bila ob ustanovitvi namenjena.

»Res je, da ima vsaka vas svoje težave in probleme, ponekod so ti večji, drugod manjši. Res je tudi, da je v naši komuni precej pasivnih, majhnih vasic, vendar so naše in moramo zanje skrbeti,« je pripovedoval vaški odbornik SZDL in večletni odbornik občinske skupščine Alojz Hrvatin.

»Za vasjo je stal bunker. Po dogovoru z občino smo bunker minirali, kamenje in gramoz pa prodali cestnemu podjetju, ki je odpeljalo kakih sedemsto metrov kamenja.

Na občini smo se dogovorili, da bomo denar (kakega pol milijona) porabili za popravilo ceste, ki pelje skozi Starod na Studeno goro in Pavlico. Kamenje so odpeljali, vendar tudi denar porabili in tako so naši sklepi ostali jalovi. Sredstva nam baje ne pripadajo, ker je bilo zemljišče, na katerem je stal bunker, last SLP-ja, tako so mi odgovorili, ko sem se pozanimal, kako je s tistim denarjem.

Saj verjamem, da je tako, vendar, zakaj so nam obljubili?«

Mimogrede sem slišal še marsikatero pripombo, kot na primer: Na glavni cesti Reka—Trst ni nikjer napisa oziroma smerne table za Starod, čeprav leži vas komaj dobrih petsto metrov nad cesto. Le nekaj sto metrov stran se odcepi cesta za oddaljene Mune, vendar je tam lepa smerna tabla. Ali se bo cestno podjetje spomnilo na to ?

Povedali so mi tudi, da se dnevno vozi z avtobusom na Reko ali v Podgrad 23 do 25 delavcev in dijakov, ki morajo ob slabem vremnu zmrzovati ali se močiti pod milim nebom, ker jim baje že več let obljubljajo avtobusno čakališče, o katerem ni do danes niti duha niti sluha.

Nič na boljšem niso v tem pogledu gospodinje, ki morajo hoditi v Podgrad z avtobusom v trgovino.

Pa še to so mi povedali: »Pred dobrimi tremi leti nas je občasno obiskoval kino, čeprav poredko. Sedaj pa še tega ni več.«

-ko

ZALIČ

Čeprav gremo često tod mimo, zelo malo poznamo ta zaselek, v katerem živijo le štiri družine.

Pred štirimi leti so dobili v hiše elektriko, sedaj pa iščejo možnosti za zaslužek v kmetijstvu in izven njega.

Od štirih gospodarstev so trije kmetje, eden pa dela v TOK.

»Kako pa to, da ste se lotili kokošjereje?«

»Pomagati si moramo tako ali drugače. Pri tem pa je potreben samo prostor.«

Tako imata dva kmeta že vsak po 2300 piščancev v reji in pravijo, da se jim je izplačalo.

»Tudi jaz razmišljam o tem, vendar moram še prej preurediti nekaj prostora,« mi je dejal Boštjančič.

Tako si pomagajo z rejo piščancev, kajti zemlja ni kdove kako rodovitna, precej močvirnata je, s piščanci pa se lahko ukvarjajo tudi gospodinje.

»Če eno odpove, pa drugo prinese,« je dejal drugi kmet. »S piščanci sem sicer imel smolo, ker je prišla med nje bolezen, toda kljub temu se mi je izplačalo. Škoda, da se tega nismo lotili že dosti prej.«

Tako je prav. Za tak koristen dodatni zaslužek bi se moralo ogreti več gospodarjev po naših vaseh.

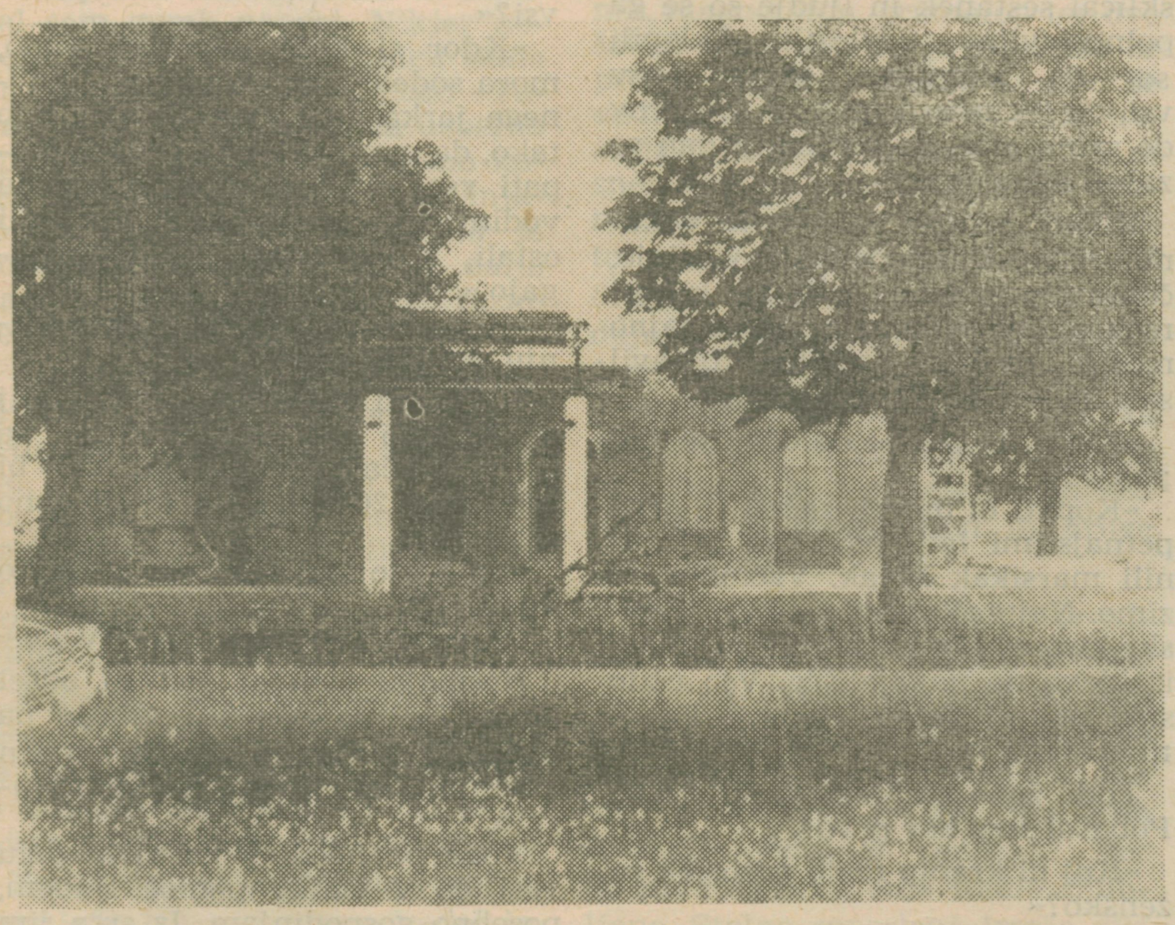

Ali bo napovedana otvoritev gostinskega objekta Stara Kalandra zares v kratkem? Slabo kaže!

CENA SVOBODE

Tominje, naša partizanska vas. V zadnji številki smo pisali o fašističnem divjanju in požiganju naših vasi pred triindvajsetimi leti.

Ostanki nekdaj mogočne lipe v Tominjah še vedno kljubujejo času

Ker pa smo ravno pred praznovanjem dneva borca, ki bo letos še posebno svečano, je prav, da se spomnimo še ene vasi; vasi, ki je v enem dnevu žrtvovala toliko mož, kot nobena druga skozi celo NOB.

Zelo nejasno se spominjam teh dogodkov, vendar me na to vedno znova opozori lep spomenik na začetku vasi, na katerem so imena dvaintridesetih mož in fantov, ki so jih Nemci stlačili v skednje in sežgali. Poleg teh so vklesana imena osmih mož, ki so padli ali pa so pogrešani.

Drago so plačali svobodo in ni bilo lahko začeti znova, kajti v vsaki hiši je manjkala moška roka, največkrat gospodarjeva.

Treba je bilo zgraditi hiše, ki so jih nemški fašisti požgali, treba je bilo obdelati polje, da bi se preživeli, skrbeti za otroke, skratka, morali so živeti žene in otroci.

Otroci so zrasli in prevzeli gospodarstva, nekateri so se zaposlili v industriji, drugi so se preselili v mesto.

Kljub veselemu kričanju številnih otrok sem imel občutek, da leži nad vasjo še vedno živ spomin na ta dogodek.

Celo mogočna lipa pri vaški cerkvici, ki je stoletja kljubovala viharjem in okoli katere je tekalo in se igralo na stotine otrok mnogih rodov, je klonila. Strohnela je in se sesula, vendar bo preostali del še dolgo pričal o svoji nekdanji mogočnosti, kot bo spomenik žrtvam opozarjal mlajše rodove na ceno svobode.

-ko

Tudi za vas Topolc se bliža 4. julij

Ko smo izvolili vaško skupnost, smo bili prepričani, da bomo uredili svoje vaške poti, ki čakajo že toliko časa na popravilo.

Vse organizacije so se sestale in napravile načrt za prostovoljno delo. Na zboru volivcev so vaščani potrdili vse predlagane obveznosti. Niso pa pričakovali, da bo odstopil eden glavnih članov vaške skupnosti in to član, ki je zadolžen, da bo vodil vsa ta dela. Verjetno se je ustrašil težkoč, ki so običajne pri tem delu.

Da pobudo vseh organizacij smo se zopet zbrali in kooptirali drugega člana vaške skupnosti in mu zaupali to delo. Da so sedaj vaške poti popravljene. Vas je oživela in ima sedaj drugo lice. Da so se vaščani odzvali polnoštevilno gre zahvala v glavnem temu članu. Tovariš Majdič Anton je po poklicu kmet, kljub temu je pustil za nekaj dni svoje delo na polju, ki ga je klicalo. S svojim vzgledom je dal pobudo še drugim.

Tudi predsednik vaške skupnosti ni ostal prekrižanih rok. Vsi so delali z veliko vnemo, saj so vedeli, da se bliža 4. julij in da bo takrat največ dela na polju in travnikih. Takrat bodo sprejeli mladince iz Ajdovščine, brigado, ki nosi ime IV. prekmorske brigade.

Vaške žene niso pozabile, da imamo tudi spominsko ploščo. Čeprav je skromna, je vedno lepo urejena. Naše žene dobro vedo, da bomo ravno pri tej plošči sprejeli 2. julija IV. prekmorsko brigado, zato so brez obotavljanja prijele za delo in uredile prostor, nasadile svežih rož ter delale tudi v poznih urah, tako da nas ne bo sram pred številnimi gosti, ki jih pričakujemo.

Uverjen sem, da se bodo tudi na dan sprejema vaščani polnoštevilno zbrali pri spominski plošči in slovesno ter gostoljubno sprejeli naše prijatelje iz Ajdovščine.

Stanko Zidar

V Račicah dobra postrežba

V Račicah imajo baje tri gostilne. Za dve vem celo jaz.

Tokrat sem se namenoma ustavil v gostilni Velebit. Nisem bil lačen, vendar sem iz radovednosti vprašal, če lahko dobim kaj za pod zob.

»Lahko,« mi je odgovorila mlajša natakarica v ljubljanskem narečju, »imamo ražnjiče, čevapčiče in pršut«.

Priznati moram, da mi je bilo nerodno, ker takega odgovora res nisem pričakoval. Naročil sem si sendvič s pršutom. Bil je dober, obilen in sorazmerno poceni.

»Kako pa to, da imate čevapčiče in ražnjiče? Ali je toliko prometa, da se vam izplača imeti vse to na zalogi?«

»Prometa res ni ravno veliko,« mi je odgovorila natakarica, »vendar moramo vseeno imeti nekaj pripravljenega, če kdo vpraša.«

V hladilniku ima le nekaj porcij, ki jih po želji takoj scvre kar na štedilnikovi plošči.

Ali bo to vzpodbuda našim gogostincem?

Iz pionirskega življenja

PRI TITU

Letošnji 25. maj mi bo ostal v neizbrisnem spominu. Stisnil sem roko tovarišu Titu. Pot do njega me je vodila preko Ljubljane. Tu smo se v prostorih Društva prijateljev mladine zbrali pionirji iz raznih krajev Slovenije, da prenesemo v imenu slovenskih pionirjev pozdrave predsedniku Titu. Naslednje jutro so nas ljubljanski pionirji spremili na železniško postajo, nam zaželeli srečno pot ter nam izročili tople želje in pozdrave za predsednika.

Po dolgih devetih urah vožnje smo izstopili v Beogradu, glavnem mestu naše domovine. Tu so nas čakali beograjski pionirji in nas odpeljali na svoje domove, kjer so nas njihovi domači prisrčno sprejeli. Nudili so nam prenočišče in hrano.

Veličastno se dvigajo marmornati kipi na vrhu Avale

Naslednji dan smo se zbrali v eni izmed beograjskih šol. Oblekli smo pionirske kroje in stopili v avtobus. Po nekaj minutah vožnje smo izstopili pred Belim dvorcem ob Donavi. Začudeni smo obstali pred prekrasno stavbo sredi zelenega parka. Peljali so nas v veliko dvorano. Naši pogledi so objemali vitke stebre, obložene z bleščečim marmorjem. Povsod ogledala. Svečana tišina. Posedli smo v fotelje okrog nenavadnih steklenih mizic. Tu smo pionirji iz Slovenije čakali vrstnike iz drugih republik. Prišli so in vsi skupaj smo odšli po marmornatih stopnicah v prvo nadstropje. Povsod mozaiki. Vstopili smo v veliko dvorano. Svetloba me je omamila in prvi hip sem obstal začuden, od kod prihaja, kajti dvorana je brez oken. Sončni žarki so prihajali skozi stekleno kupolo v stropu. V dvorani so bile postavljene kamere in fotoreporterji so stali v kotu. Sklepal sem, da bomo tu pričakali tovariša Tita. Vstopil je. Po dvorani je zadonel buren aplavz. Nato so se vrstile čestitke. Vsak mu je izročil voščilo in želje svojega odreda in tudi jaz sem prišel na vrsto. Srce mi je burno utripalo. Tovariš Tito je bil ginjen in mi smo bili prevzeti. Po izročenih čestitkah smo šli v drugo dvorano, kjer so nas čakale pogrnjene mize, obložene s sadjem in slaščicami. Tovariš Tito je stopal od mize do mize in prišel je tudi k nam. Vprašal nas je kako se učimo, za kaj se zanimamo in še mnogo drugega. Nato smo ga mi vprašali, kako živijo otroci drugod po svetu. Pripovedoval nam je, kako živijo naši sovrstniki v Afriki, Ameriki in drugod. Ko se je tovariš Tito pogovoril, smo se za slovo še slikali z njim in odšli iz Belega dvorca.

Popoldne so nas naši gostitelji odpeljali na Avalo in Kalimegdan. Na Avali smo si ogledali grobnico neznanega junaka, delo mojstra Meštroviča. S Kalimegdana smo imeli prelep razgled na naraslo Donavo in Savo. Kip svobode na Kalimegdanu je tudi delo Ivana Meštroviča.

Zvečer smo se poslovili od beograjskih pionirjev in se zahvalili za gostoljubnost.

Iz Beograda smo se vozili ponoči. Ob osmih zjutraj smo prispeli v Ljubljano. Poslovil sem se od sopotnikov in nadaljeval pot proti Ilirski Bistrici.

Vem, da ne bom nikoli pozabil srečanja s tovarišem predsednikom Titom.

Miloš Lenarčič
VII. b

Bliža se dan proslave

Naše mestece se pripravlja na veliki dan. Dež, ki je oviral delo pri pleskanju stavb in pri urejevanju pločnikov, je ponehal. Bistrica spreminja svoje lice. Takšna je, nevesta, ki se pripravlja k poroki. Neopazno vstajajo pred nami hiše, odete v novo obleko, asfaltirani pločniki, urejena okolica. Toliko je zaradi dežja zamujenega. Nekaj pa ni zamujeno: skrb za nasade. Čuvajmo lepote našega mesta! Del nas so. Ne delajmo stez po zelenicah, ne uničujmo cvetja, pustimo drevesa, naj rastejo! Naj bi bil to naš najlepši prispevek Bistrici za proslavo prekmorskih brigad.

Aktiv za čuvanje nasadov

Prvič v letalu

Bilo je 25. maja letos. Člani letalsko modelarskega krožka smo šli z modeli na postojnsko letališče. Zbrali smo se na železniški postaji. Spremljala nas je tovarišica Stana Dolenc. »Nekdo mora paziti na nas,« se je smejala.

Oprtani z modeli smo vstopili v vlak. Sošolec Valter je imel s seboj harmoniko in poskrbel za dobro razpoloženje. Izstopili smo v Prestranku, od koder smo peš nadaljevali pot do letališča. Takoj smo pripravili modele za spuščanje. Z velikim zanimanjem sem opazoval letala. Občudoval sem jih. »Oh, ko bi mogel jaz poleteti z enim izmed njih!« sem pomislil in ob tej misli mi je srce zadrhtelo. Nato je prišel tovariš Poljšak in me skupaj s še štirimi prijatelji odpeljal v pisarno, kjer smo imeli izpite iz teorije (ostali modelarji so jih imeli že prej). Vsi smo izpit uspešno opravili. Potem so nam pokazali mnogo zanimivega in mnogo koristnega smo se naučili. Razkazali so nam jadralno letalo LIBIS 17 in motorno letalo AERO 2. Pokazali so nam, kako se »šlepa« jadralno letalo z motornim in nam razložili način skakanja s padalom.

Toda to ni bilo najlepše. Največje presenečenje nas je šele čakalo. Popeljali smo se z letalom. Janko, Marjan in jaz smo se peljali z AERO 2, ostali pa s KURIRJEM. Ko sem se namestil na ne preveč udobnem sedežu in me je neki pilot privezal s težkim pasom, se mi je zdelo, da sem že pravi pilot. Srce mi je poskakovalo od radosti. S tovarišem Poljšakom sva zdrsela po travnati stezi in že sva bila v zraku. Že ob vzletu je imelo letalo hitrost 150 km/h, povprečna hitrost pa je bila 250-300 km/h. Zakrožila sva nad Postojno. Tovariš Poljšak se je zdaj pa zdaj ozrl nazaj in me vprašal, kako se počutim. Odgovarjal sem mu, da odlično. Zdaj sem pogledal skozi okno, zdaj v inštrumente. Smehljal sem se, ko sem opazoval vasi, ki so se stikale globoko pod mano. Tam je tekel samoten potoček, tam se je pasla kravica. Bil sem presrečen. Potem mi je tovariš pokazal razne zavoje, spuščanje, vzpenjanje itd. Občudoval sem njegovo spretnost in njegov miren obraz, ko se je z nasmehom na ustnicah obračal k meni. Vedel sem, da se mi pri tako dobrem pilotu ni treba ničesar bati. Žal, da sva morala kmalu pristati.

Ko sem prišel iz letala, sem skakal pol metra visoko od navdušenja. Objemal sem sošolce in nisem vedel, kaj bi počel. Tudi drugi so bili veseli.

Da, to je bil najlepši dan v mojem življenju.

Ko smo se vozili proti domu, sem hrepeneče zrl v letala, ki so plula visoko gori v višavju. V srcu pa hranim doživetje, ki ga ne bom nikoli pozabil.

Valter Volk
VII. e

Pripovedoval mi je očka

Moj očka se je boril v III. prekmorski brigadi, dokler ni bil po desantu na Drvar premeščen v IV. dalmatinsko brigado. Ta brigada je pripadala 9. dalmatinski diviziji. Vprašala sem ga, kaj mu je v vojni najbolj vtisnilo v spomin. Z roko je šel preko čela in pričel:

»Dva dogodka sta mi segla najgloblje v srce: bitka na Širokem bregu in izkrcanje naše brigade v Moščeniški dragi. Na Širokem bregu nas je napadla celotna divizija ustašev, ki je bila znana kot najbolj krvoločna ustaška enota. V tej bitki je naša IV. dalmatinska brigada izgubila v 48 urah 504 borce. Med njimi je bilo mnogo mojih prijateljev,« je pripovedoval očka in žalost mu je legla na obraz. Z besedami: »Kako pa je bilo v Moščeniški dragi?« sem ga predramila iz premišljevanja. Očkov obraz se je razjasnil, ko je zopet začel pripovedovati:

»Veš, ko smo prispeli v Moščeniško drago in ko sem se zavedal, da sem tudi jaz prispeval svoj delež k osvoboditvi naše domovine, sem občutil nenavadno srečo. Ob pogledu na Učko in Reko so se mi ulile solze radosti. Ozrl sem se proti jugu na prehojeno pot. Mojo srečo je kalil spomin na tovariše, ki za vedno počivajo v Črni gori, Bosni in Hercegovini, Sisku, Dalmaciji in na dalmatinskih otokih.«

Vesna Primc
IV. a

Smeh v šolskih klopeh

KAR JE ŽENA TO JE MOŽ

»Andrej, obrazloži besedo štacunarka!« (Iz Cankarjeve črtice: Na klancu). »Štacunarka je štacunarjeva žena.«

ZNAŠEL SE JE

»Kaj je krogelna lupina?«
»Krogla, ki je šupla.«

Naša komuna — domovanje III. prekmorske brigade

V nedeljo, 6, junija, je predsednik občinske skupščine ing. Ivan Kukovec sklical ob občinskem prazniku svečano sejo obeh zborov skupščine naše občine. Svečani seji so prisostovali člani vodstev družbeno političnih organizacji v občini ter prvoborci, živeči v komuni.

Odborniki so posebno toplo pozdravili v svoji sredi delegacijo III. prekmorske brigade in svojce Nade Žagar, v boju preminule sekretarke SKOJ te brigade.

Po slavnostnemu govoru predsednika občinske skupščine je predsednik občinskega odbora ZB NOV tov. Dolgan Anton — Branko podal predlog v imenu članov ZB občinski skupščini, da sprejme domicil III. prekmorske brigade. Odborniki so z dolgotrajnim ploskanjem toplo pozdravili in sprejeli predlog: Vodja delegacije III. prekmorske brigade, njen nekdanji komisar tovariš Šeme Jože je nato sprejel spominsko zastavo, darilo občinske skupščine Ilirska Bistrica.

Po predlogu predsednika občinskega komiteja ZMS, tov. Surina Pavla, so odborniki občinske skupščine sprejeli tudi sklep, da se imenuje športni park v Ilirski Bistrici MLADINSKI ŠPORTNI PARK NADE ŽAGAR.

Javni nastop glasbene šole leta 1958

PRK v povorki za Dan mladosti

Pionirski kotiček

Izlet v Postojnsko jamo

Zaključili smo šolsko leto. Za celotni zbrani fond smo si privoščili izlet. Ogledali smo si svetovno znano kraško znamenitost Postojnsko jamo.

Zbrali smo se na železniški postaji. Skozi jutranjo meglo smo zagledali luči sopihajočega vlaka. Prihod je naznanil z glasnim piskom. Vstopili smo in si poiskali sedeže. V začetku smo zrli v pokrajino, pozneje pa smo si krajšali čas z veselimi pesnicami. Čas je hitro minil in kmalu smo bili na postojnski železniški postaji. Krenili smo proti jami.

Nestrpno smo čakali, kdaj se bomo odpeljali v podzemlje. Vsi navdušeni smo sedli v vagončke, ki so nas odpeljali v notranjost jame. Videli smo, kako si je reka Pivka utrla pot. Čudili smo se prelepim kapnikom. Šli smo skozi koncertno dvorano ter skozi del jame, kjer so partizani med vojno zažgali okupatorju bencin. V vodi smo videli tudi človeške ribice.

Polni najlepših vtisov smo zopet zagledali pomladno sonce.

Jadranka Vrh
IV. a

UTRINEK

Dolga je pot življenja,
polna trpljenja in nad,
a uresniči se le delno
sanja, ki spremlja nas vso pot.

Majda Valenčič
VIII. c

MOJE IGRAČE

Imam žogo, lutko in ploščice, ki sem jih dobil od mizarja. Igram se vsako popoldne. Ko se končam igrati, igrače pospravim. Najljubša mi je žoga. Barve je rumene. Skače zelo visoko. Najrajši se žogam z očkom.

Joško Pugelj
I. a

Park Nade Žagar

Z radostjo v srcih in z nasmehom na licih smo pričakovali dan, ko se bomo zadnjič videli na tej šoli in stopili na prag življenja. Poslovilni večer naj nam bi ostal v spominu kot najbolj vesel in veder izmed vseh večerov in uric, ki smo jih skupaj preživeli v teh osmih letih.

Toda radost v naših srcih se je spremenila v žalost in nasmeh na naših licih je zbledel, kajti bolest se izraža v solzah. Jožka ni več med nami. Deček, star komaj petnajst let, poln vedrine in mladostne živahnosti, se je za vedno poslovil od nas. Tega skorajda ne moremo verjeti. Zdi se nam, da je še vedno tu, da se še vedno šali in da nam pripoveduje tisoč drobnih, le za nas zanimivih stari. Vedno se ga bomo spominjali.

V četrtek smo ga spremljali na njegovi zadnji poti. Rdeči, beli nageljni, vrtnice in zelenje, spletene v vence in urejene šopke — to je bil zadnji skromni dar sinu, sošolcu, prijatelju, učencu. Pred šolo, koder je tako rad tekal in se igral s prijatelji, je zazvenela žalostna pesem v njegov spomin. V imenu vseh je tovariš ravnatelj izrazil globoko sožalje njegovim staršem, sestricama in sorodnikom zaradi izgube, ki je zadela vse nas.

Dolga vrsta ljudi je molče in s solzami v očeh stopili za krsto. Součenci so ga ponesli v tej krsti k prezgodaj izkopanemu grobu. Marjan se je poslovil od njega z naslednjimi besedami:

»Mlada leta, mlada leta;
veja v maju, polna cveta,
pesmica lepo začeta,
a prehitro je izpleta.

Součenka

ZAHVALA

mo vsem, ki so z nami sočustvovali ob bridki izgubi našega dragega in nepozabnega sinčka in bratca

JOŽETA CEGLARJA

iz Ilirske Bistrice, Vojkov drevored 2.

Iskreno se zahvaljujemo vsem, ki so nam stali ob strani v teh težkih dneh. Posebna zahvala ravnatelju šole v Ilirski Bistrici, tov. Francu Munihu in njegovemu pomočniku, tov. Francu Raktelju za izredno skrb in pomoč. V veliko tolažbo je bilo sočustvovanje vseh sosedov, sodelavcev, prijateljev in znancev ter vseh njegovih součencev iz VIII. c razreda in vseh drugih.

Iskrena zahvala vsem, ki ste ga v tako velikem številu spremili na njegovi zadnji poti in mu poklonili toliko vencev in lepega svetja!

Neutolažljiva mama, oče, sestrici in ostalo sorodstvo.

ZAHVALA

ob bridki in nenadomestljivi izgubi naše drage hčerke in sestrice

JOŽICE BENIGAR

iz Velike Bukovice pri Ilirski Bistrici se zahvalujemo vsem, ki so stali ob strani v težkih dneh. V veliko tolažbo nam je bilo sočustvovanje vseh sodelavcev, sorodnikov, sosedov, prijateljev in znancev. Posebno se zahvaljujemo vsem, ki so jo obsuli s šopki cvetja in venci ter jo pospremili na njeni zadnji poti v prerani grob.

Vsem še enkrat iskrena hvala!

Žalujoči starši sestra, brat in ostalo sorodstvo.

Velika Bukovica, Zarečica, Harije, Dolenje, Vrbovo, Ilirska Bistrica in Pariz.

ZAHVALA

Vsem, ki ste našega moža, očeta brata in strica

URBANČICA ANTONA

pospremili k zadnjemu počitku, se iskreno zahvaljujemo. Hvala tudi za izrečeno sožalje, za vence in cvetje ter za vsestransko pomoč v težkih dneh.

Zahvaljujemo se vsem zdravnikom in bolniškemu osebju Splošne bolnice v Ankaranu in zdravnikom Zdravstvenega doma v Ilirski Bistrici za trud in zdravljenje.

Družina Urbančič
Il. Bistrica, Koper, Paraná

NAŠ ŠPORT

Vzpon naših košarkarjev

Ko že obravnavamo vse naše gospodarske, politične, kulturne in druge uspehe, naj spregovorimo še nekaj besed o našem športnem življenju.

Brez dvoma je, da zaseda na tem področju košarka najvidnejše mesto. Ta lepi šport je v razmeroma kratkem obdobju dosegel tak razmah, da lahko mirne duše trdimo, da ima tu vso bodočnost.

V razgovoru s starimi igralci izveš marsikaj.

Potem, ko pri odbojki ni šlo in ni šlo, se je večina igralcev opredelila za košarko, ki je takrat začela svoje pravo življenje. Na tem mestu lahko omenimo vlogo, ki so jo imeli Šlenc Janko, Spetič Danilo, Batista Saša. Grlj Mitko in Kopriva Nito, ki so prvi začeli z igro pod koši in s pravilnimi prijemi navdušili tudi druge mladince. Takrat se je še igralo na improviziranem igrišču, z lesenimi koši. Ko se je košarka koliko toliko razmahnila, je prišla pod okrilje Zveze, ne da bi bila razvrščena v to ali ono ligo. Igrali smo pač s tistim, ki je hotel igro sprejeti. Šele nekoliko pozneje je bila naša ekipa pod okriljem »Partizana« dodeljena enemu delu okrajne lige, kjer je precej časa nabirala izkušnje in potrebno rutino. Tedaj so starejši prepustili prostor mladim, pridružili so se takrat Grlj Rajko, Prosen Dušan in drugi, ki jih pač vsi poznate.

Naša ekipa je prešla v drugo republiško ligo. Tu je precej časa obstala, ker se je srečala z moštvi, ki so bili mnogo bolj rutinirani, vendar je imelo to zelo dobre posledice, saj so si naši fantje nabirali bogate izkušnje, ki so iz leta v leto prinašale nove uspehe. Prišel je tako tudi dan, ko se je naša ekipa poslovila od II. lige in prešla v I. rep. ligo. Marsikdo se še spominja tekme v Postojni, ko smo si zagotovili to pravico. Bilo je razburjenja in še kaj drugega, vendar dejstvo je bilo tu.

Pot, ki jo je ekipa prehodila v I. republiški ligi, ni bila lahka. Ponovno smo se srečali z mnogo bolj izkušenimi moštvi, ki so nas presenetljivo lahko puščali za seboj. Da se je ekipa postopoma vzpenjala, se ima zahvaliti le homogenosti, izredni ljubezni do igre in pa skrajni požrtvovalnosti posameznih igralcev in funkcionarjev. Ekipa, ki je sicer že drugo leto tekmovala pod naslovom »Lesonit«, je šla s polno paro naprej in osvajala eno točko za drugo, puščajoč za seboj tiste ekipe, ki so ji prejšnje leto delale nešteto preglavic. Težko bi bilo tu omenjati zasluge enega ali drugega igralca. Mislim, da smo si enotni v tem, da je včasih blestel ta, drugič oni. Zmago pa je vsekakor dosegla ekipa kot celota. Tako se je naša pot nenehno vzpenjala ter na kraju končala na vrhu lestvice I. rep. lige. Brez dvoma je bilo to plod zelo trdega dela, nenehnega odrekanja, vztrajnosti in posebnega veselja do te igre. Veselje je bilo takrat nepopisno. Prišli so na svoj račun vsi ljubitelji košarke, več ali manj zagrizeni kibici, predvsem pa tisti, ki so aktivno sodelovali v igri.

Vendar pa se je s tem postavil pred ekipo nov, resen problem. Kaj sedaj? Ekipa je imela pravico nastopiti na kvalifikacijah za vstop v Zvezno ligo, kar je tudi storila. O tem smo že spregovorili marsikatero besedo. Ni bilo lahko, ker smo sami vedeli, kaj nas čaka v tako močni ligi, vendar je tu prevladal stari tekmovalni duh. Začelo se je tako tekmovanje v elitnem razredu. Mislim, da je naša publika že videla, kakšen je stil igranja v tej ligi in iz tega napravila nekakšne zaključke. Veliko sicer nimamo pričakovati, ostane nam le to, da smo po skrajnih naporih dosegli to, da lahko tekmujemo z elito jugoslovanske košarke. Pa morda še nekaj, kar je več vredno kot vse drugo. Postopoma smo začeli vzgajati nov rod košarkarjev, ki se iz dneva v dan podijo pod koši prav tako neumorno, kot so se nekdaj člani prve naše ekipe. Zainteresirali smo za to igro nešteto mladincev, pionirjev, mladink, ki so vsi od jutra do večera na igrišču, poskušajo in se postopoma privajajo na jutrišnja srečanja. Naši pionirji in mladinci so že nastopili na nekaterih tekmah. Ne glede na doseženi uspeh, napredek je v tem, da jih imamo. Mladinci in pionirji so se že udeležili prvenstev, ponekod z uspehom, drugod z neuspehom. Zavedajo pa se, da je pot navzgor sicer trda in naporna, vendar odprta vsakomur. Mnenja smo vsi, da bomo čez nekaj let imeli ponovno tako ekipo, kakršno imamo sedaj, samo skrbeti bomo morali za naraščaj. Pomagati in svetovati, ničesar prepustiti slučaju in le tako bomo iz tega, kar imamo, lahko vzgojili novo vrsto košarkarjev, ki bodo v bodočih letih zastopali barve Ilirske Bistrice na kateremkoli tekmovanju.

Športne delavske igre

Na pobudo občinskega sindikalnega sveta v Ilirski Bistrici so bile 1. maja športne delavske igre, pri katerih je sodelovalo 8 sindikalnih podružnic s svojimi ekipami balincarjev. Zmagovalci so dobili praktične nagrade, ki jih je prispeval občinski sindikalni svet.

Prvi štirje so se zvrstili takole:
1. mesto SP Železničar,
2. mesto SP TOK,
3. in 4. mesto SP Lesonit in Topol.

Tekmovanje je bilo disciplinirano in je potekalo v dobrem razpoloženju.

Dne 16. V. so se pričele medobčinska tekmovanja v četvorkah. Od 22 registriranih klubov jih je tekmovalo 11 v Postojni in 11 v Ilirski Bistrici.

V polfinale so se plasirali Železničar iz Ilirske Bistrice in Grmada iz Podgrada. Med osmimi prvoplasiranimi klubi se bo v Sežani vnel boj za medobčinskega prvaka. Prvi štirje klubi se bodo uvrstili v republiško tekmovanje.

Rudi Jenko

Natančno izmerimo, tudi milimeter odloča!

Seznam novih naročnikov za mesec julij 1965

Djurdjić Nela, kod Čosić, Zagreb, Savska c. 101/a IV, Rektor H. Ivan Tomažič, Alterheim Baumgarten Hütteldorferstrasse 188 Wein 14, Avstrija, Udovič Anton, VP 6734-35 Valjevo VE-2 Srbija, Grlj Anton, Topolac 85, Ilirska Bistrica, Valenčič Marija, Huje 29 p. Obrov, Novak Franc, Bacoviška Ilirska Bistrica, Zinka Procner, 278 Manitoba Ave, Winnipeng 4 Man. Canada, Primc Neda, Vodnikova 14, Ilirska Bistrica.

Uredništvo

Počasi toda zanesljivo navzgor...

Kmalu bo minilo leto dni, odkar je rokometno igrišče na Vidmu oživelo.

Bilo je lani v juliju, ko je tov. Štrukelj zbral prve fante, ki so izrazili željo, da bi igrali rokomet. Fantje so začeli s treningom.

Pet točk sicer ni veliko, če pa pomislmo, da so bili fantje novinci brez rutine in da se nekatere tekme izgubljali z enim ali dvema goloma, je to uspeh.

Ko je bil prvi del prvenstva končan, je bilo treba že misliti na spomladanski del prvenstva.

Prva ekipa naših rokometašev

Bilo je samo dober mesec dni do začetka prvenstva in za začetniške priprave ni bilo časa.

Prvo ekipo so sestavljali v glavnem fantje, ki so prej igrali košarko ali pa rokomet, kar je precej olajšalo delo trenerju.

Dva tedna pred začetkom prvenstva je bila prva trening tekma. Fantje so se v Ljubljani srečali s slovenskim ligašem Slovanom. Rezultat je bil po pričakovanju porazen. Bali smo se, da bo to slabo delovalo na ekipo, posebno pa še po porazu z Ajdovščino v prvem kolu primorske conske lige. Zgodilo pa se je ravno obratno. Prejšnja poraza sta igralcem samo povečala voljo do zmage in rezultat tega je bilo pet točk na koncu jesenskega dela prvenstva.

Trenirili so v šolski telovadnici, ki pa je bila prezasedena. Ko so ustanovili še žensko ekipo, je ostal za člana samo en dan tedensko za trening.

Tako slabo pripravljeni so začeli drugi del prvenstva. Bil je nekoliko uspešnejši kot prvi in na kraju so naši rokometaši zbrali 12 točk in s tem zasedli šesto mesto. Čeprav šesto mesto ni velik uspeh, vendar nas ločita le dve točki razlike od tretje plasirane ekipe.

Da bi bolj spoznali delo in naloge rokometnega kluba TVD PARTIZAN, sem prosil trenerja oziroma vodjo kluba tov. Štruklja, da odgovori na nekaj vprašanj.

Kako dolgo se že ukvarjaš z rokometom?

Z rokometom sem se prvič srečal pred dobrimi enajstimi leti in sicer z velikim rokometom pri tedanjem Odredu, nakar sem že naslednje leto prestopil k Slovanu in se posvetil izključno malemu rokometu.

Kaj te je privedlo do ideje, da si v Bistrici ustanovil rokometni klub?

Za to je več razlogov. Predvsem velika želja in zanimanje za ta šport med mladino in pa objektivne možnosti, ki jih ima ta šport v Bistrici.

Kakšne so bile težave, uspehi in kdo ti je pomagal uresničiti ta načrt?

Presenetilo me je razumevanje najodgovornejših ljudi na občini, ki so za realizacijo moje ideje dali vso možno moralno in materialno pomoč. Tudi Partizan se nas ni branil. Začeli smo sicer s skromnimi rezultati, vendar moramo upoštevati, da so bili razen dveh igralcev vsi ostali nekdanji košarkaši in da tekmujemo v ligi, ki je za republiško najmočnejša pri nas.

Tvoje mnenje o perspektivi tega športa v Bistrici?

Z igralskim kadrom, ki je trenutno na razpolago, bi upal posegati za visokim mestom v naslednjem prvenstvu, če bi nekako uspel vzpostaviti kolegijalnost med igralci in učvrstiti disciplino.

Kaj je z mladinsko oziroma žensko ekipo?

Žensko ekipo smo morali razpustiti zaradi nerazuvevanja staršev oziroma vzgojiteljev na šoli za ta šport. Z mladinci pa bomo v kratkem začel resno trenirati in upam, da uspehi ne bodo izostali.

Tvoje posebne želje?

Da bi uspel ustanoviti močan športni kolektiv in doseči čim boljšo uvrstitev v PCL, v drugi vrsti pa bi želel izraziti globoko zahvalo vsem kolektivom, občini in posameznikom, ki so nam omogočili zgraditi igrišče, ki nam bo omogočilo vestnejše in boljše priprave.

Lestvica:

»Ajdovščina«	14	13	0	1	356 : 186	26
»Luka« Koper	14	10	1	3	298 : 117	21
»Nova Gorica«	14	7	1	6	292 : 292	14
»Iplas« Koper	14	6	1	7	261 : 261	13
»Vipava«	14	6	1	7	228 : 241	13
»Part.« Il. Bis.	14	5	2	7	233 : 254	12
»Part. «Dobrav.	14	5	0	9	215 : 321	10
»Part.« Izola	14	1	0	13	148 : 299	2

LESTVICA NAJBOLJŠIH STRELCEV

1. Štokelj »AJDOŠČINA« 72
2. Seljak »NOVA GORICA« 68
3. Ergaver »AJDOVŠČINA« 66
4—5 Bandelj D. »LUKA« KOPER in Samardjija »IPLAS« KOPER 65
6. Koren PART.»« Il. Bistrica 64
7. Štrukelj »PART.« Il. Bistrica 61

Člani odbojkarskega kluba v Jelšanah

Obračun naših gasilcev

Prav to leto praznujejo bistriški gasilci 20-letnico svojega delovanja v novi Jugoslaviji.

Natanko pred 20 leti se je skupina bistriških fantov, ki so se vrnili iz raznih krajev sveta iz borbe, taborišč in zaporov, na pobudo tovariša Gržine Julijana zbrala v takratni »Bilčevi« gostilni in sklenila, da obnovi staro tradicijo gasilstva v Bistrici in ustanovi prostovoljno gasilsko društvo.

Z malo orodja, opreme in starejšim gasilskim avtomobilom, ki ga je okupator na srečo pustil nedotaknjenega, je zaživelo novo gasilsko društvo. S prostovoljnimi prispevki, prireditvami in z nastopi si je društvo mnogo opomoglo, tako da je bilo sposobno intervenirati pri vsakem požaru ali nesreči. S podporo družbe in dotacij, ki jih je prejemalo društvo, je doseglo tako stopnjo razvoja, da je kos vsem posegom, ki se utegnejo zgoditi na našem območju.

V teh letih razvoja je društvo doseglo pomembne rezultate na področju gasilstva. Društvo je sodelovalo pri preko 800 požarih in akcijah, imelo prav toliko vaj in raznih nastopov, prevzgojilo je na stotine mladega naraščaja ter opravilo na tisoče ur prostovoljnega dela pri obnovi požganih vasi in ostalih delovnih akcijah, ki so bile v povojnem času. Obvarovane škode pred požari in drugih elementarnih nezgod je bilo za preko 1 milijardo dinarjev vrednosti.

Društvo je s svojim članstvom nastopalo na raznih tekmovanjih v gasilskih disciplinah v občinskem, okrajnem in republiškem merilu. O tem pričajo številne diplome, ki krasijo društveno dvorano. Največji uspeh društva je osvojitev I. mesta na republiškem tekmovanju za člane v letu 1952; bilo je večkrat okrajni prvak članov in pionirjev ter je prejelo razne pohvale in nagrade različnih organizacij.

Društvo bo prihodnje leto praznovalo 80-letnico obstoja.

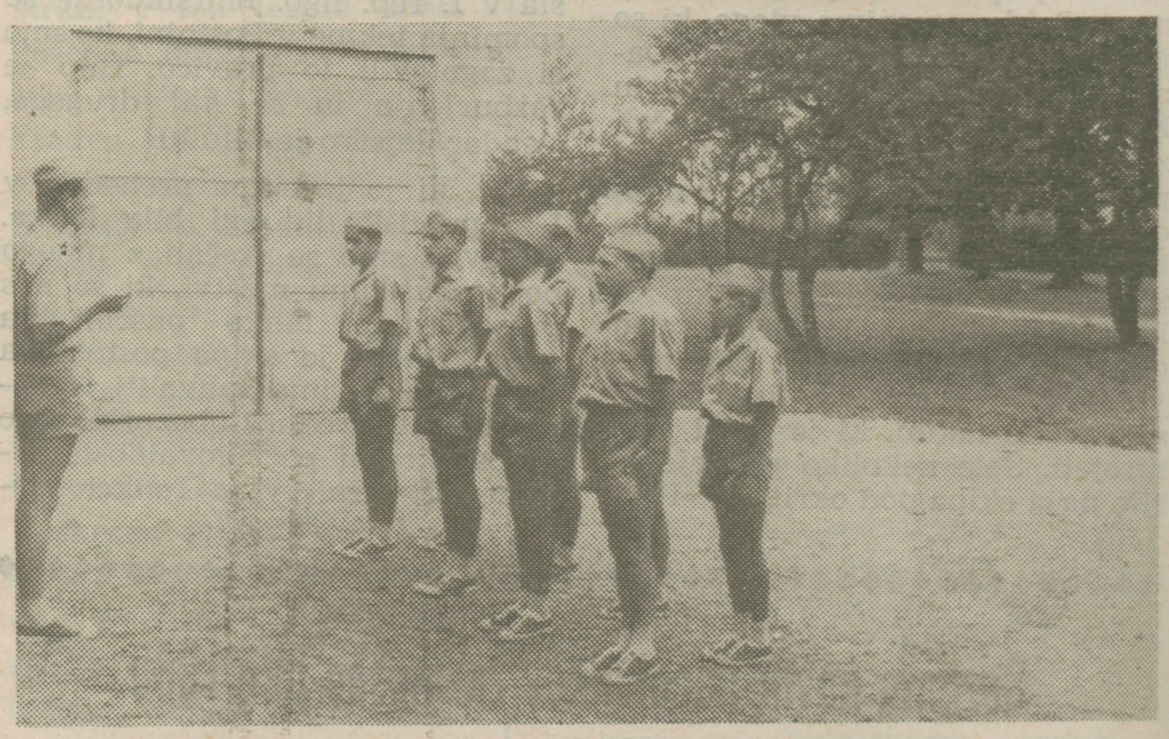

Pionirji — gasilci jemljejo svoje vaje zelo resno

Tako čakajo potniki ob vsakem vremenu na avtobus v Dolenjskem potoku

Vaška idila

Vas Podtabor je že zaradi svoje jugozapadne lege s svojo podtaborsko steno verjetno najtoplejša vas v občini.

Sonce, ki se upira v steno, pa že ob lepem zimskem vremenu pričara pomlad.

Spotoma si lahko ogledaš pribežališče v steni, ki je nekoč nudilo vaščanom varno zavetje pred napadi Turkov. Prav lepo so vidne v steno izklesane luknje, kjer so nekoč stali trami ostrešja. Zid pa je že zelo slab in nevaren otrokom, ki se tja plazijo.

Kar naenkrat pa je mojo pozornost pritegnilo fantovsko petje, ki je prihajalo iz vasi. Približal sem se vasici in prisluhnil. Štirje fantje so sloneli na podrtem zidu izven vasi in prepevali stare slovenske pesmi. Pa niti ne tako slabo, celo večglasno.

Več kot pol ure sem poslušal to petje.

Fantje so se zbrali in sebi v zabavo prepevali. Tako prijetno jih je bilo poslušati, da bi se jim najraje pridružil, pa nisem hotel motiti te vaške idile.

Kdo ve, sem si mislil, ali tudi po drugih vaseh fantje tako pojejo? Kot sem se neslišno približal, sem se tudi umaknil, da jih ne bi prisotnost »tujca« zmotila. Še daleč po poti sem slišal njihovo petje, ki je od stene odmevalo v mirno počivajočo naravo.

To je bil zares lep dogodek in slovenska narodna pesem v takem okolju izzveni še bolj pristno, bolj domače in prisrčno.

Bruno

NEKAJ HUMORJA NEKAJ HUMORJA NEKAJ HUMORJA NEKAJ HUMORJA

Kaj je povejdou Bzačov Frane?

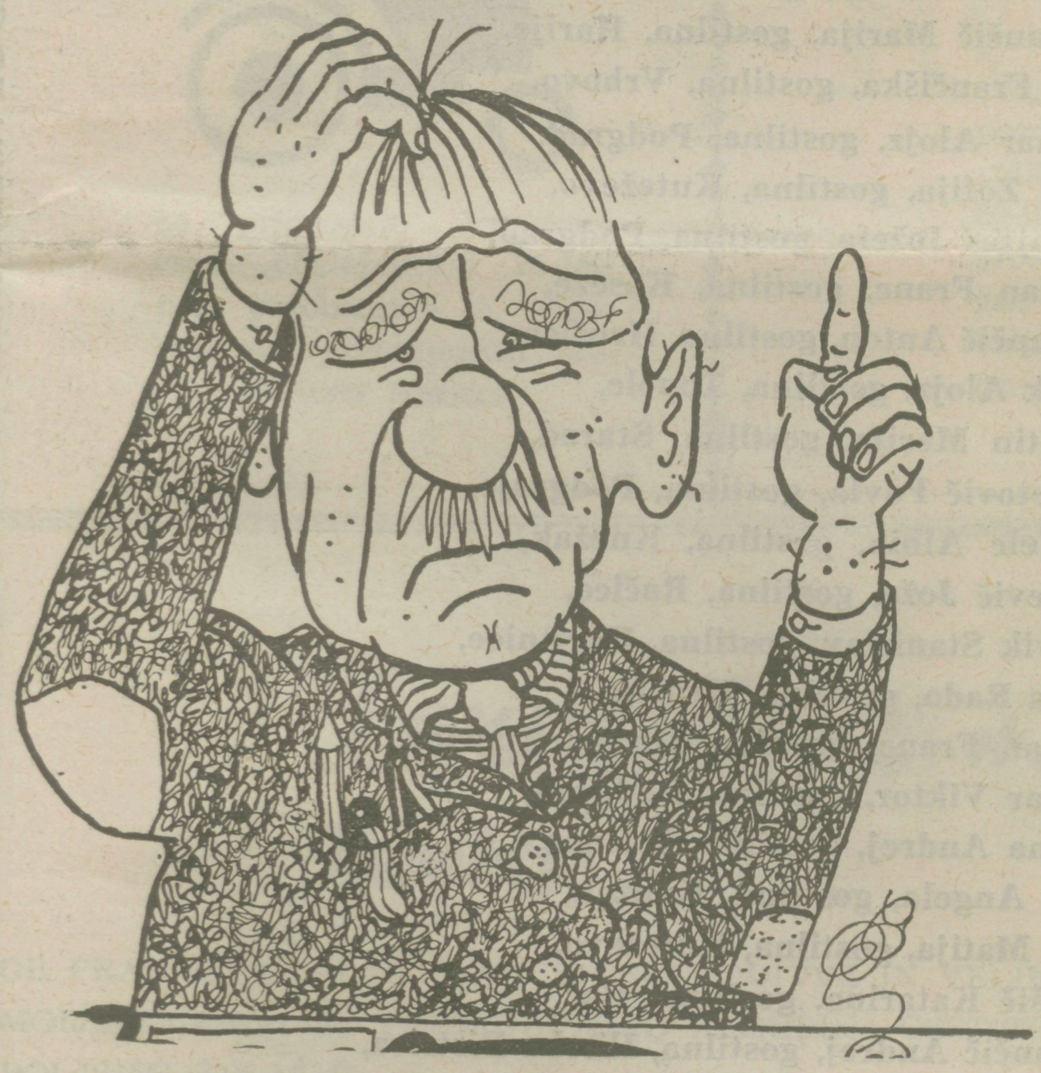

Bzačov Frane je šou na urlauh, pa je dons kr slika...

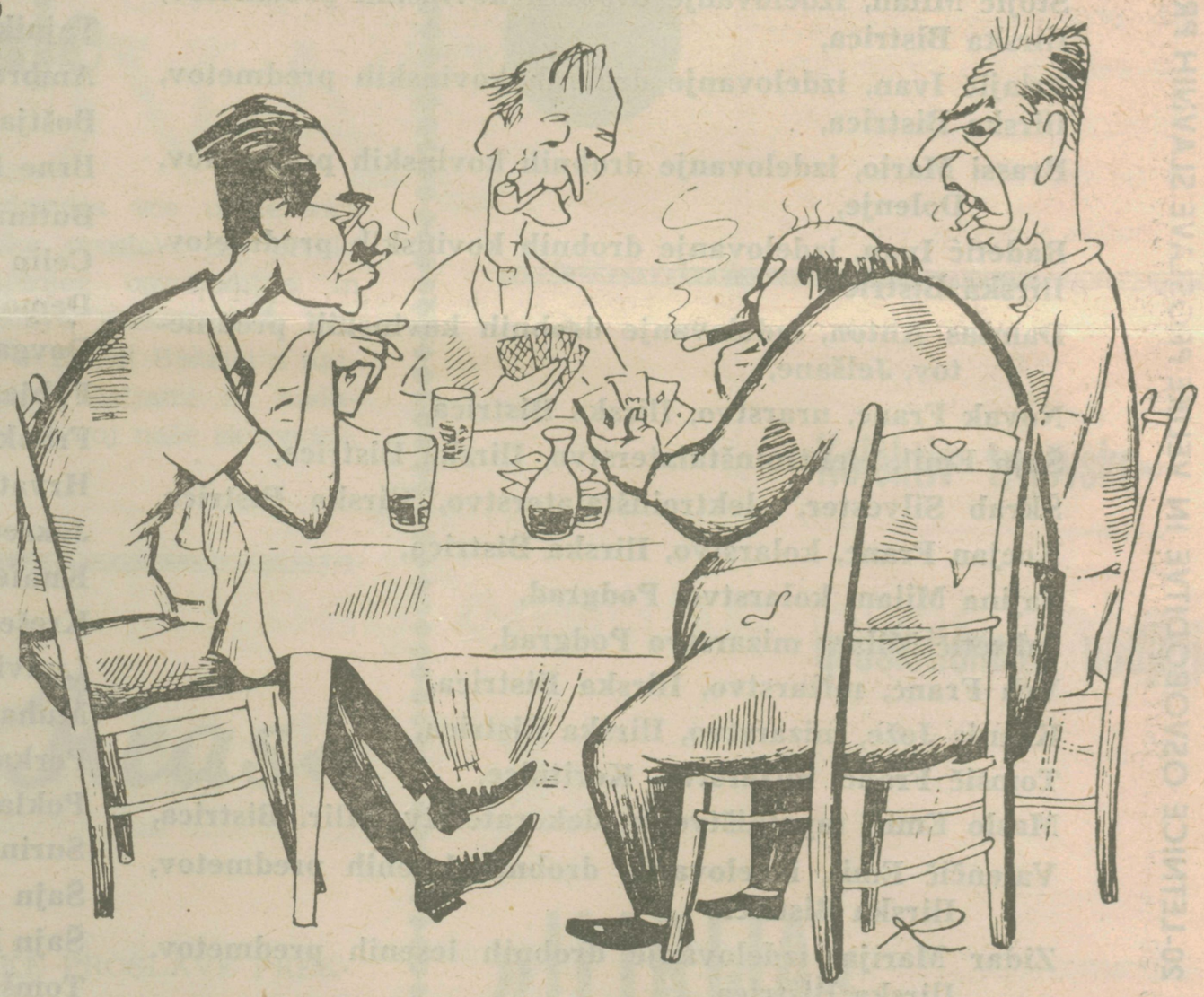

»Pasje dni lahko preživiš na več načinov. Mi jih bomo pa še kar takole naprej...«

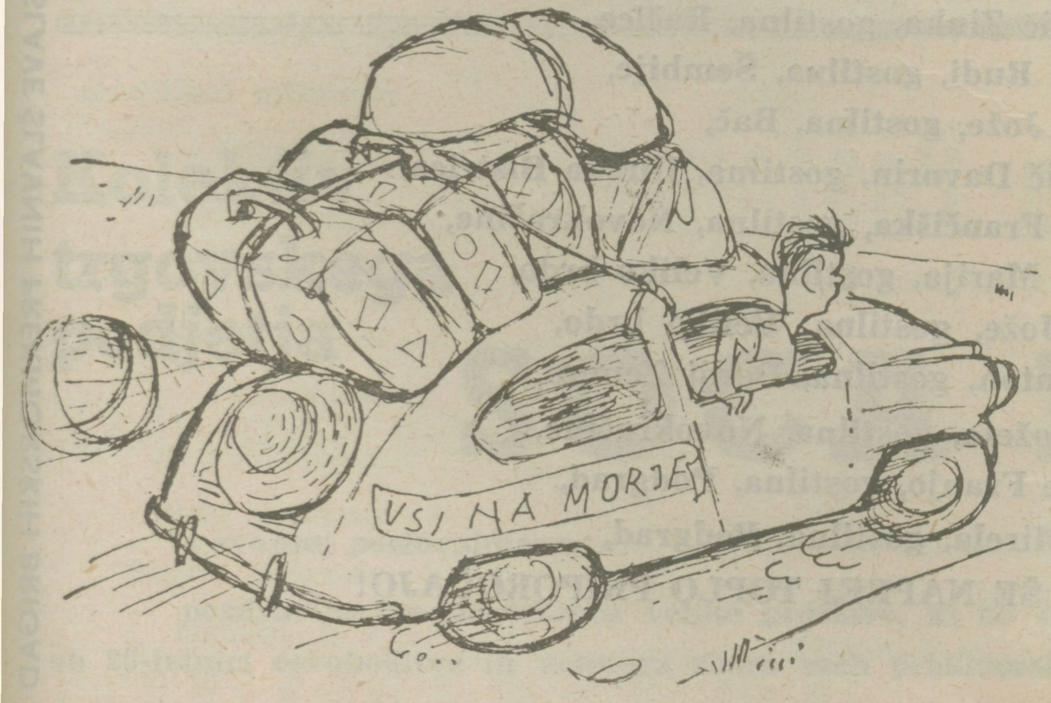

Vsi na morje! Nekaj z avtobusi, vlaki... ali pa takole!

RIBNIŠKA

Ribničan je prišel v Ljubljano kupovat klobuk. Ko si jih je v trgovini ogledoval in pomerjal, mu pri enem ni bila všeč barva, drugi mu je bil premajhen, tretji prevelik itd.

Naenkrat zagleda enega, ki je bil zelene barve in žametast, ga pomeri in se ves zadovoljen ogleduje v zrcalu. Ko se je dodobra ogledal s klobukom na glavi, vpraša prodajalko: »Koliko pa stane ta klobuk?«

Prodajalka pove precej visoko ceno in Ribničan začne zmajevati z glavo ter čez nekaj časa spregovori: »Ja, kje ima ta klobuk luknje?«

Prodajalka ga debelo pogleda in pravi: »Klobuk vendar ne sme imeti lukenj.«

Ribničan pa ji odgovori: »Ja, seveda mora imeti luknje, da bo lahko dal tisti osel, ki ga bo kupil, ušesa skozi nje.«

TISKARSKI ŠKRAT

(Kako je raztreseni črkostavec sestavil rubriko RAZNO)

Ljubitelj planin išče pogubno dekle, čedne zunanjosti, za skupne izmete v planine. Kasnejša žalitev ni izključena.

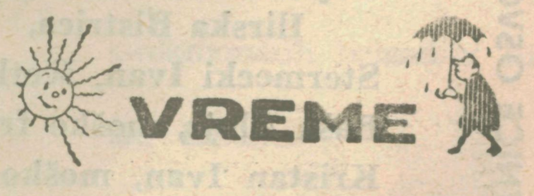

V naslednjih dneh pričakujemo še naprej toplo vreme, s to razliko, da so v tem tednu možne kratkotrajne ohladitve z nalivi.

Ob praznovanju 20-letnice osvoboditve in velike proslave prekmorskih brigad

ki bo v Ilirski Bistrici, dne 4. julija 1965, se pridružujemo iskrenim čestitkam vsem udeležencem prekmorskih brigad, gostom in delegatom z našimi najboljšimi željami

Novak Anton, kovaštvo, Knežak,
Slavec Jože, kovaštvo, Knežak,
Skok Andrej, kovaštvo, Vrbovo,
Iskra Marijan, kovaštvo, Zabiče,
Cek Milan, kovaštvo, Hrušica,
Dodič Jože, kovaštvo, Podgrad,
Gustinčič Ivan, kovaštvo, Prem,
Šajn Anton, kovaštvo, Bač,
Pugelj Ludvik, kovaštvo, Ilirska Bistrica,
Frank Boris, galvanizerstvo, Jelšane,
Kranja Zdravko, kjučavničarstvo, Ilirska Bistrica,
Puž Stanko, avtomehanik, Ilirska Bistrica,
Jenko Josip, avtomehanik, Ilirska Bistrica,
Stojič Milan, izdelovanje drobnih kovinskih predmetov, Ilirska Bistrica,
Trlajič Ivan, izdelovanje drobnih kovinskih predmetov, Ilirska Bistrica,
Brassi Mario, izdelovanje drobnih kovinskih predmetov, Dolenje,
Radetić Ivan, izdelovanje drobnih kovinskih predmetov, Ilirska Bistrica,
Damšas Anton, izdelovanje drobnih kovinskih predmetov, Jelšane,
Novak Franc, urarstvo, Ilirska Bistrica,
Šajn Emil, elektroinštalaterstvo, Ilirska Bistrica,
Škrab Silvester, elektroinštalaterstvo, Ilirska Bistrica,
Kocjan Franc, kolarstvo, Ilirska Bistrica,
Šajina Milan, kolarstvo, Podgrad,
Jaksetič Milan, mizarstvo Podgrad,
Vrh Franc, mizarstvo, Ilirska Bistrica,
Kranjc Jože, mizarstvo, Ilirska Bistrica,
Tomšič Franc, mizarstvo, Koritnice,
Maslo Emil, tapetništvo in dekoraterstvo, Ilir. Bistrica,
Valenčič Emil, izdelovanje drobnih lesenih predmetov, Ilirska Bistrica,
Zidar Marija, izdelovanje drobnih lesenih predmetov, Ilirska Bistrica,
Tomšič Franc, izdelovanje separaterjev, Ilir. Bistrica.
Grk Miro, izdelovanje gumijastih izdelkov, Ilir. Bistrica,
Mihelj Marijan, pekarstvo, Knežak,
Ličan Stojan, izdelovanje sodavice, Ilirska Bistrica,
Udovič Anton, izdelovanje sodavice, Jelšane,
Majkus Anton, izdelovanje predmetov iz plastičnih mas, Jelšane,
Černe Branka, izdelovanje predmetov iz plastičnih mas, Jelšane,
Majkus Silvij, izdelovanje predmetov iz plastičnih mas, Jelšane,
Kajič Ivan, izdelovanje predmetov iz plastičnih mas, Ilirska Bistrica,
Stermecki Ivan, ščetkarstvo, Jelšane,
Baša Alojz, moško frizerstvo, Ilirska Bistrica,
Kristan Ivan, moško frizerstvo, Ilirska Bistrica,
Puž Franc, moško frizerstvo, Ilirska Bistrica,
Vrh Karlo, moško frizerstvc, Knežak,
Baša Marija, žensko frizerstvo, Knežak,
Dolgan Anica, žensko frizerstvo, Ilirska Bistrica,
Zadel Eda. žensko frizerstvo, Ilirska Bistrica,
Derenčič Albert, žensko in moško frizerstvo, Il. Bistrica,
Maraž Silvester in Emil, foto atelje, Ilirska Bistrica,
Milosavljević Dragan, steklar, Ilirska Bistrica,
Gärtner Josip, izdelovanje embalaže, Ilirska Bistrica,
Ranzulo Bruno, avtoprevozništvo, Topolc,
Renko Viktor avtoprevozništvo, Ilirska Bistrica,
Trebenc Stanislav, avtoprevozništvo, Ilirska Bistrica,
Dekleva Ivan, avtoprevozništvo, Ilirska Bistrica,
Hrvatin Anton, avtoprevozništvo, Ilirska Bistrica,
Tajnikar Herman, avtoprevozništvo, Ilirska Bistrica,
Ambrožič Marija, gostilna, Bač,
Boštjančič Marija, gostilna, Harije,
Brne Frančiška, gostilna, Vrbovo,
Butinar Alojz, gostilna, Podgrad,
Celin Zofija, gostilna, Kuteževo,
Demojzes Jožefa, gostilna, Podgrad,
Dovgan Franc, gostilna, Koseze,
Fabjančič Anton, gostilna, Hrušica,
Frank Alojz, gostilna, Topolc,
Hrvatin Marija, gostilna, Starod,
Jaksetovič Pavla, gostilna, Podgraje,
Knafelc Albin, gostilna, Knežak,
Kreševič Jože, gostilna, Račice,
Ludvik Stanislav, gostilna, Koritnice,
Muha Rado, gostilna, Hrušica,
Perkan Franc, gostilna, Ilirska Bistrica,
Poklar Viktor, gostilna, Podgrad,
Surina Andrej, gostilna, Jelšane,
Šajn Angela, gostilna, Knežak,
Šajn Matija, gostilna, Kuteževo,
Tomšič Katarina, gostilna, Bač,
Urbančič Andrej, gostilna, Ilirska Bistrica,
Urbančič Franc, gostilna, Knežak,
Valenčič Pavla, gostilna, Dolenje,
Zatkovič Zinka, gostilna, Račice,
Dolgan Rudi, gostilna, Šembije,
Novak Jože, gostilna, Bač,
Petrovič Davorin, gostilna, Ilirska Bistrica,
Šlosar Frančiška, gostilna, Novokračine,
Stopar Marija, gostilna, Veliko brdo,
Ujčič Jože, gostilna, Veliko brdo,
Vrh Anton, gostilna, Donji Zemun,
Šajn Jožefa, gostilna, Novokračine,
Korene Franjo, gostilna, Podgrad,
Goja Mirela, gostilna, Podgrad,

IN SE ŠE NAPREJ TOPLO PRIPOROČAJO!

20-LETNICE OSVOBODITVE IN VELIKE PROSLAVE SLAVNIH PREKMORSKIH BRIGAD OB PRAZNOVANJU 20-LETNICE

Kolektiv podjetja

DES SEŽANA

s svojimi obrati

pozdravlja vse udeležence velike proslave prekmorskih brigad in 20-letnice osvoboditve v Ilirski Bistrici z najboljšimi željami.

Kolektiv

Kmetijske zadruge »4. junij«

Ilirska Bistrica

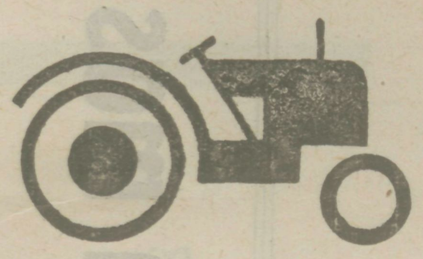

se pridružuje čestitkam vsem udeležencem 20-letnice osvoboditve in velike proslave prekmorskih brigad v Ilirski Bistrici.

Kolektiv

Veterinarske postaje

pozdravlja vse udeležence velike proslave ob priliki 20-letnice osvoboditve in proslave prekmorskih brigad v Ilirski Bistrici z najboljšimi željami za nadaljnji razvoj naše skupnosti.

Kolektiv podjetja

KINO SVOBODA

ILIRSKA BISTRICA

Ob praznovanju 20-letnice osvoboditve in velike proslave prekmorskih brigad naše iskrene čestitke z najboljšimi željami.

Perutnina »Kras«

Neveklje

OB PRAZNOVANJU 20-LETNICE OSVOBODITVE IN VELIKE PROSLAVE PREKMORSKIH ENOT SE PRIDRUŽUJEMO ISKRENIM ČESTITKAM Z NAŠIMI NAJBOLJŠIMI ŽELJAMI,

Kolektiv trgovsko-

grosističnega podjetja

»ILIRIJA«

ILIRSKA BISTRICA

Kolektiv trgovskega podjetja

SOČA Koper

s svojimi poslovalnicami

pozdravlja vse udeležence velike proslave, ki bo 4. julija v Ilirski Bistrici, ob 20-letnici osvoboditve in velikega zbora vseh prekmorskih enot.

pozdravlja vse udeležence velike proslave ob 20-letnici osvoboditve in proslave prekmorskih brigad v Ilirski Bistrici.

Kolektiv gostinskega podjetja

Soča

Ob praznovanju 20-letnice osvoboditve in velike proslave prekmorskih brigad v Ilirski Bistrici iskrene čestitke vsem udeležencem proslave.
S svojimi obrati se še naprej toplo priporoča!

TOVARNA ORGANSKIH KISLIN ILIRSKA BISTRICA

Ob praznovanju 20-letnice osvoboditve in velike proslave prekmorskih brigad, ki bo v Ilirski Bistrici, dne 4. julija, iskreno čestitamo vsem udeležencem proslave!

S svojimi izdelki se še naprej toplo priporočamo!

Kolektiv tovarne lesovinskih plošč

LESONIT

Ilirska Bistrica

Ob praznovanju 20-letnice osvoboditve in velike proslave slavnih prekmorskih enot se pridružujemo iskrenim čestitkam z našimi najboljšimi željami za nadaljnji razvoj naše skupnosti.

Kolektiv podjetja

JAVOR

B
A
Č

Ob praznovanju 20-letnice osvoboditve in velike proslave slavnih prekmorskih brigad se pridružujemo iskrenim čestitkam z našimi najboljšimi željami.

Industrija plastičnih mas

PLAMA

Podgrad

Splošno gradbeno podjetje

GRADNJE

Ob praznovanju 20-letnice osvoboditve in velike proslave prekmorskih brigad se pridružujemo iskrenim čestitkam z najboljšimi željami za nadaljnji razvoj naše socialistične skupnosti.

Postojna

Kolektiv Gozdnega gospodarstva Postojna

s svojimi obrati

Ob praznovanju 20-letnice osvoboditve in velike proslave prekmorskih brigad v Ilirski Bistrici iskrene čestitke vsem borcem prekmorskih enot in vsem udeležencem proslave z najboljšimi željami za nadaljnji razvoj naše skupnosti.

se pridružuje iskrenim čestitkam z najboljšimi željami vsem udeležencem velike proslave 20-letnice osvobodtve in proslave prekmorskih brigad v Il. Bistrici

Splošno gradbeno podjetje

PRIMORJE

Ajdovščina

s svojimi obrati — Ob praznovanju 20-letnice osvoboditve in velike proslave prekmorskih brigad iskrene čestitke vsem udeležencem proslave z najboljšimi željami za nadaljnji razvoj naše skupnosti.

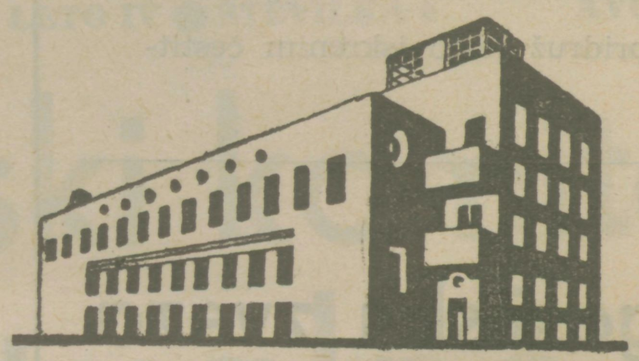

Kolektiv

splošnega trgovskega podjetja

ILIRSKA BISTRICA

pozdravlja vse udeležence velike proslave prekmorskih brigad in 20-letnice osvoboditve v Ilirski Bistrici z najboljšimi željami.

Kolektiv podjetja

„Obrtnik“

Ilirska Bistrica

Ob praznovanju 20-letnice osvoboditve in velike proslave v Ilirski Bistrici iskreno čestitamo udeležencem proslave.

Trgovsko podjetje

TOBAK

POSTOJNA

Ilirska Bistrica pozdravlja vse udeležence velike proslave prekmorskih brigad v Ilirski Bistrici z najboljšimi željami pri nadaljnji graditvi socialistične skupnosti.

Avtoprevozniško podjetje

Transport

Ob praznovanju 20-letnice osvoboditve in velike proslave prekmorskih brigad naše iskrene čestitke z najboljšimi željami vsem udeležencem proslave.

Uredniški odbor glasila

Snežnik

in tiskarna Kočevje

se pridružujeta čestitkam ob 20-letnici osvoboditve in velike proslave prekmorskih brigad v Ilirski Bistrici z najboljšimi željami.

Kolektiv podjetja

MLINOTEST

Ob praznovanju 20-letnice osvoboditve in velike proslave prekmorskih brigad v Ilirski Bistrici iskreno čestita vsem borcem prekmorskih brigad in vsem udeležencem proslave.

AJDOVŠČINA

AVTO-MOTO društvo Ilirska Bistrica

se pridružuje iskrenim čestitkam z najboljšimi željami vsem udeležencem velike proslave 20-letnice osvoboditve in proslave prekmorskih brigad v Ilirski Bistrici.

Delovni kolektiv podjetja

TOPOL

Ilirska Bistrica

Ob praznovanju 20-letnice osvoboditve in velike proslave slavnih prekmorskih enot se pridružujemo iskrenim čestitkam z najboljšimi željami.

Občinska gasilska zveza Ilirska Bistrica

Ob veliki proslavi prekmorskih brigad in 20-letnice osvoboditve v Ilirski Bistrici, iskreno pozdravljamo vse udeležence proslave z najboljšimi željami.

Avtoprevozniško in turistično podjetje

SLAVNIK KOPER

.....

Ob veliki proslavi prekmorskih brigad v Ilirski Bistrici in 20-letnici osvoboditve se pridružujemo z našimi iskrenimi čestitkami z najboljšimi željami.

Kolektiv trgovskega podjetja

PRESKRBA

Sežana

pozdravlja vse udeležence velike proslave prekmorskih brigad in 20-letnici osvoboditve v Ilirski Bistrici s svojimi najboljšimi željami.

Ob praznovanju 20-letnice osvoboditve in velike proslave slavnih prekmorskih brigad v Ilirski Bistrici iskreno čestitamo vsem občanom in udeležencem proslave v Ilirski Bistrici z našimi najboljšimi željami:

Skupščina občine Ilirska Bistrica,
Občinski komite ZKS Ilirska Bistrica,
Občinski odbor SZDL Ilirska Bistrica,
Občinski sindikalni svet s sindikalnimi podružnicami Ilirska Bistrica,
Občinski odbor ZB NOV, Zveze VVI in ZROP Ilirska Bistrica,
Občinski komite ZMS Ilirska Bistrica,
Občinski odbor RKS Ilirska Bistrica.

Delovni kolektiv

komunalnega podjetja

Ilirska Bistrica

Ob praznovanju 20- letnice osvoboditve in velike proslave prekmorskih brigad naše iskrene čestitke z najboljšimi željami.